

Vlaamse overheid

**Bijdrage Vlaamse administratie
aan het regeerprogramma
van de aantredende Vlaamse Regering**

Beleidsdomeinspecifieke bijdrage

Deel 3.1

Algemeen Regeringsbeleid

Mei 2009

Inhoudstafel

Afkortingen DAR	4
Inleiding	5
1. Algemeen beleid.....	5
1.1. Pact 2020.....	5
1.1.1. <i>Situering</i>	5
1.1.2. <i>Rol van de beleidsdomeinen</i>	6
1.2. De Europese uitdagingen.....	7
1.2.1 <i>Lissabonstrategie</i>	7
1.2.1.1 <i>Situering</i>	7
1.2.1.2 <i>Voorstellen</i>	7
1.3. Streekontwikkeling.....	7
1.3.1 <i>Omgevingsanalyse</i>	7
1.3.2 <i>Voorstellen</i>	8
2. Duurzame ontwikkeling.....	8
2.1. Omgevingsanalyse	8
2.1.1. <i>De mondiale en Europese context</i>	8
2.1.2. <i>Nationaal niveau</i>	9
2.1.3. <i>Vlaams niveau</i>	9
2.1.4. <i>Omgevingsmonitoring duurzame ontwikkeling</i>	11
2.2. Voorstellen	14
2.2.1. <i>Een nieuw strategisch kader voor duurzame ontwikkeling</i>	14
2.2.2. <i>Duurzame overheidsopdrachten</i>	15
2.2.3. <i>Duurzaam bouwen en wonen</i>	15
3. Gelijke kansen in Vlaanderen	17
3.1. Omgevingsananalyse	17
3.1.1. <i>Transversaal beleid – Open Coördinatie Methode</i>	17
3.1.2. <i>Vertikaal, functioneel beleid</i>	18
3.1.3. <i>Het Vlaamse gelijke kansen en gelijke behandelingsdecreet</i>	18
3.2. Voorstellen.....	19
3.2.1. <i>De implementatie van het decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid</i>	19

3.2.2. Versterken van de structuren achter het transversaal beleid.....	20
3.2.3. Inzet op een functioneel gelijkekansenbeleid.....	21
4. Inburgering en integratie	24
4.1. Situering	24
4.2. Inburgeringsbeleid	25
4.3. Integratiebeleid	25
5. Publiek-private samenwerking	26
5.1. Omgevingsanalyse	26
5.2. Voorstellen: naar duurzame, hoogkwalitatieve en innovatieve projecten	27
6. Informatiemaatschappij en digitaal actieplan	28
7. Geografische informatie	29
7.1. Omgevingsanalyse	29
7.2. Voorstellen.....	30
7.2.1. De Geografische Data-Infrastructuur als ondersteuning van een efficiëntere en effectievere overheid door interbestuurlijke gegevensuitwisseling.....	30
7.2.2. De Geografische Data-Infrastructuur als bouwsteen voor een Vlaamse kenniseconomie.....	32
7.2.3. De Geografische Data-Infrastructuur afgestemd op de noden van de gebruikers.....	32
8. Overheidscommunicatie	33
8.1. De veranderende omgeving	33
8.2. De aanpak.....	33
8.2.1. Nieuwe wegen bewandelen	34
8.2.2. Bestaande instrumenten voortdurend evalueren en verbeteren	34
8.3. Een professionele organisatie.....	34
8.3.1. Het imagoproject.....	35
8.3.2. Aandacht voor meten en evalueren	35
8.3.3. Regelgeving overheidscommunicatie vereenvoudigen	35
8.3.4. Aandacht voor communicatie zo vroeg mogelijk in het beleidsproces	35
8.3.5. Nieuwe vormen van samenwerking met externe partners	35
9. Ten dienste van de overheidsklant/Klantgerichte dienstverlening/Klantgerichte overheid	35

9.1. Meer kanalen met lage drempel-aandacht voor moeilijk te bereiken doelgroepen.....	36
9.2. Klantgerichte en geïntegreerde dienstverlening, over bestuursniveaus heen	36
10. Institutionele aangelegenheden	37
10.1. Institutionele aangelegenheden.....	37
10.1.1. <i>Omgevingsanalyse .....</i>	37
10.1.2. <i>Voorstellen.....</i>	37
10.2. Het Vlaams beleid ten aanzien van de lokale overheden	39
10.2.1. <i>Efficiënte en modern georganiseerde lokale verkiezingen in 2012: naar een Vlaams kiesdecreet .....</i>	39
10.2.2. <i>Correcte toepassing van de taalwetgeving in Vlaanderen.....</i>	40
11. Stedenbeleid.....	41
12. Vlaams beleid in Brussel	42
12.1. Omgevingsanalyse	42
12.1.1. <i>Institutionele en bestuurlijke context .....</i>	42
12.1.2. <i>Brussel demografisch, taalkundig en sociaaleconomisch .....</i>	44
12.2. Voorstellen	46
13. De Vlaamse Rand.....	49
13.1. Omgevingsanalyse	49
13.1.1. <i>Sociaaleconomisch .....</i>	49
13.1.2. <i>Ruimtegebruik en wonen.....</i>	49
13.1.3. <i>Mobiliteit.....</i>	50
13.1.4. <i>Het Vlaamse karakter van de 19 gemeenten .....</i>	50
13.2. Voorstellen	51
Ideeënfiche 1	53
Ideeënfiche 2.....	54
Ideeënfiche 3.....	57
BIJLAGE 1: documentair gedeelte.....	65
1. Budgettaire massa van het beleidsdomein.....	65
2. Wettelijk kader	65
3. Recent beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek	67
BIJLAGE 2: Managementsamenvatting.....	69

Afkortingen DAR

AGIV	Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen
BBP	Bruto-Binnenlands Product
BRIO	Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum
CGKR	Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding
COCOF	La Commission communautaire Française
CRAB	Centraal Referentieadressenbestand
DBFM	Design-Build-Finance and Maintain
EMC	Eigen materialen consumptie
EU	Europese Unie
GDI	Geografische Data-Infrastructuur
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GRB	Grootschalig Referentiebestand
IGVM	Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen
NRG4SD	Netwerk van Regionale Overheden voor Duurzame Ontwikkeling
OCM	Open Coördinatiemethode
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PPS	Publiek-private samenwerking
RESOC	Regionaal Sociaaleconomische Overlegcomité
UN-CSD	United Nations Commission on Sustainable Development
ViA	Vlaanderen in Actie
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VN	Verenigde Naties
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
VVP	Vereniging van Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WGDO	Werkgroep Duurzame Ontwikkeling

Inleiding

In deel 3 van de bijdrage van de Vlaamse administratie aan het regeerprogramma van de aantredende regering vestigen de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid de aandacht op de uitdagingen die zich in hun sector aandienen. De beleidsdomeinen formuleren vervolgens een aantal voorstellen die als onderbouw kunnen dienen voor potentiële beleidskeuzen die door het politieke niveau gemaakt worden bij het tot stand komen van het regeerakkoord.

In dit deel ‘algemeen regeringsbeleid’ wordt dieper ingegaan op diverse transversale aangelegenheden. Dit zijn beleidsthema’s die de Vlaamse overheid als geheel wenst aan te pakken. Deze thema’s worden centraal gecoördineerd door één beleidsdomein, maar de realisatie blijft de verantwoordelijkheid van elke minister binnen zijn of haar bevoegdheidsdomein(en). Meerbepaald komen in dit deel aan bod: duurzame ontwikkeling, gelijke kansen, publiek-private samenwerking, informatiemaatschappij, geografische informatie, overheidscommunicatie, het Vlaamse beleid in Brussel en de Rand.

Daarnaast wordt in dit deel eveneens de aandacht gevestigd op een aantal uitdagingen op institutioneel vlak (staatshervorming, lokale verkiezingen en taalwetgeving) en op vlak van het stedenbeleid.

De voorstellen voor de transversale thema’s werden geformuleerd door het beleidsdomein Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid. De voorstellen m.b.t. lokale verkiezingen, taalwetgeving en stedenbeleid zijn afkomstig van het beleidsdomein Bestuurszaken (Agentschap voor Binnenlands Bestuur).

Tot slot worden nog enkele ideeën fiches opgenomen waarin een aantal voorstellen verder in detail worden uitgewerkt. Eén van deze fiches heeft betrekking op het regeerakkoord zelf en meerbepaald de opvolging ervan. Het regeerakkoord bevat de visie, de strategische doelstellingen en projecten evenals de effecten die de Vlaamse Regering wil realiseren tijdens de legislatuur. Het regeerakkoord wordt verder geëxpliciteerd in 5-jaarlijkse strategische beleidsnota’s en in jaarlijkse operationele beleidsbrieven. Om de uitvoering van het Vlaams regeerakkoord duidelijk in beeld te brengen is er de nood aan een specifiek monitoringsinstrument. Hiervoor wordt in fiche 1 een voorstel voor uitgewerkt.

1. Algemeen beleid

1.1. Pact 2020

1.1.1. Situering

De Vlaamse Regering heeft op het sociaaleconomisch forum van december 2007 de aandacht gevestigd op de ‘sense of urgency’: Vlaanderen doet het goed, maar stilstaan is achteruitgaan. Vlaanderen zakt geleidelijk aan verder weg van de kopploeg van sterke regio’s. Als Vlaanderen in 2020 opnieuw tot de ploeg van de 5 topregio’s in Europa wil horen, dan is het hoog tijd voor actie.

Het laatste jaar is de sense of urgency sterk verhoogd door de financiële en economische crisis. Karel Vinck, voorzitter van ViA, waarschuwt ons:

“De huidige crisis is structureel en zal de plaats van onze regio in de wereld veranderen. We zullen alles uit de kast moeten halen en wat we hebben werkelijk uiterst efficiënt gebruiken.”

Naast een sterk relanceplan op kortere termijn, vraagt de economische situatie ook een visie op langere termijn. Hoe kan een overheid op een duurzame wijze werken aan de economie en aan de welvaart en het welzijn van elke burger? Hoe zullen we ondanks de crisis toch tot de topregio’s behoren in 2020?

Met Vlaanderen in Actie (ViA) wil de Vlaamse Regering Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van Europese regio’s leiden en dit zowel op economisch, ecologisch, sociaal, en maatschappelijk vlak.

Dit kan gerealiseerd worden d.m.v. het verwezenlijken van de 6 grote doorbraken die gedefinieerd werden rond de open ondernemer, de lerende Vlaming, medisch centrum Vlaanderen, groen stedengewest, de slimme draaischijf van Europa en slagkrachtige overheid. Deze doorbraken staan voor de kerndomeinen waarin Vlaanderen een grote stap voorwaarts dient te maken om aansluiting te krijgen bij de Europese topregio's.

Bij de voorstelling van de conclusies van ViA op het sociaaleconomisch forum in Hasselt op 20 januari 2009, lanceerde de Vlaamse Regering samen met de sociale partners, de Verenigde Verenigingen en de Vlaamse administratie ook een nieuw toekomstplan voor Vlaanderen: het Pact 2020. Deze langetermijnvisie voor Vlaanderen is het tweede spoor dat, naast de doorbraken van ViA, ervoor moet zorgen dat Vlaanderen tegen 2020 tot de allerbeste Europese regio's behoort. Om dit toekomstbeeld te verwezenlijken gaat men uit van een 'strategie gericht op structurele verandering' waarbij alle maatschappelijke actoren een verantwoordelijkheid dragen. Pact 2020 bestaat uit 20 doelstellingen, met concrete streefcijfers over uiteenlopende gebieden, zoals meer mensen aan de slag krijgen, een betere levenskwaliteit creëren en een efficiënt en doeltreffend bestuur verzekeren, die dienen gerealiseerd te worden tegen 2020.

De doorbraken van ViA zijn het resultaat van een denkoefening van ongeveer 1200 captains of society. Het Pact 2020 werd intussen getekend door de Vlaamse Regering, de Vlaamse administratie, de SERV, de Verenigde Verenigingen en sinds een aanvullende ondertekening op 17 april 2009 is het pact meeondertekend door een honderdtal verenigingen, federaties, ondernemingen, lokale en regionale structuren...en de teller staat niet stil.

Dit ruime maatschappelijke draagvlak is niet zonder belang want de realisatie van de doorbraken en doelstellingen van Vlaanderen in Actie 2020 is de verantwoordelijkheid van iedereen. Iedereen wordt hierbij uitgenodigd om zijn of haar rol te spelen in de toekomst van Vlaanderen. Het denkproces is niet klaar, maar een doorlopend gegeven. Zo organiseerde de Vlaamse Regering op 27 april 2009 een atelier rond armoede om aandacht te vragen en oplossingen te zoeken om het aantal mensen dat in armoede leeft tegen 2020 te halveren.

De doorbraken en doelstellingen van ViA moeten nu efficiënt, effectief en in dialoog met de diverse partners omgezet worden in concrete uitvoeringsplannen en acties.

1.1.2. Rol van de beleidsdomeinen

Om de continuïteit van dit ambitieuze project te borgen dient ViA expliciet opgenomen te worden in het nieuwe regeerakkoord en dient de administratie een trekkersrol te vervullen. Daarover werd overeenstemming bereikt op het topambtenarenseminarie van 26-27 maart 2009 te Alden-Biesen. Dit deden de topambtenaren door enerzijds een visie te ontwikkelen over de wijze waarop de Vlaamse overheid zich naar de toekomst toe zal moeten organiseren om een efficiënte en effectieve overheid te worden (zie deel 3.2.). Anderzijds werd bekeken hoe de Vlaamse overheid zich naar de toekomst zal organiseren om een centrale rol te spelen in de realisatie van het toekomstplan van Vlaanderen voor 2020.

De precieze rol van de beleidsdomeinen in de uitvoering en opvolging van de doorbraken van ViA en de doelstellingen van het Pact 2020 dient nog verder geconcretiseerd te worden, maar het engagement om hier rond beleidsdomeinoverschrijdend samen te werken is opgenomen. Het is ook wenselijk dat de beleidsondersteunende entiteiten binnen de verschillende beleidsdomeinen betrokken worden bij de uittekening van de doelstellingen en het actieplan. Het opzet is dat de betrokken Vlaamse administraties zich engageren om de aan hun beleidsdomein gelieerde doelstellingen op te nemen in hun lange termijn beleid en dus de implementatie en opvolging voor hun rekening te nemen. De beleidsdomeinen hebben nu al - in het kader van deze bijdrage aan het regeerakkoord - in hun beleidsdomeinspecifieke bijdragen, de doelstellingen van ViA en het Pact 2020 als basis voor hun voorstellen opgenomen.

Een overkoepelende monitoring over alle beleidsdomeinen heen zal voor afstemming moeten zorgen. Wat de beleidsmatige opvolging betreft zal er periodiek gerapporteerd worden naar de Vlaamse Regering en naar de ViA-stuurgroep, die opdracht kreeg om als een "raad van wijzen" het totale toekomstplan te bewaken. Daarnaast wordt er gerapporteerd aan het Vlaams Parlement, in het VESOC en in het overleg met de Verenigde Verenigingen.

1.2. De Europese uitdagingen

Vlaanderen zal de crisis moeten aanpakken in samenwerking met de andere regio's en lidstaten binnen de Europese Unie. Een gezamenlijke strategie uitbouwen voor een duurzame toekomst voor Europa en de wereld is één van de uitdagingen die voorligt tijdens het Belgisch EU-Voorzitterschap in de tweede helft van 2010. Dit wordt binnen de Europese Unie onder andere aangepakt via de Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling en via de Lissabonstrategie post 2010. België zal samen met Spanje (eerste helft 2010) en Hongarije (eerste helft 2011) een EU-Triovoorzitterschap vormen, waarbinnen de crisis, de socio-economische toekomst van Europa met in het bijzonder de nieuwe Lissabonstrategie post 2010 en het werken aan een duurzame en milieuvriendelijke leefomgeving hoog op de agenda zullen staan.

De Vlaamse overheid zal als regio binnen het kader van haar eigen bevoegdheden haar taken opnemen binnen het Belgisch EU-Voorzitterschap en in nauwe samenwerking met de andere overheden binnen België en met Spanje en Hongarije bijdragen tot een succesvol Belgisch EU-Voorzitterschap en EU-Triovoorzitterschap.

1.2.1 Lissabonstrategie

1.2.1.1 Situering

De Vlaamse overheid volgt sinds de lancering van de Lissabonstrategie op de Europese Lenteraad van maart 2000 de betrokken strategie van zeer nabij op. Ze doet dit o.a. door het opstellen van eigen Vlaamse hervormingsprogramma's en voortgangsrapporten en door de communicatie hiervan naar haar doelpubliek (via Lissabonbrochures en een Lissabonwebsite). De Vlaamse overheid zorgt ook voor een geïntegreerde bijdrage aan de federale Lissabonstrategie. Naast deze monitoringstaken nam de Vlaamse overheid sinds 2000 op diverse terreinen heel wat maatregelen om de in de Lissabonstrategie vastgelegde doelstellingen te realiseren.

1.2.1.2 Voorstellen

In 2010 loopt de Lissabonstrategie ten einde. De Lissabonstrategie post 2010 zal een zeer belangrijk onderwerp zijn voor het triovoorzitterschap van de Europese Unie (Spanje – België – Hongarije) in 2010 en 2011. Vlaanderen wil mee nadenken over de vormgeving van de Lissabonstrategie post 2010 en hieromtrent concrete voorstellen formuleren. In ieder geval zal de Lissabonstrategie post 2010 een zeer belangrijk aandachtsveld zijn voor de Vlaamse overheid. Het beleid van de Vlaamse Regering zal erop gericht moeten zijn om de vastgelegde doelstellingen in de Lissabonstrategie post 2010 te realiseren.

1.3. Streekontwikkeling

1.3.1 Omgevingsanalyse

De Sociaal-economische raden van de regio's (RESOC) hebben zich in 2007 en 2008 toegelegd op het afronden van hun centrale opdracht: de opmaak van streekpacten. Die pacten geven een visie voor het streekgericht socio-economisch beleid in de betrokken streek voor de periode 2007-2012. Dit vormde het uitgelezen moment voor een constructieve dialoog tussen Vlaamse overheid en regio. De Vlaamse Regering besliste dan ook om per RESOC een dialoogmoment te houden.

De Stafdienst van de Vlaamse Regering kreeg de opdracht om bij de aanvang van de uitvoering van de Streekpacten (in 2008) te fungeren als centraal loket voor de Vlaamse overheid, met een coördinerende opdracht voor de dertien beleidsdomeinen.

Na afloop van de dialoogmomenten is de evaluatie positief: De RESOC's kregen de kans om zich met hun specifieke vragen en aandachtspunten rechtstreeks te richten tot de betrokken Vlaamse

administraties. Er werden afspraken gemaakt rond de prioriteiten en knelpunten uit de streekpacten die de RESOC's samen met de Vlaamse overheid dienen aan te pakken.

Door met elke RESOC in dialoog te treden werd m.a.w. vanuit Vlaanderen een nieuwe impuls gegeven aan het streekontwikkelingsbeleid. Vanuit de regio's is er vraag om voort te bouwen op deze nieuwe dynamiek.

Uit deze contacten bleek ook het belang van de streekpacten voor het uittekenen van een geïntegreerd Vlaams socio-economisch beleid. Bovendien kunnen een duidelijke streekvisie en een goed streekbeleid een peiler vormen voor het welslagen van het ViA-project.

Toch rezen naar aanleiding van de dialoogmomenten ook verschillende vragen rond ondermeer de werking, adviesfunctie en financiering van de RESOC's. De vragen kwamen vanuit de RESOC's zelf maar ook vanuit instanties zoals de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) en de Vlaamse administratie (EWI en WSE). Daarom lijkt een debat over de toekomst van het streekontwikkelingsbeleid/de RESOC-structuur onontbeerlijk.

1.3.2 Voorstellen

De Vlaamse Regering, de sociale partners en de VVSG en VVP zouden samen een evaluatie kunnen maken van het streekontwikkelingsbeleid en een toekomstvisie omtrent streekontwikkeling uittekenen. De evaluatie van de dialoogmomenten tussen de Vlaamse overheid en de RESOC's die in september 2009 wordt verwacht kan hiertoe als insteek dienen. Zo kan men komen tot een welomkaderde overlegstructuur tussen Vlaamse overheid en de RESOC's en een goede opvolging en monitoring verzekeren van de afsprakenkaders die de Vlaamse overheid met elk van de RESOC's maakte.

2. Duurzame ontwikkeling

2.1. Omgevingsanalyse

2.1.1. De mondiale en Europese context

Een belangrijk deel van het beleidsdebat over duurzame ontwikkeling vindt plaats in internationale fora zoals de Verenigde Naties (VN), de Europese Unie (EU) en de Organisatie voor Economische en Sociale Ontwikkeling (OESO).

Verenigde Naties

De UN-Commission on Sustainable Development (UN-CSD) werd in 1992 opgericht. Ze staat in voor de opvolging van de implementatie van Agenda 21 en van de Verklaring van Rio, zoals vastgelegd tijdens de VN-Conferentie over Milieu en Ontwikkeling in 1992 in Rio de Janeiro (United Nations Conference on the Environment and Development, UNCED) en voor de opvolging van het Implementatieplan van Johannesburg vastgelegd tijdens de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling (World Summit on Sustainable Development, WSSD) in 2002 in Johannesburg.

De UN-CSD komt jaarlijks bijeen in New-York in mei. In 2003 besliste de UN-CSD te werken met cycli van 2 jaar waarbij in het eerste jaar de klemtoon ligt op beleidsevaluatie (review) en in het tweede jaar op beleidsaanbevelingen (policy). Per cyclus wordt gefocust op clusters of specifieke thema's zoals bepaald in een meerjarenprogramma 2003 – 2017. De thema's van de cyclus CSD 16-17 zijn landbouw, land, plattelandsonwikkeling, droogte, desertificatie en Afrika. Vorig jaar werden tijdens CSD-16 de verwezenlijkingen en hiaten geïdentificeerd voor de verschillende thema's. Op basis daarvan worden dit jaar beleidsaanbevelingen geformuleerd.

In de marge van de WSSD in 2002 werd het Netwerk van Regionale Overheden voor Duurzame Ontwikkeling (NRG4SD) opgericht met als doel wereldwijd de samenwerking inzake duurzame ontwikkeling tussen regionale overheden te bevorderen. Op dit moment heeft de NRG4SD leden van alle regio's van de VN met continentale 'Focal Points'. NRG4SD is het enige globale netwerk van regionale overheden.

Het beleidsdomein DAR (team duurzame ontwikkeling) nam samen met het beleidsdomein LNE deel aan de Algemene Vergadering van de NRG4SD in Mexico eind april 2009. De werking van de NRG4SD werd zeer positief geëvalueerd. Vanaf 1 juni 2009 wordt het secretariaat van deze organisatie in Brussel gehuisvest. Vlaanderen (LNE) stelt hiervoor lokalen ter beschikking.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

De OESO heeft een specifiek budget en een eigen werking voor duurzame ontwikkeling. De OESO speelt een belangrijke rol op vlak van duurzame ontwikkeling vooral inzake informatiedeling en het aanleveren van 'best practices'. Jaarlijks komen de experts inzake duurzame ontwikkeling samen op de Annual Meeting of Sustainable Development Experts.

Te vermelden is ook de 'Round Table on Sustainable Development', een forum op hoog niveau waarin op informele en open wijze van gedachten kan worden gewisseld over onderwerpen van milieu, ontwikkeling en economie.

Europees niveau

In het Verdrag van de Europese Unie (EU) wordt duurzame ontwikkeling opgenomen als overkoepelende doelstelling van de EU. Daarnaast heeft de Top van Göteborg (2001) geleid tot een eerste Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling.

De Europese Raad nam in juni 2006 een vernieuwde Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling aan, waarin objectieven en acties werden geformuleerd voor de periode tot 2010. De Europese Commissie werd belast om, op basis van de rapporten van de lidstaten, elke twee jaar een voortgangsverslag uit te brengen over de uitvoering van de strategie binnen de EU en binnen de lidstaten. Een tweede voortgangsrapport is voorzien in het najaar van 2009.

In de Europese Strategie voor Duurzame Ontwikkeling wordt ook ingegaan op het verband met de Europese strategie voor groei en werkgelegenheid (Lissabonstrategie): *'De strategie van Lissabon levert een wezenlijke bijdrage tot het overkoepelend streven naar duurzame ontwikkeling door zich in de eerste plaats te richten op acties en maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen, de economische groei en het scheppen van werkgelegenheid.'*

2.1.2. Nationaal niveau

De Belgische Grondwet bepaalt in artikel 7bis: *"Bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden streven de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten de doelstellingen na van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties."* Dit betekent zowel een erkenning van het belang van de toepassing van de principes van duurzame ontwikkeling alsook de verplichting voor de deelstaten om zich hieraan te conformeren.

In april 2004 werd het initiatief genomen voor de opmaak van een Nationale Strategie voor Duurzame Ontwikkeling. De Vlaamse Regering keurde op 16 december 2005 de kadertekst omtrent de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling goed.

2.1.3. Vlaams niveau

In 2004 werd de bevoegdheid duurzaam ontwikkelingsbeleid voor het eerst uitdrukkelijk toegewezen binnen de Vlaamse Regering. De coördinerende bevoegdheid inzake duurzame ontwikkeling werd tijdens de regeerperiode 2004 – 2009 toegekend aan de Minister-president.

Begin 2005 werd de coördinatiecel Duurzame Ontwikkeling opgericht, die niet onder één specifiek (verticaal) beleidsdomein ressorteert, maar binnen het horizontaal departement DAR werd ondergebracht. Momenteel bestaat deze entiteit uit 5 voltijdse equivalenten (VTE).

Sinds 2006 is er een afzonderlijke begroting voor de coördinatie van het Vlaams beleid duurzame ontwikkeling. Deze begroting maakt een minimum aan administratieve omkadering mogelijk, zowel voor de coördinatie en afstemming van de Vlaamse input in de internationale en nationale overlegfora, als voor de opmaak en uitvoering van een Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling. In de begroting werden in het bijzonder middelen voorzien voor het stimuleren van het ontwikkelen en ondersteunen van voorbeeldprojecten op het vlak van duurzame ontwikkeling uitgevoerd door middenveldorganisaties en lokale besturen.

De eerste Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling (VSDO)

Ter uitvoering van het engagement, aangegaan op de Conferentie van Gauteng, keurde de Vlaamse Regering in juli 2006 een eigen strategie voor duurzame ontwikkeling goed ('Samen grenzen verleggen'). Deze strategie is een coördinerende strategie en geeft een visie en een aantal basisprincipes weer voor het beleid voor duurzame ontwikkeling. Centraal staat het coördinerend beleidskader dat bestaat uit lange en korte termijndoelstellingen. Dit beleidskader dient als leidraad voor de stroomlijning van de initiatieven inzake duurzame ontwikkeling binnen de Vlaamse overheid. Voor dit beleidskader wordt ingegrepen op de prioritaire thema's die in de Europese strategie zijn opgesomd, toegepast op de Vlaamse situatie. Dit zijn: (1) armoede en sociale uitsluiting, (2) vergrijzing, (3) klimaatverandering en schone energie, (4) mobiliteit, (5) ruimtelijke ordening, (6) beheer van natuurlijke rijkdommen en (7) volksgezondheid.

Naast het beleidskader zijn ook een aantal bestuurlijke ambities opgenomen evenals een themalijst van een twaalfstal direct uit te voeren projecten voor meer duurzame ontwikkeling in Vlaanderen, zoals duurzaam bouwen en renoveren en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling

Naast een door de Vlaamse Regering aangenomen VSDO werd op 18 juli 2008 het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Het decreet verzekert de continuïteit van het Vlaamse beleid duurzame ontwikkeling.

Het decreet legt verder ook vast dat het Vlaamse beleid duurzame ontwikkeling een inclusief en gecoördineerd beleid is waarbij een afgesproken beleidslijn door elke minister op eigen wijze vertaald wordt naar het beleid in zijn beleidsdomein. Elke minister heeft nu wettelijk en expliciet de verantwoordelijkheid voor het uitstippelen en bepalen van een beleid voor duurzame ontwikkeling voor zijn bevoegdheden en dit binnen een algemeen coördinerend beleidskader.

Het eerste Vlaams actieplan duurzame overheidsopdrachten

Eind 2007 besliste de Vlaamse Regering tot de opmaak van een strategisch actieplan duurzaam aankoopbeleid binnen de Vlaamse overheid, waarvoor de minister-president de nodige initiatieven diende te nemen. Op basis van deze beslissing zal nog door de huidige regering het eerste Vlaamse actieplan duurzame overheidsopdrachten worden goedgekeurd.

De coördinatie duurzaam wonen en bouwen

Verschillende beleidsdomeinen zijn betrokken in het proces van duurzaam wonen en bouwen. In 2008 werd door de minister-president beslist om het proces van duurzaam wonen en bouwen structureel te ondersteunen en inspanningen te leveren om een forum in stand te houden (de 'transitiearena') dat kennis kan uitwisselen en meer gedragenheid kan creëren voor duurzaam bouwen.

Het team duurzame ontwikkeling (dep. DAR) werd hiervoor sinds 1 april 2009 uitgebreid met een nieuwe cel DUWOBO met 2 VTE's. Deze entiteit zal instaan voor de coördinatie en de stimulering van het proces DUWOBO binnen de Vlaamse overheid. Een belangrijke uitdaging is de opmaak van een Vlaamse maatstaf duurzaam wonen en bouwen in de vorm van een afwegingskader op gebouwen en wijkniveau.

De uitvoering van het Vlaams beleid duurzame ontwikkeling

Voor de uitvoering van de strategie is beleidsafstemming binnen beleidsdomeinen en over beleidsdomeinen heen (transversaal) absoluut noodzakelijk. De ambtelijke beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep Duurzame Ontwikkeling (WGDO) en het dagelijks bestuur van de werkgroep zorgen voor de beoogde afstemming en beleidsvoorbereiding op Vlaams niveau.

In het kader van de Belgische standpuntbepaling en de vertegenwoordiging in internationale fora wordt samengewerkt op de structurele coördinatievergaderingen die door de federale administratie worden georganiseerd. Het team duurzame ontwikkeling staat in voor het coördineren van een systematische vertegenwoordiging en een actieve inbreng in deze fora van Vlaanderen, hetzij vanuit, hetzij gedragen door de WGDO.

In de jaarlijkse beleidsbrieven wordt voor alle beleidsdomeinen weergegeven welke beleidsvoornemens werden uitgevoerd het afgelopen jaar en welke beleidsvoornemens zullen worden uitgevoerd het komende jaar.

De actualisatie van de Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling

Elke nieuwe legislatuur wordt de VSDO geactualiseerd. Het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling bepaalt dat de Vlaamse Regering uiterlijk 10 maanden na haar eedaflegging de Vlaamse strategie goedkeurt.

Het beleidsondersteunend Steunpunt Duurzame Ontwikkeling 2007 – 2011

In 2006 besliste de Vlaamse Regering, na evaluatie van de bestaande steunpunten, om het Steunpunt Duurzame Ontwikkeling op te richten, ter ondersteuning van het Vlaamse beleid inzake duurzame ontwikkeling. Het meerjarenprogramma van dit steunpunt loopt van 1 januari 2007 tot 31 december 2011.

Het Steunpunt Duurzame Ontwikkeling is een interdisciplinair samenwerkingsverband tussen de Katholieke Universiteit Leuven (KUL), de Universiteit Gent (UGent) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (UGent), de Vakgroep Menselijke Ecologie (VUB), het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA, KUL) en het Instituut voor Internationaal en Europees Beleid (KUL) zijn de deelnemende onderzoeksgroepen.

Het meerjarenprogramma bestaat uit een 9-tal projecten, verspreid over 3 onderzoekscusters: (1) governance voor duurzame ontwikkeling in Vlaanderen, (2) duurzaamheid in Vlaanderen: systeeminnovatie en transitie en (3) instrumenten voor duurzame ontwikkeling.

Verschillende middenveldorganisaties participeren actief in de wetenschappelijke onderzoeksprojecten van het steunpunt. Met de secretariaten van SERV en Mina-Raad wordt overleg gepleegd over alle inhoudelijke aspecten van het steunpunt.

2.1.4. Omgevingsmonitoring duurzame ontwikkeling

Sinds 2007 wordt elk jaar een omgevingsmonitor duurzame ontwikkeling opgemaakt door de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Deze monitor geeft aan de hand van een aantal thema's die prioritair zijn voor duurzame ontwikkeling weer of Vlaanderen in een duurzame richting evolueert.¹ De Vlaamse omgevingsmonitor duurzame ontwikkeling is 'een' mogelijke manier om duurzame ontwikkeling te meten, en heeft zijn mogelijkheden en beperkingen.

Hieronder wordt per thema bondig de ontwikkeling in positieve of negatieve richting aangegeven. De beschrijving is gebaseerd op cijfers die eind 2008 beschikbaar waren.

---

¹ De Studiedienst baseert zich hiervoor op indicatoren die aansluiten bij de Europese indicatoren voor duurzame ontwikkeling. Deze zijn terug te vinden in een tweejaarlijks rapport van Eurostat, 'Measuring progress towards a more sustainable Europe – 2007 monitoring report of the EU sustainable development strategy'.

Socio-economische ontwikkeling

Het **Bruto Binnenlands Product (BBP) per capita** van België en Vlaanderen wordt sterk beïnvloed door de mondiale conjunctuur. De conjunctuurschommelingen worden korter en minder voorspelbaar. 2006 en 2007 waren economisch vrij voorspoedige jaren. De reële groei van het BBP per capita zal in 2008 naar verwachting minder hoog uitvallen.

De **arbeidsproductiviteit** ligt structureel hoger in het Vlaamse Gewest (en België) dan in de EU27 of zelfs de EU15. Dit komt door de relatief hoge investeringen in kapitaalgoederen om de relatief dure factor arbeid te compenseren. Het gevolg is een hoge kapitaalintensiteit in Vlaanderen (hoeveelheid kapitaal per werkende) wat de arbeidskrachten productief maakt.

Zowel de Vlaamse Regering als de Europese Commissie willen tegen 2010 een **werkzaamheidsgraad** van 70% onder de 15- tot 64-jarigen. Anno 2007 waren 66 op 100 Vlamingen op arbeidsleeftijd effectief aan het werk.

Duurzame consumptie en productie

De **materiaalproductiviteit** (verhouding BBP op eigen materialen consumptie (EMC)) is een maat voor de materiaalefficiëntie van de economie. Sinds 2000 zijn er tekenen van een ontkoppeling tussen het grondstoffenverbruik en de economische groei. Dit leidt tot een toename in materiaalproductiviteit. Een zelfde trend doet zich voor in Europa (EU15).

De huishoudens zorgen voor ongeveer een tiende van alle afval. In Vlaanderen en België schommelt de hoeveelheid opgehaald **huishoudelijk afval** al jaren rond de 460 kg per persoon. Hiermee doen wij het duidelijk beter dan het Europese gemiddelde. In Vlaanderen en België is de voorbije 10 jaar de hoeveelheid gestort afval sterk afgenomen. In Vlaanderen werd in 2006 slechts 6,3 kg/inwoner gestort. In Vlaanderen en België is de hoeveelheid gerecycleerd en gecomposteerd huishoudelijk afval het voorbije decennium meer dan verdubbeld.

Tussen 1995 en 2006 was er een vrij grote toename van het **elektriciteitsverbruik door de huishoudens**. De evolutie in Vlaanderen loopt tamelijk parallel met deze in de rest van Europa. Een aantal factoren zijn hiervoor verantwoordelijk zoals de toegenomen welvaart en de veranderende levensstijl, wat leidt tot meer comfort en meer gebruik van elektrische apparaten, maar ook het toenemende aantal (kleinere) huishoudens met toch elk zijn eigen elektrische toepassingen.

Sociale inclusie

Het **risico op financiële armoede na sociale transfers** geeft het percentage individuen aan dat beschikt over een equivalent netto-inkomen dat lager ligt dan 60% van het nationale mediaan netto-inkomen. Volgens de SILC-enquête² van 2006 dient 11% van de bevolking in Vlaanderen rond te komen met een equivalent netto-inkomen onder deze grens. Sinds 2004 is het armoederisico in Vlaanderen niet significant gestegen of gedaald. Het Vlaamse armoederisico ligt beduidend lager dan het Belgische cijfer en het Europese gemiddelde.

De indicator **inkomensongelijkheid** vergelijkt de som van het totale inkomen van de 20% rijksten met dat van de 20% armsten. De inkomensongelijkheid ligt volgens de SILC-enquête in Vlaanderen in 2006 op 3,6. Dat wil zeggen dat het inkomen van de 20% rijksten 3,6 keer hoger ligt dan het inkomen van de 20% armsten. Dat cijfer is nagenoeg niet gewijzigd sinds 2004. In Europees perspectief blijft de inkomensongelijkheid in Vlaanderen vrij beperkt.

Demografische ontwikkelingen

De Europese doelstelling om tegen 2010 een **arbeidsdeelname** van 50% **onder de ouderen** te realiseren, lijkt onhaalbaar voor Vlaanderen. Een rist factoren belemmert hun arbeidsdeelname, zoals een beperkt jobaanbod of onvrijwillig ontslag. Daarnaast stimuleert een reeks elementen een vroegtijdige uittrede, zoals de sociale omgeving, vervroegd pensioen of brugpensioen.

---

² Statistics on Income and Living Conditions.

Het Vlaamse **totaal vruchtbaarheidscijfer** (TVC) daalde van meer dan 2,6 kinderen per vrouw in 1965 naar 1,45 in 1985. Sindsdien schommelde het TVC rond de 1,50 zonder dat van een duidelijke trend sprake was. Sinds 2001 is het TVC echter opmerkelijk aan het stijgen: van 1,55 in 2001 tot 1,75 in 2006.

De **afhankelijkheidsratio van ouderen** toont de verhouding tussen de niet-actieven (ouder dan 65 jaar) en de potentieel actieven (tussen 15 en 64 jaar). In 2008 staan in Vlaanderen slechts 3,7 potentieel actieven tegenover 1 niet-actieve ouder dan 65. In 1990 was dit nog 4,8. In Vlaanderen en België zien we de jongste jaren een afvlakking (die volgens de prognoses van tijdelijke aard zal zijn) terwijl in Europa de toename aanhoudt.

Gezondheid

Zowel in Vlaanderen als in Europa neemt de **levensverwachting** jaar na jaar toe. In 2006 bedroeg de levensverwachting voor Vlaamse mannen 78,1 jaar, voor Vlaamse vrouwen 83,3 jaar. In vergelijking met zowel België als Europa scoort Vlaanderen hoog wat betreft levensverwachting en gezonde levensverwachting.

Klimaatverandering en energie

De Kyoto-doelstelling legt Vlaanderen tegen 2012 een reductie op van **broeikasgasemissies** van 5,2% ten opzichte van het referentiejaar 1990. De Vlaamse uitstoot van broeikasgassen daalde van bijna 87 Mton CO₂-eq in 1990 tot 80,7 Mton CO₂-eq in 2007, een daling met 7,2% t.o.v. het referentiejaar 1990. Hiermee duikt Vlaanderen voor het eerst onder de Kyotodoelstelling en wordt de dalende trend van de voorbije jaren verdergezet.

Volgens een Europese Richtlijn moet België tegen 2010 voor 6% van het bruto binnenlands elektriciteitsverbruik groene stroom hebben. Deze doelstelling werd ook overgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. In Vlaanderen bedroeg het aandeel groene stroom in 2008 3,3%. Gezien de toename de jongste jaren lijkt de 6% tegen 2010 haalbaar.

De **energie-intensiteit** vergelijkt het energieverbruik met het BBP en geeft een goed beeld van de energie afhankelijkheid van de economie. Sinds 1996 steeg in Vlaanderen het BBP sterker dan het energieverbruik met als gevolg een dalende energie-intensiteit. Vlaanderen had in 2006 na Finland de hoogste energie-intensiteit van de EU15. Een belangrijke oorzaak hiervoor is de energie-intensieve industrie zoals de chemie en de ijzer- en staalsector.

Duurzaam transport

Het **energiegebruik voor alle transportmodi** (spoor, weg, binnenlands luchtverkeer en binnenwater) is een belangrijke milieudruk indicator. Voor 2000 steeg het energieverbruik van de transportsector ongeveer even snel als het BBP. Vanaf 2000 stijgt het BBP echter sneller dan het energieverbruik van de transportsector waardoor er een relatieve ontkoppeling is.

Bij het goederenvervoer werd in Vlaanderen 75,5% van alle **tonkilometers** in 2006 afgelegd via de weg. Dit is 1,2 procentpunt minder dan in de EU27. Het aandeel van de binnenvaart bedraagt in Vlaanderen bijna 13%, wat 7,3 procentpunt meer is dan in de EU27. Qua vrachtvervoer per spoor blijven we met 11,6% 6,1 procentpunt onder het EU27-gemiddelde. Vergeleken met 1995 daalde in Vlaanderen het aandeel van het wegvervoer ten voordele van de binnenvaart en het spoor. De EU15 en de EU27 vertonen een omgekeerde tendens.

In 2006 nam in Vlaanderen de wagen ongeveer 81% van de **personenkilometers** voor zijn rekening. Dit is 2,4 procentpunt onder het EU27-gemiddelde. Voor de trein waren er geen grote verschillen tussen Vlaanderen en de EU27. Wat bussen betreft zit Vlaanderen met ongeveer 11,5% 2 procentpunt hoger dan de EU27. In tegenstelling tot de EU winnen in Vlaanderen bussen en treinen sinds het einde van de jaren '90 aan marktaandeel.

Per miljoen inwoners vielen in 2007 in Vlaanderen 85,8 **verkeersdoden**. Sinds 1990 betekent dit een vermindering van méér dan 100 doden per miljoen inwoners. Toch deed Vlaanderen het in 2006 nog iets slechter dan het EU-gemiddelde, al is de kloof klein geworden.

Natuurlijke rijkdom

De Europese algemene **broedvogelindex** beschrijft een selectie van algemene vogelsoorten op basis van de broedvogelinventarissen in de verschillende landen. In Vlaanderen zijn de vogels van het landbouwgebied in de jaren '90 sterk achteruit gegaan door de intensivering en schaalvergroting in de landbouw. De voorbije jaren volgde een herstel. Vogels van bosgebieden en meerdere leefgebieden deden het meestal goed in Vlaanderen.

In 2007 werd in Vlaanderen 70% van het **afvalwater gezuiverd**, tegenover 41% in 1996. Bijkomende initiatieven in Vlaanderen zijn in uitvoering. In vergelijking met de buurlanden scoort Vlaanderen niet zo goed.

België is een van de Europese landen waar het aandeel **bebouwde oppervlakte** het snelst toenam tussen 1990 en 2000. In Vlaanderen nam de bebouwde oppervlakte tussen 1990 en 2008 toe met 22,3%.

Global partnership

In de jaren '90 was er in de EU15 een dalende trend wat betreft de **officiële ontwikkelingshulp** (ODA) als percentage van het bruto nationaal inkomen (BNI). Tussen 2000 en 2005 steeg de ODA in de EU15 echter van 0,32% tot 0,44% van het BNI, om nadien terug te dalen. De Europese (en ook Belgische) doelstelling bedraagt 0,7% van het BNI tegen 2015.

Goed bestuur

Globaal zien we dat het **vertrouwen** van de Vlamingen **in instellingen** de jongste jaren hoger ligt dan dit van de gemiddelde Europeaan. Sinds eind vorige eeuw nam het vertrouwen van de Vlamingen gestaag toe, ondertussen is er een lichte terugval. Wat de politieke instellingen betreft, ligt het vertrouwen ook systematisch hoger. Opvallend zijn de hoge scores voor internationale instellingen zoals de EU en de VN.

2.2. Voorstellen

Duurzame ontwikkeling is een inclusief beleid (een beleid waarbij een door de Vlaamse Regering afgesproken transversale beleidslijn door elke Vlaamse minister op eigen wijze vertaald wordt naar het beleid in zijn of haar beleidsdomein). Dit werd ook zo bepaald door het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling. Het beleid dat gevoerd wordt door de beleidsdomeinen op vlak van duurzame ontwikkeling wordt beschreven in de respectieve beleidsdomeinspecifieke bijdragen.

2.2.1. Een nieuw strategisch kader voor duurzame ontwikkeling

De Vlaamse Regering moet in de eerste plaats werken aan een nieuwe of geactualiseerde lange termijnvisie voor duurzame ontwikkeling. Gezien de snelle evolutie die duurzame ontwikkeling op korte termijn heeft doorgemaakt, is een lange termijnvisie onontbeerlijk om een voldoende sterk signaal te geven over het belang ervan. Er moet concreet worden geformuleerd waar Vlaanderen naartoe wil, in samenspraak met alle maatschappelijke actoren om zo tot een samenhangend duurzaam ontwikkelingsbeleid te komen. De lange termijnvisie moet een bindend of afdwingbaar karakter hebben. Daarbij is het belangrijk om duidelijke concrete (cijfermatige) doelstellingen te stellen gekoppeld aan een stappenplan naar 2020. Vlaanderen moet minimum gelijke tred houden met de ontwikkelingen op Europees niveau en op een aantal vlakken (kernthema's) moet Vlaanderen streven naar een voorbeeldfunctie. Ook buiten Europa bestaan er goede voorbeelden die kunnen geëvenaard of verbeterd worden.

Deze lange termijnvisie zal ontwikkeld worden in het kader van het opstellen van de tweede VSDO. Deze herziene strategie moet het lange termijnperspectief als uitgangspunt nemen en hieraan strategische en operationele doelstellingen koppelen, doorvertaald in een concreet actieplan.

Het nieuwe Pact van Vlaanderen, Pact 2020, geeft een langetermijnvisie weer van de Vlaamse Regering en de sociale partners, waarop de lange termijnvisie voor duurzame ontwikkeling kan gestoeld worden.

Duurzame ontwikkeling speelt een grote rol in het Pact 2020. Het geeft de ambitie weer om van Vlaanderen een duurzame top- regio te maken. Daarbij wordt vooral gekeken naar het principe van een 'kringloop'-economie waarbij zo weinig mogelijk gebruik wordt gemaakt van grondstoffen, energie en ruimte. Een van de vier prioritaire thema's is een competitieve en duurzame economie, een 'toonaangevende, innovatiegedreven kenniseconomie die op duurzame wijze in staat is tot welvaartscreatie'. Het Pact wil het ontstaan stimuleren van duurzame, creatieve steden.

Door Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen kunnen ondernemingen een belangrijke en strategische rol spelen in de bevordering en uitvoering van duurzame ontwikkeling. Het Pact 2020 benadrukt dat ondernemingen een strategie moeten uittekenen die de drie dimensies - sociale inclusie, milieu en economie - in hun geheel beschouwt en evenwichtig benadert.

Er moeten gunstige voorwaarden gecreëerd worden om te investeren in wetenschappelijk onderzoek ter bevordering van duurzame ontwikkeling. Zo kan Vlaanderen haar marktpositie versterken en een leidersrol spelen op vlak van duurzame ontwikkeling.

Op vlak van duurzame logistiek en mobiliteit pleit het Pact onder andere voor een duurzame logistiek, een vlotte en breed toegankelijke mobiliteit.

Het succes van de lange termijnvisie is afhankelijk van de input, de medewerking en de inhoudelijke uitvoering van de beleidsdomeinen. Het is nodig dat elke minister binnen zijn eigen bevoegdheid voldoende aandacht heeft voor het integreren van duurzame ontwikkeling in zijn/haar beleid (er moeten voldoende mensen en middelen ingezet worden) en dat er sterk geïnvesteerd wordt in de ontwikkeling van een coherent Vlaams beleid. **Duurzame ontwikkeling moet met andere woorden een uitdrukkelijk prioritaire bevoegdheid worden.**

In de nieuwe strategie dient onder andere de focus gelegd te worden op enkele kernthema's waar extra middelen (budget, personeel) worden aan toebedeeld zoals duurzame overheidsopdrachten, **'duurzaam bouwen en wonen'** en **'duurzame productie en consumptie'**. Het subsidiebeleid kan gericht worden op deze kernthema's om meer effect te behalen. Er moeten ook structurele subsidies gegeven worden aan verenigingen die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling.

2.2.2. Duurzame overheidsopdrachten

De Vlaamse overheid moet het goede voorbeeld geven door de principes van duurzame ontwikkeling toe te passen op haar aankopen en aanbestedingen. De verschillende beleidsdomeinen moeten deze kans met beide handen aangrijpen om een grote stap te zetten naar duurzamere aanbestedingen toe.

Duurzame overheidsopdrachten kan één van de speerpunten worden van het kernthema 'duurzaam produceren en consumeren'. Ze zijn immers een hefboom voor de totstandkoming van een markt voor duurzame producten en diensten. De Vlaamse Regering zal nog binnen de huidige legislatuur het eerste Vlaamse actieplan duurzame overheidsopdrachten goedkeuren met als uitgangspunt de ambitie om 100% duurzame overheidsopdrachten te plaatsen tegen 2020. Via duurzame overheidsopdrachten zal de Vlaamse overheid het voorbeeld geven en andere actoren stimuleren tot gedragsverandering.

Het is nodig dat elke minister binnen zijn eigen bevoegdheid voldoende aandacht heeft voor het verduurzamen van overheidsopdrachten in zijn/haar beleid (er moeten voldoende mensen en middelen ingezet worden).

Om het proces rond duurzame overheidsopdrachten op een gecoördineerde manier te laten verlopen en de vooropgestelde doelstelling te bereiken voorziet de Vlaamse overheid in de periode tussen 2009 en 2020 vier opeenvolgende actieplannen: voor de periodes 2009-2011, 2012-2014, 2015-2017 en 2018-2020. Het eerste Vlaams actieplan duurzame overheidsopdrachten zal ook het kader vormen voor verder overleg en samenwerking met de andere beleidsniveaus.

2.2.3. Duurzaam wonen en bouwen

In 2002 startte het project 'transitiemanagement duurzaam wonen en bouwen'. Dit mondde uit in een transitieagenda met vernieuwende projecten en de oprichting van een vernieuwingsplatform

‘duurzaam wonen en bouwen’. De agenda werd op 17 november 2007 officieel overhandigd aan de minister-president.

In het kader van de VSDO werd het operationeel project ‘duurzaam wonen en bouwen’ geformuleerd. Dit project herneemt de belangrijkste voorstellen van de transitieagenda en nieuwe strategisch belangrijke initiatieven.

Ook voor duurzaam bouwen wordt het principe van inclusief beleid gehanteerd. Verschillende initiatieven (uit het gecoördineerde project van de VSDO) worden dan ook opgenomen door de bevoegde beleidsdomeinen.³ Deze verschillende acties worden gecoördineerd uitgevoerd en afstemming vindt o.a. plaats in het kader van de transitiearena. De DAR neemt de coördinatie van het transitieproces op zich i.s.m. het Centrum Duurzaam Bouwen. **Het transitieproces duurzaam wonen en bouwen** heeft zijn verdienste al ruimschoots bewezen. In de toekomst is er nog een verhoogde aandacht voor het zoeken naar doorbraakprojecten en het opzetten van vernieuwende experimenten. Hiervoor wordt verdere structurele ondersteuning voorzien.

Voor volgende complexe processen en initiatieven zal de DAR de verantwoordelijkheid op zich moeten nemen:

- Vanuit de sector wordt aangedrongen om een objectief evaluatie-instrument voor duurzaamheid op gebouwen (-wijk)niveau en een beheerstructuur uit te werken. De bedoeling is om gebouwen en hun omgeving te beoordelen op alle aspecten van duurzaamheid: watergebruik, materialen, energie, akoestiek, toegankelijkheid, aanpasbaarheid, binnenhuismilieu, bereikbaarheid en ligging (toegang tot openbaar vervoer) enz. Naast een meetinstrument is het ook van belang een open structuur op te zetten die het beheer en certificatieproces van het instrument in handen neemt. De oprichting van een Local Sustainable Building Council (op Vlaams niveau) in het kader van de World green building council lijkt de meest aangewezen structuur te zijn. De DAR speelt een cruciale rol bij de oprichting, verdere ondersteuning en kwaliteitsbewaking.
- Onder impuls van het departement DAR werd de laatste jaren werk gemaakt van een gebiedsdekkend adviesnetwerk (gecoördineerd door NGO's) met verschillende adviesloketten waar particulieren planadvies kunnen krijgen. De volgende stap is het uitwerken van de provinciale steunpunten naar analogie met het Steunpunt Duurzaam Bouwen in Limburg. Deze steunpunten kunnen o.a. gemeenten bijstaan en adviseren bij de integratie van duurzaam bouwen in complexe projecten en het zoeken van financiering (o.a. Europese). Daarnaast kan een steunpunt gecoördineerde campagnes uitvoeren, vorming aanbieden, beleidsinstrumenten ontwikkelen... De DAR speelt een cruciale rol in het oprichten van deze provinciale steunpunten en de verdere ondersteuning.
- Verschillende steden en gemeenten hebben projecten opgestart om duurzame (en energiezuinige) wijken en districten uit te bouwen. Hierbij worden verschillende thema's geïntegreerd toegepast: hernieuwbare energie, energie-efficiënte en smart grids, compactheid en groenvoorziening, toegankelijkheid, betaalbaarheid, sociale woningen en sociale mix, buurtwerking en lokale voorzieningen, water (beheer) en groenelementen, connectie met openbaar vervoer en autoluwheid... De DAR speelt een rol in de informatieverbreiding, kennis uitwisseling, facilitatie, samenbrengen van mogelijke partners en financieringsbronnen (o.a. Europese), en het oprichten van een netwerk. Er zijn echter verschillende problemen die eigen zijn aan de wijkaanpak zowel op juridisch, technologisch als financieel vlak. Oplossingen hiervoor worden verder onderzocht. De Vlaamse overheid heeft ook nog steeds geen

---

³ Leren en educatie gericht op duurzaam wonen en bouwen (i.s.m. dep. O&V en dep. LNE); verduurzamen van overheidsgebouwen (i.s.m. het Agentschap voor Facilitair management, VIPA, WVG, dept. O&V, AGION); energiezuinige sociale woningbouw en renovatie (i.s.m. dep. RWO, VMSW); actieplan maatschappelijk verantwoord ondernemen voor de bouwsector (i.s.m. WSE); onderzoek en voorbeeldprojecten verder stimuleren m.b.t. werking intelligente energienetwerken (i.s.m. VITO, VEA, dep. EWT); streekeigen land- en bosbouwproducten voor de bouwsector (i.s.m. OVAM); cradle to cradle experimenten opzetten in de bouw (i.s.m. OVAM en dep. LNE); acties uitwerken voor stromen van moeilijk te recyclen materialen (i.s.m. OVAM); aanpasbare, flexibele en demontabel wonen en bouwen (i.s.m. OVAM).

ondersteunende financieringsinstrumenten voor zulke complexe projecten en ook voor dit aspect moeten er dringend oplossingen gecreëerd worden.

- Kennisinfrastructuur duurzaam wonen en bouwen uitwerken: de kennisinfrastructuur rond duurzaam wonen en bouwen is versnipperd. De oprichting van een kenniscentrum duurzaam wonen en bouwen waar alle kennis en informatie continu ter beschikking staat van de verschillende actoren is dus een vereiste.
- Nieuw fonds voor medefinanciering EU-projecten bij DAR: de DAR neemt een faciliterende rol op zich rond de derdepartijfinanciering i.s.m. andere departementen en brengt partners samen. Om meer gebruik te maken van de Europese subsidies en om deze ook meer te oriënteren naar eigen beleidsprioriteiten is het opzetten bij de DAR van een nieuw fonds voor medefinanciering m.b.t. duurzaam wonen en bouwen van cruciaal belang.

3. Gelijke kansen in Vlaanderen

3.1 Omgevingsanalyse

De Vlaamse beleidswerking rond gelijke kansen gaat uit van het gegeven dat burgers in de loop van hun leven kunnen worden geconfronteerd met achterstellingsmechanismen die hun volwaardige en gelijkwaardige participatie aan het maatschappelijke leven in de weg staan. Het is aan het beleid om deze mechanismen (drempels) te traceren, weg te werken of te compenseren en om te voorkomen dat er zich nieuwe achterstellingen ontwikkelen. Hiertoe wordt gewerkt op niveau van de individuen uit deze kansengroepen, op niveau van de kansengroepen zelf en op niveau van de maatschappij en haar burgers. Inhoudelijk focust het huidige gelijkekansenbeleid zich momenteel op de thema's gender, seksuele oriëntatie en fysieke toegankelijkheid. Sleutelprocessen zijn de emancipatie van deze doelgroepen, non-discriminatie en solidariteit. Dit alles met specifieke aandacht en respect voor diversiteit binnen de groepen en tussen de groepen onderling. Het gelijkekansenbeleid wordt zowel vertikaal als transversaal gevoerd, waarbij beide assen complementair aan elkaar worden ingezet.

Terwijl een gelijkekansenbeleid voornamelijk staat voor een proactief beleid, werd de voorbije legislatuur ook een begin gemaakt van een meer reactief gelijkebehandelingsbeleid waarbij het – juridisch- bestrijden van feitelijke discriminaties op het voorplan komt.

3.1.1 Transversaal beleid – Open Coördinatie Methode

Achterstellings- en uitsluitingsmechanismen doen zich voor op vele terreinen van het maatschappelijke leven. Daarom wordt vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid beleidsdomeinoverschrijdend of transversaal gewerkt. De betrachting is om via die weg, systematisch een gender-, holebi- en toegankelijkheidsperspectief te implementeren in alle Vlaamse beleidsdomeinen en om de betrokken beleidsmakers te stimuleren en te ondersteunen in het nemen van initiatieven die gelijke kansen bevorderen. Het centrale gelijkekansenbeleid is dus de stuwkracht voor verandering, terwijl de concrete maatregelen op vele terreinen liggen.

Sinds 2005 wordt in het Vlaamse gelijkekansenbeleid gewerkt met de Open Coördinatie Methode (OCM). Via de introductie van deze methodologie wordt de transversale component van het gelijkekansenbeleid versterkt en structureel verankerd. Essentieel in de OCM zijn drie elementen. Ten eerste worden er gezamenlijk (in casu door alle Vlaamse ministers) doelstellingen afgesproken. Ten tweede is iedere minister vervolgens verantwoordelijk voor de realisatie van deze doelstellingen binnen de eigen bevoegdheden, en kan hij/zij autonoom bepalen hoe dit gebeurt. Ten derde vindt op regelmatige basis monitoring, evaluatie en peer review plaats, zodat de verschillende partners van elkaar kunnen leren en elkaar stimuleren.

In het kader van de toepassing van de OCM werd in 2006 een eerste doelstellingenkader vastgelegd en geconcretiseerd in actieplannen (met looptijd tot eind 2009). Een groot deel van het OCM-proces gebeurt vanuit de ambtelijke Commissie Gelijke Kansen die is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle Vlaamse beleidsdomeinen en wordt voorgezeten door de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen (departement DAR). Tijdens deze bijeenkomsten is er ruimte voor

(thematische) expertiseontwikkeling, procesvoorbereiding en –opvolging en uitwisseling van goede praktijken. Deze commissie staat onder andere in voor de vertaling van de doelstellingen naar actieplannen en voor de opvolging en evaluatie van deze initiatieven.

3.1.2 Vertikaal, functioneel beleid

Naast de rol van coördinator van een transversaal gelijkekansenbeleid voor Vlaanderen, dient ook een expliciet verticaal of functioneel gelijkekansenbeleid gevoerd met eigen prioriteiten en middelen. Deze verticale werking behelst ondermeer de ontwikkeling van – wetenschappelijk onderbouwde - expertise die inzicht geeft in de situatie van de doelgroepen van het gelijkekansenbeleid, in de problemen die ze ervaren en in de mogelijke oplossingen en de ontwikkeling van indicatoren ter opvolging van de evoluties in de situatie op het terrein. Ook worden methodieken en instrumenten ontwikkeld als stimulans voor - en ter ondersteuning van - de beleidsdomeinen en sectoren in hun werking rond gelijke kansen. Daarnaast wordt de brede bevolking gesensibiliseerd via het verspreiden van informatie en via campagnes. Tot slot wordt waar nodig gewerkt aan een eigen wettelijk kader. Voor de ontwikkeling van deze initiatieven, beschikt het gelijkekansenbeleid over een eigen begrotingsprogramma.

Onder de noemer van het verticale beleid dient ook een – al dan niet structurele - samenwerking met verschillende partners te worden opgezet. Zo wordt - met het oog op de wetenschappelijke onderbouw van het beleid - samengewerkt met een steunpunt beleidsrelevant onderzoek en met een universitair centrum discriminatierecht. Daarnaast wordt ook het middenveld versterkt en wordt er gewerkt aan de uitbouw van structurele contacten met de lokale en provinciale besturen. Dit laatste met het oog op de verankering en afstemming van een Gelijkekansenbeleid in de verschillende bestuursgeledingen. Ook met het federale en internationale beleidsniveau wordt in de mate van het mogelijke afgestemd.

3.1.3 Het Vlaamse gelijke kansen en gelijke behandelingsdecreet

De volledige beleidswerking wordt gecapteerd in het decreet van 10 juli 2008 houdende het kader voor het Vlaamse gelijke kansen en gelijke behandelingsbeleid.

Eenzijds biedt dit decreet een **juridisch kader voor de bestrijding van discriminaties (gelijke behandeling)**. Via dit luik wordt gevolg gegeven aan 4 Europese richtlijnen inzake discriminatie. Het heeft tot doel een einde te maken aan situaties waarin personen het slachtoffer zijn van discriminatie op basis van een brede waaier aan gronden en die kaderen binnen Vlaamse bevoegheden. Naast een aantal bepalingen op vlak van rechtsbescherming en –handhaving voorziet het decreet ook in de samenwerking met een ‘centraal onafhankelijk orgaan’ (met het oog op o.a. het verlenen van onafhankelijke bijstand aan slachtoffers van discriminatie) én in de oprichting van 13 meldpunten discriminatie (een in elke centrumstad). Deze meldpunten hebben de opdracht bemiddeling of onderhandeling te organiseren om discriminerend gedrag te beëindigen en om meldingen over discriminatie op een niet-gerechterlijke manier af te wikkelen.

Anderzijds omvat het decreet het engagement van de Vlaamse Regering om rond een aantal doelgroepen/thema's ook een **expliciet gelijkekansenbeleid** te voeren, en dit meer bepaald rond gender, seksuele identiteit, handicap, integrale toegankelijkheid van publieke infrastructuur en informatie, etniciteit en leeftijd. Een dergelijk beleid dient volgens het decreet te worden gevoerd rond twee assen zowel een verticale als een transversale as, waarbij de transversale via de bovenbeschreven principes van de OCM moet worden ingevuld.

3.2 Voorstellen

3.2.1 De implementatie van het decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid

De voorbije legislatuur werd gestart met met de uitvoering van het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet. Voor de verdere implementatie van zowel het gelijkebehandelingsluik als het gelijkekansenluik zijn bijkomende inspanningen van de nieuwe regering nodig.

- **Het Vlaamse gelijkekansenbeleid: noodzaak, invulling en voorwaarden van een verruiming**

Anno februari 2009 wordt slechts gedeeltelijk gevolg gegeven aan de verplichtingen die in het gelijkekansenluik van het vernoemde decreet worden opgelegd. Momenteel wordt er immers enkel m.b.t. gender, seksuele identiteit en toegankelijkheid van fysieke infrastructuur reeds volgens de opgelegde principes beleid gevoerd. Dit gebeurt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister bevoegd voor Gelijke Kansen. De ambtelijke voorbereiding, uitvoering en monitoring gebeurt door de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen. De beleidsvoering rond de andere thema's/doelgroepen (leeftijd, etnische afkomst, en handicap en gezondheid) wordt niet of eerder versnipperd binnen verschillende andere Vlaamse overheidsdiensten opgenomen. Belangrijkste andere spelers zijn het agentschap Binnenlands Bestuur (inburgering en integratie van allochtonen) en het beleidsdomein WVG (Vlaams Agentschap voor personen met een handicap).

Om tegemoet te komen aan de decretale verplichtingen dient ook rond etniciteit, handicap en gezondheid en leeftijd een beleid te worden uitgebouwd dat de gelijkekansenproblematiek achter deze thema's aanpakt en dat wordt uitgebouwd volgens de decretaal vastgelegde methodes. In concreto wil dit zeggen dat het beleid zich moet richten op het traceren en wegwerken van achterstellingsmechanismen die een volwaardige participatie aan het maatschappelijk leven in de weg staan en daarbij emancipatie, diversiteit en solidariteit als sleutelprocessen inschrijft. Daarnaast dient minimaal te worden voorzien in volgende componenten:

- Het opnemen van een coördinerende, ondersteunende, stimulerende en aansturende rol bij de uitbouw van een transversaal beleid waarin alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen betrokken worden. Hierbij wordt de OCM toegepast.
- De uitbouw van een functioneel beleid dat steunt op verschillende pijlers (onderzoek, sensibilisering en informatieverstrekking, de uitbouw van een wettelijk kader, instrument- en methodiekontwikkeling), dat tot stand komt in nauwe samenwerking met stakeholders en experts zoals middenveldorganisaties en academici, en dat zich ontwikkelt in samenwerking met en in relatie tot de andere actoren in een multilevelsetting (op supranationaal, federaal, regionaal, provinciaal en lokaal niveau).

Essentieel in dit alles is een doorgedreven afstemming tussen de beleidsvoering rond de verschillende thema's. Alleen via die weg kan ook intersectioneel rond de Gelijkekansenproblematiek kan worden gewerkt. Een dergelijke intersectionele benadering wordt binnen het huidige gelijkekansenbeleid op het vlak van gender en seksuele identiteit al gevolgd. Zij impliceert dat specifieke dynamieken en mechanismen herkend en bestreden worden die zich voordoen wanneer verschillende achterstellingsrisico's elkaar versterken. Mensen zijn immers zowel man of vrouw, hetero of holebi, allochtoon of autochtoon, etc. Een verhoogde aandacht voor principes die doelgroepoverstijgend zijn, of die te maken hebben met de 'kruising' van verschillende identiteitskenmerken, mag echter niet impliceren dat de aandacht vermindert voor mechanismen die specifiek van toepassing zijn op bepaalde thema's/doelgroepen. Die mechanismen kunnen immers sterk van elkaar verschillen en vergen andere beleidsmaatregelen.

Naast oog over generieke mechanismen vraagt elke doelgroep/thema een eigen benadering en dit vanuit een specifiek uit te bouwen expertise.

Om deze beweging in goede banen te kunnen leiden en met het oog op een betere transparantie naar burgers en doelgroepen toe, pleiten we voor één centrale minister bevoegd voor het Gelijkekansenbeleid ten aanzien van de verschillende decretaal vastgelegde thema's. In een volgende stap dient -in samenspraak met betrokken (beleids)actoren en stakeholders- te worden gewerkt aan een gedragen stappenplan dat streeft naar een feitelijke beleidsvoering rond deze thema's en dat voorziet in een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende betrokkenen.

- **Het Vlaamse gelijkebehandelingsbeleid: een verhaal van meldpunten en onafhankelijke organen**

Oprichting van een onafhankelijk orgaan dat in rechte kan optreden

Alhoewel de oprichting van één of meerdere onafhankelijke organen decretaal wordt opgelegd en ook een Europese verplichting is, is dit voor Vlaanderen nog geen feit. In het kader van de federale antidiscriminatiewetgeving treedt het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding op als onafhankelijk orgaan en dit voor alle discriminatiegronden met uitzondering van taal en gender. Voor deze laatste is het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen bevoegd. Met het oog op een efficiënte en transparante werking naar de burger toe is het wenselijk om deze instanties ook op Vlaams niveau in te schakelen als onafhankelijke organen.

Hiertoe dient een samenwerkingsovereenkomst te worden afgesloten die leidt tot een interfederalisering van beide instanties. Daarnaast dient de begroting gelijke kansen te voorzien in extra middelen voor de financiering van deze organen (het nodige budget wordt op 500.000 euro per orgaan geschat).

Eerdere onderhandelingen rond de interfederalisering met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, de verschillende gemeenschappen en gewesten en het federale niveau waren vergevorderd maar werden op de valreep stilgelegd. De federale minister voor gelijke kansen kondigde eind 2008 een nieuw initiatief in die zin aan, echter tot op heden zonder gevolg.

Veertien Meldpunten Discriminatie

Eén centraal orgaan kan nooit voldoende laagdrempelig zijn om op het terrein discriminaties te bestrijden. Een performant gelijkekansenbeleid vraagt een voldoende fijnmazig netwerk van meldpunten die dicht bij de burger staan en zowel proactief als reactief discriminaties kunnen bestrijden. Momenteel loopt in elk van de 13 centrumsteden een proefproject 'Meldpunt discriminatie'. Deze meldpunten worden tot eind 2009 met projectmiddelen gesubsidieerd. Vanaf 2010 zullen zij, op basis van een uitvoeringsbesluit⁴ officieel erkend worden en recurrent worden gefinancierd. Er wordt geen cofinanciering vanuit de lokale besturen voorzien.

Voor de financiering van de meldpunten zijn er op de begroting gelijke kansen slechts middelen voorzien voor de tewerkstelling van 0,5 VTE per meldpunt (36.000 euro/meldpunt), hetgeen ruim onvoldoende is willen de meldpunten optimaal kunnen werken en klachten adequaat en tijdig behandelen. De Vlaamse Regering dient dan ook extra budgettaire inspanningen te leveren ten belopen van 500.000 euro. Hiermee kan per meldpunt 1 VTE worden voorzien plus een extra van 0,5 VTE voor de 2 centrumsteden.

Daarnaast dient ook nog een oplossing te worden gezocht voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad. Hier kon gezien de complexiteit van de specifieke Brusselse context nog geen proefproject worden gestart.

3.2.2 Versterken van de structuren achter het transversaal beleid

Voor de komende regeerperiode dient binnen de 9 maanden na het aantreden van de nieuwe regering een nieuw doelstellingenkader te worden afgesproken dat wordt doorvertaald in

---

⁴ Bij het ter perse gaan van deze tekst, diende dit uitvoeringsbesluit nog definitief door de Vlaamse Regering te worden goedgekeurd (geagendeerd voor 29/5/'09). Mocht deze goedkeuring vooralsnog niet zijn gebeurd, dan dient dit dossier prioritair door de nieuwe Vlaamse Regering te worden opgepikt.

actieplannen. Essentiële inhoudelijke lijnen waarop dient te worden gewerkt, staan opgesomd onder 3.2.3.

Daarnaast dient het gehele proces verder structureel te worden versterkt. Een belangrijke vaststelling van bijna drie jaar werken met de OCM is immers dat het proces een sterke begeleiding nodig heeft vanuit een coördinerende instantie, in casu de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen. Die begeleiding overstijgt de werking die tijdens de bijeenkomsten van de Commissie Gelijke Kansen wordt ontplooid. Er is bijkomend nood aan een sterke bilaterale inhoudelijke ondersteuning. Veel participanten aan het OCM-proces blijken van goede wil, maar geven aan dat zij voor het duurzaam en impactvol implementeren van een gelijkekansenperspectief binnen het eigen beleidsdomein nood hebben aan expertise die niet of onvoldoende aanwezig is binnen de eigen werking. Die ondersteuning wordt geboden vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid. Het is belangrijk dat een dergelijke arbeidsintensieve begeleiding ook in de toekomst wordt verdergezet.

Een tweede belangrijke vaststelling is dat er nood is aan gelijkekansenindicatoren. Die zijn niet enkel nodig om vooruitgang te meten, maar ook om te bepalen welke effecten beoogd worden. Bij het evalueren van het huidige doelstellingenkader en voorbij en lopende actieplannen, stellen we vast dat dit een leerpunt is. Er is in dit kader duidelijk nood aan verdere expertiseontwikkeling.

3.2.3 Inzet op een functioneel gelijkekansenbeleid

Gender

Ondanks de grote vooruitgang sinds de opkomst van de vrouwenemancipatiebeweging, ruim een eeuw geleden, is er nog steeds geen maatschappelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Zowel in het kader van de doelstellingen binnen de OCM als in het kader van eigen functioneel beleid zal daarom moeten worden gewerkt op volgende inhoudelijke beleidslijnen:

- **Het bevorderen van niet stereotype beeldvorming**

Stereotiepe beeldvorming bestendigt de impact van gender als maatschappelijk orderingsmechanisme. Naast de media, dragen ook de overheid, de sociale partners, de politieke partijen en organisaties, de socio-culturele verenigingen, de onderwijs- en opleidingsinstellingen, etc. een belangrijke verantwoordelijkheid in het brengen van realistische en diverse beelden over vrouwen en mannen in de samenleving, vrij van discriminerende vooroordelen en stereotypen over de rollen en vaardigheden van vrouwen en mannen.

- **Het wegwerken van de horizontale en verticale segregatie**

De bestaande ongelijkheden tussen mannen en vrouwen manifesteren zich zeer uitgesproken in een aantal domeinen die een grote impact hebben op de wijze waarop burgers hun levensloop uitstippelen en ervaren, nl. het onderwijs en de arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt wordt nog steeds gekenmerkt door een loopbaankloof tussen mannen en vrouwen. Die loopbaankloof is dubbel: ze ontpopt zich in verticale segregatie (vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in hogere echelons) en in horizontale segregatie (vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de 'hardere' sectoren). Die segregatie begint al van bij de schoolbanken. Terwijl vrouwen vandaag opvallend hoger geschoold zijn dan mannen bevinden jongens zich vaker dan meisjes in studierichtingen die leiden naar beter betaalde jobs. Naast het verschil in voorbereiding op de arbeidsmarkt (opleiding) en de werksectoren, valt ook op dat vrouwen nog steeds meer dan mannen een onderbroken of onvolledige loopbaan hebben omdat ze in veel grotere mate instaan voor gezinszorg en mantelzorg. Zij werken ook veel vaker deeltijds. Dit alles verklaart grotendeels de loonkloof die nog steeds bestaat tussen mannen en vrouwen.

- **Het vergemakkelijken van de combinatie arbeid en zorg en het bewerkstelligen van een evenredige opname van betaalde en onbetaalde arbeid door mannen en vrouwen**

Ongelijke kansen duiken regelmatig op bij transitiemomenten in de levensloop, zoals bij het krijgen van kinderen, het (her)intreden in de arbeidsmarkt, een scheiding, etc. Bij het analyseren van deze problemen, blijkt dat gendermechanismen vaak een belangrijke rol spelen. Het feit dat relatief meer vrouwen er financieel aanzienlijk op achteruit gaan na een scheiding, is hiervan een voorbeeld. Veel vrouwen nemen tijdens hun huwelijk een grotere portie van de onbetaalde gezinszorg op, ten koste

van de maximale uitbouw van een professionele loopbaan. Deze beslissing kan een nefaste financiële impact hebben bij een scheiding.

- **Extra aandacht voor achterstellingsmechanismen die specifieke deelgroepen treffen**

Binnen de bevolking hebben bepaalde ‘deelgroepen’ in het bijzonder te kampen hebben met ongelijke kansen, zoals **allochtone** vrouwen en mannen, en **alleenstaande ouders** (veelal moeders). Zo blijken deze groepen een substantieel verhoogd risico te hebben om in een armoedesituatie terecht te komen. Zowel etniciteit als gender spelen hier een rol.

- **Het bewerkstelligen van een evenredige participatie in o.a. besluitvorming**

De aanwezigheid van vrouwen in de politieke en sociaal-economische besluitvorming, de overlegorganen, beheers- en adviesorganen, de topkaders van bedrijven, administraties, overheden, organisaties, etc. is nog steeds onvoldoende. Nochtans toont onderzoek aan dat bedrijven met vrouwen én mannen in bestuursorganen betere resultaten kunnen voorleggen dan bedrijven waar enkel mannen in die organen zitten.

- **Aandacht voor gendermechanismen op niveau van alle Vlaamse beleidsdomeinen**

Terwijl veel van de bovenaangehaalde problemen zich vooral lijken af te spelen in het onderwijs en op en om de arbeidsmarkt, zijn er veel linken met maatschappelijke domeinen die aansluiten bij andere Vlaamse bevoegdheden. Zo zijn bvb. alleenstaande ouders in vergelijking met koppels met kinderen oververtegenwoordigd op de huurmarkt, hebben zij vaak geen eigen vervoersmiddel en doen zij minder vaak aan sport; vrouwen hebben een lager internetgebruik; mannen en vrouwen hebben een aantal specifieke gezondheidsrisico's, etc.

Holebi

Ofschoon België en Vlaanderen op juridisch vlak progressief zijn wat betreft de erkenning en behandeling van holebi's, en de maatschappelijke aanvaarding van holebi's tijdens het afgelopen decennium aanzienlijk gegroeid is, blijft deze doelgroep geconfronteerd worden met discriminatie en structurele belemmeringen. In 2007 werd voor het eerst een Vlaams beleidsplan holebi's opgesteld. Hierin werden tal van problemen gesignaleerd die ook aanzet zijn voor specifieke actie tijdens de komende regeerperiode.

- **Invullen van nood aan cijfers**

Om een degelijk beleid uit te tekenen, bestaat er een absolute nood aan statistische gegevens. Tussen 2004 en 2006 werd een eerste grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de leefsituatie van holebi's in Vlaanderen, en dit in een brede waaier aan domeinen. Dit onderzoek zal herhaald worden (in licht aangepaste, ‘verbeterde’ vorm) tussen 2009 en 2011, zodat het beleid de vinger aan de pols kan houden van maatschappelijke evoluties. Ook zal het Steunpunt Gelijkekansenbeleid in het kader van de onderzoeklijn ‘seksuele identiteit’ specifieke thema's verder uitspitten. Het is echter ook zeer belangrijk dat holebi's als categorie worden opgenomen in de reguliere statistieken en bevragingen, en vooral in bevolkings- en gezinsstudies. Ook in de registratiegegevens m.b.t. welzijnswerk en gezondheidssurveys zou seksuele geaardheid een variabele moeten zijn. Steeds opnieuw moet onderzocht worden hoe dit kan gerymd worden met de privacywetgeving.

- **Werken aan positieve beeldvorming**

Beeldvorming van holebi's blijft een belangrijk thema. Binnen de media is er tijdens de afgelopen jaren veel ten goede veranderd. Holebi's komen steeds vaker aan bod, en met steeds minder vooroordelen. Het blijft echter belangrijk om waakzaam te zijn en ervoor te zorgen dat de diversiteit bij de holebi's duidelijk wordt: holebi's zijn immers geen monolithisch blok. Het overbeklemtonen of wegcensureren van bepaalde deelgroepen binnen de holebigemeenschap kan stigmatiserend werken.

Het werken aan beeldvorming mag niet beperkt blijven tot de media. Ook de Vlaamse overheid heeft in haar publicaties een rol terzake te vervullen.

- **Aandacht voor de adoptieproblematiek**

Sinds de openstelling van het huwelijk voor partners van hetzelfde geslacht, en zeker sinds de openstelling van de adoptie lijken de problemen van **holebi (wens)ouders** van de baan. Toch

blijven er problemen die een beleidsaanpak vergen. Zo blijkt internationale adoptie door homokoppels in de praktijk vrijwel onmogelijk. De erkende adoptiediensten werken momenteel niet samen met adoptiekanalen die kinderen bij homo's willen plaatsen. Hierin dient verandering te komen.

- **Aandacht voor deelgroepen binnen de holebipopulatie**

Bij **jonge holebi's** liggen de depressie- en zelfmoordcijfers onrustbarend hoog. Zij voelen zich vaak verward en geïsoleerd, en hebben het gevoel dat zij met hun vragen en gevoelens nergens terecht kunnen. Holebi-jongeren signaleren voorts dubbel zo vaak pestgedrag dan hun leeftijdsgenoten. Het onderwijs en de welzijnssector kunnen een rol spelen in pogingen om hierin verandering te brengen.

Wat **oudere holebi's** betreft, ligt het sociaal isolement bij hen veel hoger dan bij hun heteroseksuele leeftijdsgenoten. Ook zijn de tehuizen en verzorgingsinstelling zeer 'heteronormatief', waardoor oudere holebi's vaak een opname te lang uitstellen. Het Vlaams onderzoek naar dit thema is zeer beperkt. Wel is het sowieso belangrijk om ervoor te zorgen dat er in het kader van een groeiende vergrijzing, en in het kader van het optimaliseren van de algemene kwaliteitszorg in de ouderenzorgsector, gewerkt wordt aan het creëren van holebisensitiviteit.

Een groep die zich nog maar zeer recent begint te uiten, is die van de **allochtone holebi's**. Deze groep wordt geconfronteerd met specifieke problemen, afhankelijk van zowel de cultureel-etnische achtergrond als – in veel gevallen – de sekse van de betrokkene. Het is belangrijk dat op dit terrein de inspanningen worden voortgezet die in de lopende legislatuur werden gestart, en dit op het vlak van zowel onderzoek, sensibilisering als empowerment.

Het Vlaamse holebibeleid heeft de laatste jaren ook sporadisch aandacht besteed aan een groep die internationaal soms gelieerd wordt aan holebi's, maar die met een heel specifieke problematiek kampt: de **transseksuele personen**. Vanuit de Vlaamse bevoegdheden kan er nog verder gewerkt worden aan de verbetering van hun leefsituatie. Zo dient de mogelijkheid gecreëerd te worden om hun verworven diploma's aan te passen in geval van een naamswijziging.

Toegankelijkheid

Een architecturaal toegankelijke leefomgeving is een sleutelement in de realisatie van een maatschappij die gelijke kansen nastreeft, aangezien ze mensen in de mogelijkheid stelt om een actief en autonoom sociaal en economisch leven te leiden. Het is de hoeksteen van een inclusieve niet-discriminerende maatschappij.

In de voorbije legislatuur werd voornamelijk een vooruitgang geboekt door een verdere structurering van het toegankelijkheidsmiddenveld en in het bijzonder door de oprichting van het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, Enter vzw. Hierdoor wordt nu ook op Vlaams niveau voorzien in een degelijke technische ondersteuning van het beleid en wordt de werking van de verschillende adviesbureaus toegankelijkheid gecoördineerd en afgestemd. Aan gebruikerszijde werd het Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen de gesprekspartner op Vlaams niveau die de belangen behartigt van de verschillende gebruikersorganisaties. Verder bleven de provinciale steunpunten toegankelijkheid de koppeling tussen de verschillende beleidsniveaus verzekeren.

Uitdagingen voor de komende regeerperiode zijn:

- **Invullen van nood aan cijfers**

Het ontbreekt het Vlaamse toegankelijkheidsbeleid momenteel nog aan een set van indicatoren die een gedetailleerde monitoring toelaten. Belangrijk instrument voor het vergaren van gegevens omtrent de toegankelijkheidsstatus van publieke gebouwen is de databank toegankelijk Vlaanderen. Om als volwaardig beleidsinstrument te kunnen fungeren, wordt deze databank momenteel vernieuwd en ondermeer uitgerust met een statistische module op basis waarvan gerichte beleidsdoelstellingen kunnen worden geformuleerd. Eens actief dient de Vlaamse Regering de nodige inspanningen te leveren om deze databank, via gerichte toegankelijkheidsscreenings, met gegevens te vullen.

- **Een betere toepassing van wetgeving**

Een van de belangrijkste recente realisaties van het toegankelijkheidsbeleid is ongetwijfeld de vernieuwde toegankelijkheidsregelgeving. Deze werd via een stedenbouwkundige verordening ingeschreven in het kaderdecreet op de ruimtelijke ordening en kwam in de plaats van de verouderde federale wet die dateerde van 1975⁵. Het zal voor de nabije toekomst belangrijk zijn om erop toe te zien dat de verordening in de praktijk uitgevoerd en toegepast wordt. Een aantal flankerende initiatieven als het Vlaams Handboek Toegankelijkheid en het voorzien van opleiding voor stedenbouwkundige ambtenaren en architecten zullen hier zeker toe bijdragen. Ondanks het feit dat sinds het kaderdecreet op de ruimtelijke ordening van 1999, elk lokaal bestuur over een stedenbouwkundige ambtenaar dient te beschikken, moeten we immers vaststellen dat zij nog onvoldoende of helemaal niet vertrouwd waren met de vroegere federale toegankelijkheidswetgeving.

- **Continuering en verdere uitbouw werking vzw Enter**

Sinds 2006 beschikt de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen bij de uitbouw van haar horizontaal georiënteerd toegankelijkheidsbeleid over de noodzakelijke ondersteuning van een technisch adviesbureau op het Vlaamse niveau, nl. vzw Enter. Deze organisatie adviseert de Vlaamse beleidsdomeinen bij het uitwerken van strategische actieplannen op korte en lange termijn; zij ontwikkelt expertise via innoverend onderzoek; zij ontsluit informatie en doet aan sensibilisering; zij coördineert toegankelijkheidsinitiatieven in het middenveld; zij staat in voor het beheer van de databank toegankelijk Vlaanderen; zij ontwikkelt instrumenten en methodieken die voor ‘gezamenlijk’ gebruik worden aangeboden aan de provinciale adviesbureaus met het oog op optimalisering en afstemming van de interne werking, het versterken van kennis en expertise, etc.

De vzw Enter werd opgericht in 2006. De middelen hiertoe worden grotendeels ter beschikking gesteld vanuit het Limburgplan, wetende dat de organisatie in de schoot van het Limburgse ‘Toegankelijkheidsbureau’ werd opgericht. Het Limburgplan stelt jaarlijks 299.600 euro voor de vzw ter beschikking. De financiering vanuit het Limburgplan loopt echter eind 2009 af. Om het voortbestaan van deze organisatie, als spil van het Vlaamse Toegankelijkheidsbeleid, te kunnen continueren, dient een tekort van 299.600 euro te worden bijgepast.

4. Inburgering en integratie

4.1. Situering

De doelstelling van de vorige Vlaamse Regering “werken aan een Vlaanderen waarin alle burgers, ongeacht hun herkomst, op grond van gelijkwaardigheid en een actief en gedeeld burgerschap kunnen samenleven in diversiteit” blijft de komende jaren onveranderd voorop staan. Vlaanderen moet tegen 2014 geëvolueerd zijn naar een meer solidaire, open en verdraagzame samenleving waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt.

De Vlaamse overheid heeft de ambitie om de actieve betrokkenheid van mensen op elkaar, met de samenleving en met de inrichting ervan tegen 2014 gevoelig te doen toenemen wat een positief effect zal hebben op het vertrouwen in de medemens en in de samenleving. Hiertoe zal de Vlaamse overheid er voor zorgen dat zoveel mogelijk mensen die zich geconfronteerd zien met de feitelijkheid van de multiculturele samenleving de kans krijgen om, onder meer via intense sociale contacten, met en door elkaar te leren leven. Bijzondere aandacht zal hierbij gaan naar het leren samenleven met verschillende religies. Daarnaast zal de overheid continu en systematisch investeren in het versterken van de sociale cohesie. Samenleven in diversiteit kan bovendien maar succesvol zijn als personen van allochtone herkomst en woonwagengebwoners, tegen 2014 volwaardig en in

---

⁵ Bij het ter perse gaan van deze tekst, diende deze verordening nog definitief door de Vlaamse Regering te worden goedgekeurd (geagendeerd voor 29/5/’09). Mocht deze goedkeuring vooralsnog niet zijn gebeurd, dan dient dit dossier prioritair door de nieuwe Vlaamse Regering te worden opgepikt. Een sluitende wetgeving is immers de basis waarop de toekomst van het gehele toegankelijkheidsbeleid valt of staat.

verhouding tot hun aandeel in het totale doelpubliek toegang krijgen en hebben tot alle maatschappelijke en politieke instellingen en dat hun evenredige participatie gewaarborgd wordt en dat mensen zonder wettig verblijf menswaardig georiënteerd en begeleid worden. Om dit te realiseren zal er een krachtadig inburgerings- en integratiebeleid gevoerd worden.

4.2. Inburgeringsbeleid

Inburgering heeft tot doel inburgeraars een begeleidde opstap te geven naar volwaardige deelname aan de samenleving en is een belangrijke hefboom in de opbouw van een leefbare samenleving. Het inburgeringsbeleid kende tijdens de vorige legislatuur een grote uitbreiding, zowel inhoudelijk als financieel. De komende jaren zal de Vlaamse overheid het inburgeringsbeleid krachtadig verderzetten.

Enerzijds zal de werking van de onthaalbureaus verder geprofessionaliseerd worden, zal het subsidie-instrumentarium bijgestuurd worden en zal er voorzien worden in een behoeftedekkend aanbod aan doelgerichte primaire inburgeringstrajecten. Het nieuwe handhavingsbeleid zal onverkort worden voortgezet. Er zal gezocht worden naar een werkbare combinatie tussen de verwachting t.a.v. de inburgeraar om regelmatig deel te nemen aan zijn inburgeringscursussen (inspanningsverbintenis) en de verwachting om de doelstellingen van het vormingsprogramma te bereiken (resultaatsverbintenis). Anderzijds moeten inburgeraars na het afronden van hun primaire inburgeringstraject vlot kunnen doorstromen naar een reguliere voorziening voor een vervolgtraject. Het primaire inburgeringstraject biedt inburgeraars immers enkel de allereerste opstap naar integratie. De secundaire inburgeringstrajecten moeten afgestemd zijn op en aansluiten bij het integratiebeleid. Bij dit alles zal er voldoende aandacht zijn voor het vertalen van het Vlaamse inburgeringsbeleid naar de specifieke Brusselse context (zie verder onder titel 11).

Onthaalbureaus zijn de regisseurs van het primaire inburgeringstraject in een samenwerkingsverband met de Huizen van het Nederlands en de VDAB en werken daarnaast ook samen met tal van andere partners. Om een resultaatgericht beleid te kunnen voeren, zal er gezorgd worden voor een betere en sterke coördinatie van het inburgeringsbeleid zowel binnen de Vlaamse overheid als met de betrokken sectoren. Zowel systematische evaluatie van het gevoerde beleid als bekendmaking, valorisatie en promotie van dit beleid, zullen een meer prominente plaats krijgen.

4.3. Integratiebeleid

Het integratiebeleid streeft naar een open samenleving waaraan alle burgers volwaardig kunnen deelnemen ongeacht hun herkomst. Ook de inburgeraars behoren tot de doelgroep van het integratiebeleid. Het integratiebeleid is een inclusief Vlaams beleid dat gerealiseerd wordt in het algemene beleid van de verschillende sectoren via algemene maatregelen en enkel waar nodig via specifieke acties en voorzieningen. Om een slagkrachtig beleid te kunnen voeren, zal er gezorgd worden voor een betere en sterke coördinatie van het integratiebeleid zowel binnen de Vlaamse Regering als met de andere beleidsniveaus. Dit beleid zal gestoeld zijn op permanente en systematische gegevensverzameling en monitoring en afgestemd zijn op Europese en internationale regelgeving en ontwikkelingen.

Vlaanderen beschikt met het Vlaams Minderhedencentrum, de integratiecentra en –diensten, de integratiesector, over een belangrijk instrument om het integratiebeleid op het terrein te realiseren. De lokale besturen zijn hier een cruciale partner. Daartoe zal de Vlaamse overheid nieuwe integratiediensten erkennen, de bestaande versterken en de ondersteuning uitbreiden. Extra aandacht zal gaan naar de monitoring van het integratiebeleid op lokaal vlak. De Vlaamse overheid zal impulsen geven om de onderlinge samenwerking in de sector te versterken en de deskundigheid te verhogen.

Een belangrijke uitdaging blijft de verhoging van het maatschappelijk draagvlak. Het integratiebeleid kan immers slechts slagen indien alle Vlaamse burgers daaraan meewerken. Er moet dan ook verder worden gezocht naar initiatieven en methodieken om het maatschappelijke draagvlak voor de diverse samenleving te vergroten. (In)direct discriminerende of intimiderende drempels worden weggenomen en racisme wordt bestreden.

De Vlaamse overheid zal inspanningen blijven leveren om tot een behoeftedekkend aanbod van woonwagenterreinen te komen. Binnen het integratiebeleid vormen de Roma een nieuwe groep. Ook vanuit Europees niveau is er een grote bezorgdheid omtrent de opvang van deze groep. Tijdens de komende legislatuur worden aangepaste methodieken voor de opvang van deze doelgroep uitgewerkt.

De voorbije jaren zijn op een aantal plaatsen sociale tolk- en vertaaldiensten opgericht om overheidsdiensten en maatschappelijke instellingen en voorzieningen te helpen om de taalkloof te overbruggen. De Vlaamse overheid zal verder werken om te komen tot een kwaliteitsvol behoeftedekkend aanbod.

5. Publiek-private samenwerking

5.1. Omgevingsanalyse

Publiek-private samenwerking (PPS) is internationaal een goed ingeburgerde techniek om overheidsprojecten te realiseren. Dit is niet anders in Vlaanderen en dit zowel voor het Vlaamse niveau als voor het lokale niveau. Een onderscheid kan niettemin worden gemaakt tussen twee grote types van PPS. Zo zijn er de objectgebonden PPS-projecten die in de regel betrekking hebben op een welbepaald voorwerp (weg, brug, ...) of een cluster van voorwerpen. Deze projecten nemen in de praktijk doorgaans de vorm aan van DBFM(O) structuren. Dit zijn structuren waarbij een projectvennootschap zal worden opgericht om een desbetreffende infrastructuur te ontwerpen, te bouwen, te financieren en te onderhouden. Daarnaast zijn er de gebiedsontwikkelingsprojecten. Deze hebben betrekking op de herwaardering van bepaalde gebieden en het wegwerken van stadskankers. Deze projecten kenmerken zich doordat in de praktijk meestal meerdere overeenkomsten worden gesloten.

Het eerste type van projecten is vooral te vinden op het Vlaamse niveau. Een groot deel van de projecten kwam tot stand in het kader van het wegwerken van achterstanden. (schoolinfrastructuur, missing links bij wegen, sportinfrastructuur,...) De voorbije jaren was de belangrijkste reden om dit soort projecten op te zetten het alternatief financieren van infrastructuur. Het gevolg hiervan was dat niet steeds met welbekende structuren is gewerkt maar met sui-generis-constructies op maat van de weg te werken noden. In de praktijk is gebleken dat die constructies niet altijd het verwachte succes kenden. Thans zien we dat zowel in Vlaanderen, als in de ons omringende landen meer en meer projecten de vorm aannemen van PPS om meerwaarden te realiseren inherent aan het project en de gekozen realisatiewijzen. Niet alle projecten zijn daarvoor even geschikt en een zorgvuldige voorafgaande screening is daarbij steeds noodzakelijk. Opvallend is daarbij ook dat meer en meer wordt teruggevallen op internationaal gangbare PPS-contracten en dankbaar wordt gebruik gemaakt van standaardcontracten. Zo werd een standaard ontwikkeld voor wegen en is er een standaard in ontwikkeling voor vastgoed. Er is thans nood aan verdere standaardisering, evaluatie en uitdieping van de diverse contracten. Daarenboven is er nood aan inzichten in de operationele kant en het eigenlijke contractmanagement van de PPS-contracten. Daar waar de afgelopen jaren hard gewerkt is aan het voortraject, is de tijd rijp om naast een consolidatie en actualisatie, evenals het maximaal inzetten van de kennis en ervaringen uit de voorfase, gericht aan kennisopbouw en borging te doen in de verdere fasen van het PPS-project.

Het tweede type van projecten is vooral te vinden op het lokale niveau. Diverse steden en gemeenten hebben de afgelopen jaren met succes diverse stadsontwikkelingsprojecten opgezet. De wijze waarop dit gebeurde loopt in de praktijk echter nogal uiteen. Daarenboven verliep de publiek-publieke afstemming, structurering en samenwerking niet altijd even vlot. Aan de andere kant kan wel vastgesteld worden dat de ondersteuning van het kenniscentrum PPS en de documentatie die werd uitgewerkt een grote interesse kende en gretig werd afgenomen. Dit wijst op een grote honger naar kennis en ervarings(uitwisseling) op het lokale niveau. Ook werd dankbaar gebruik gemaakt van de eerstelijns-ondersteuning van voormelde dienstverlening.

Tenslotte en in de lijn van het bovenstaande kan zowel op het Vlaamse als het lokale niveau worden vastgesteld dat er bij het opzetten van de PPS-projecten en andere complexe innovatieve

overheidsprojecten en –opdrachten niet altijd de noodzakelijke competenties aanwezig zijn dan wel onvoldoende capaciteit voorhanden is om de projecten financieel-economisch en juridisch uit te werken. Dit leidt tot systematische uitbestedingen met alle negatieve gevolgen vandien (kosten, kennis die verloren gaat, afhankelijkheid, enz.). Een en ander werd ook vastgesteld in de audit van het Rekenhof over PPS in Vlaanderen. In sommige van de ons omringende landen wordt dit euvel intussen aangepakt door de oprichting van een institutionele PPS-structuur.

5.2. Voorstellen: naar duurzame, hoogkwalitatieve en innovatieve projecten

PPS heeft een betekenisvolle en zelfs noodzakelijke rol te spelen om diverse maatschappelijke doelstellingen optimaal te realiseren. Niet in het minst is PPS het middel bij uitstek om verschillende doelstellingen van het Pact 2020 te kunnen verwezenlijken. Dit ambitieuze pact wil dat Vlaanderen tegen 2020 tot de allerbeste Europese regio's op economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk vlak behoort. Dit vereist bijzondere inspanningen, een integrale aanpak en een nauwe samenwerking tussen de publieke en de private sector. De filosofie van publiek-privaat partnerschap waarbij duurzaamheid en een langetermijnvisie centraal staan, vormt hierbij de sleutel.

Opdat Vlaanderen zijn toppositie kan bestendigen dient maximaal te worden ingezet op innovatieve en duurzame oplossingen. Met nieuwe geïntegreerde en performantiegerelateerde contractsvormen kunnen de noodzakelijke investeringen in de uitbouw en het onderhoud van fysieke infrastructuur (transport-, informatie- en nutsinfrastructuur) tijdig en efficiënt worden verwezenlijkt zodat die infrastructuur de gewenste maatschappelijke en technologische ontwikkelingen ondersteunt. De levenscyclusfilosofie en de integrale benadering van PPS-contracten verzekeren de overheid van een hoogstaande en voortdurende kwaliteit en bieden voor de private sector langetermijngaranties, niet alleen met betrekking tot inkomstenstromen, maar ook met betrekking tot de werkgelegenheid. Bovendien kan in sommige gevallen tot oplossingen worden gekomen die de investeringslasten spreiden over de levensduur van de investeringsgoederen, zonder de schuldenvrije positie van de Vlaamse overheid in het gedrang te brengen.

PPS biedt als een beproefd concept voor gebiedsontwikkeling bijzondere opportuniteiten om op duurzame en creatieve wijze bedrijventerreinen, brownfields en, meer algemeen, steden en regio's te ontwikkelen. Door een bundeling van de know-how van zowel publieke als private sector kan bovendien worden gestreefd naar eco-efficiënte investeringen en kan aan duurzaam bouwen alle kansen worden gegeven.

PPS is ook het instrument bij uitstek om de efficiëntie en effectiviteit van de overheid te verhogen. Mits een doorgedreven voorbereiding en professioneel opdrachtgeverschap draagt PPS bij tot een sterker project- en contractmanagement van overheidsprojecten. Het laat ook toe dat de overheid zich voluit kan toeleggen op zijn kerntaken.

Na de leercurves die de afgelopen jaren werden doorlopen en rekening houdend met de opgebouwde expertise en de aanbevelingen van het Rekenhof is PPS als concept rijp om, onder de centrale en coördinerende rol van het Kenniscentrum PPS (dep. DAR), een nieuwe dynamiek te genereren in Vlaanderen en zo bij te dragen tot het ontwikkelen van Vlaanderen als topregio.

Om maximaal profijt te halen uit de kansen die PPS en innovatieve contracten bieden:

- dient verder te worden gestreefd naar doorgedreven standaardisering van DBFM-contracten (Design, Build, Maintain, Finance) en naar een uniform toegepast DBFM-contract zodat de transactiekosten aanzienlijk kunnen verlaagd worden. Er dient eveneens verder te worden gestreefd naar standaardisering van gebiedsontwikkelingscontracten;
- dient overeenkomstig de aanbevelingen van het Rekenhof inzake PPS zowel voor DBFM als voor gebiedsontwikkeling maximaal te worden ingezet op kennisuitwisseling en doorstroming. Het ambtelijke netwerk inzake PPS is hierbij het forum bij uitstek en dient bijgevolg in stand te worden gehouden en zelfs uitgebreid te worden;
- dienen naast de standaardcontracten ook diverse randinstrumenten verder ontwikkeld te worden: risicomatrix, methodes om correcte ramingen te maken (bijvoorbeeld Public Sector Comparator), meerwaardetoetsing, ... Deze instrumenten moeten, zoals het Rekenhof

aanbeveelt, op systematische wijze te worden ingezet. Grote overheidsprojecten, of nog projecten met een investeringswaarde hoger dan 50 miljoen euro, moeten dan ook vooraf systematisch worden gescreend naar de beste realisatiewijze. Teneinde correcte ramingen te kunnen maken en gefundeerde keuzes te kunnen maken is het ook nodig dat onderhoud- en exploitatiekosten van grote klassieke opdrachten duidelijk in kaart worden gebracht. Dit is uiteraard een taak die door de verschillende beleidsdomeinen moet gebeuren;

- dient te worden onderzocht of het nuttig is een projectbureau op te richten binnen de Vlaamse overheid, waarbinnen zowel het Kenniscentrum PPS als PMV een rol spelen. Een dergelijk projectbureau zou in hoge mate de versnippering die BBB heeft teweeggebracht kunnen overstijgen en zou het instrument bij uitstek moeten worden om grote organisatiebrede overheidsprojecten efficiënt en tijdig te realiseren. De inplanting binnen de Vlaamse overheid staat garant voor een maximale controle en toezicht door de Vlaamse Regering en voor een optimale transversale werking. Het projectbureau, dat at arms length van de Vlaamse Regering wordt geplaatst, zou niet enkel de coördinatie kunnen opnemen van grote projecten, maar zou ook ondersteuning kunnen bieden aan diensten waar bepaalde competenties of capaciteit om grotere projecten op te zetten en af te ronden niet of onvoldoende voorhanden is. Het projectbureau zou ten slotte ook de vorm kunnen aannemen van een opdrachtcentrale en zo kunnen instaan voor het centraal aantrekken van externe ondersteuning in grote projecten. Daardoor kan worden bewerkstelligd dat meer efficiënt en zeer gericht extern advies kan worden ingewonnen, kunnen leerervaringen sneller doorvloeien naar andere projecten en kunnen schaalvoordelen worden bekomen;
- dient in navolging van de audit van het Rekenhof te worden onderzocht in welke mate PPS kan worden ingepast in de meerjarenbegroting zodat de impact van PPS op de begroting permanent kan worden gemonitord;
- dient de communicatie over PPS te worden verbeterd zodat het wantrouwen tegenover deze projecten verdwijnt;
- dient verder te worden onderzocht hoe PPS en innovatie contractsvormen zich situeren binnen de (nieuwe) overheidsopdrachtenreglementering. Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan de toepassing van de Algemene Aannemingsvoorwaarden;
- dient tot slot, rekening houdend met de aanbeveling van het Rekenhof, te worden overwogen of het PPS-proces niet moet worden geïnstitutionaliseerd. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een decreetwijziging of door een besluit van de Vlaamse Regering gebaseerd op het PPS-decreet. Actuele buitenlandse leerervaringen dienen daarbij te worden meegenomen om het Vlaams beleid inzake PPS verder te ontwikkelen en de leercurves nog verder in te korten.

6. Informatiemaatschappij en digitaal actieplan

In het denken over de toekomst van de informatiemaatschappij heeft het debat over ICT en de daarbij horende competenties zich verlegd van ICT als doel op zich, naar ICT als middel (één van de middelen) om tot een geïntegreerde aanpak van maatschappelijke uitdagingen of problemen te komen. Het staat buiten kijf dat ICT een belangrijke motor is voor de realisatie van maatschappelijke uitdagingen. Maar de investeringen in en het gebruik van ICT vinden hun legitimiteit pas in de aanpak van die maatschappelijke uitdagingen.

Het Digitaal Actieplan Vlaanderen dient om die reden te worden geïntegreerd in het toekomstplan Vlaanderen in Actie. De doelstellingen die de Vlaamse Regering formuleerde in het Actieplan Digitaal Vlaanderen dragen immers bij aan de maatschappelijke doelstellingen van ViA en worden dus best in het ViA-kader geïntegreerd en opgevolgd:

- Een Vlaamse vertaling maken van het Europese i2010 actieplan
- Innovatie als hefboom voor ICT, met bijzondere aandacht voor KMO's
- Verdere digitalisering van informatiekkanalen, inhoud en diensten
- E-vaardigheden als hefboom voor werkgelegenheid en brug over de digitale kloof
- Een betere overheidsdienstverlening door ICT (e-government)
- Digitale toepassingen ter verbetering van de levenskwaliteit

- Een geïntegreerd beleid inzake digitalisering

Ook de digitale agenda voor Vlaanderen die het Vlaams Parlement in haar maatschappelijke beleidsnota Digitaal Vlaanderen opmaakte, wordt in ViA geïntegreerd. Die digitale agenda bevat initiatieven en aanbevelingen op de domeinen e-economie en e-mobiliteit, e-gezondheid en e-zorg, e-leren en e-werken, e-cultuur en e-media. Het Vlaams Parlement formuleert specifiek voor de Vlaamse overheid ook nog een digitale agenda op de domeinen van e-government, e-democratie en het dichten van de e-kloof. De realisatie van die doelstellingen veronderstellen een substantiële verhoging van de ICT-kredieten van de Vlaamse overheid.

Door de integratie van alle voorgestelde acties in ViA voorkomt men dat de ICT-component van initiatieven en projecten wordt geïsoleerd uit de bredere maatschappelijke doelstellingen, om tot een digitaal actieplan te komen, waar dan 'post factum' een beleidsvisie rond wordt ontwikkeld. Toch mag de aandacht voor ICT in de verschillende maatschappelijke domeinen niet verslappen, omdat die vaak cruciaal is voor innovatie, duurzaamheid en levenskwaliteit (welzijn en welvaart). Vandaar ook dat in andere beleidsdomeinspecifieke bijdragen (EWI, CJSN) aandacht wordt besteed aan specifieke aspecten die voortvloeien uit het Digitaal Actieplan Vlaanderen. Voor de bewaking en waar nodig mogelijke coördinatie van die digitale initiatieven wordt binnen het departement DAR een beleidscel opgericht.

7. Geografische informatie

7.1. Omgevingsanalyse

Het veralgemeend gebruik van GPS bij (auto)wegnavigatie en (gratis) toepassingen als NASA World Winds, Google Earth en Microsoft Virtual Earth heeft de geografische industrie en de geoconsumentenmarkt een ware boost gegeven. Deze ontwikkelingen versterken de vraag naar actuele en nauwkeurige geografische (overheids)informatie. De organisatie van de bijhouding en de verdere ontsluiting van geografische gegevens worden de belangrijkste uitdagingen voor de overheden in Vlaanderen.

Toenemende vraag naar actuele geografische informatie

Op vragen als waar mag ik bouwen, wat is het risico op overstroming en welke gemeenschapsvoorzieningen zijn er in de buurt wordt er van de Vlaamse overheid verwacht dat ze snel juiste en liefst via e-governmentdiensten aangeboden antwoorden kan geven. Niet alleen bedrijven (waaronder verzekeringsfirma's, vastgoedmakelaars en nutsbedrijven) en burgers maar ook de Europese instellingen en overheidsinstanties in binnen- en buitenland wensen in toenemende mate over actuele geografische informatie te beschikken.

De Europese INSPIRE-richtlijn⁶ verplicht de lidstaten vanaf 15 mei 2009 om hun geografische gegevens beschikbaar te stellen voor het publiek en overheidsinstanties. Dit zal tussen nu en 2019 moeten gerealiseerd worden via geografische netwerkdiensten. Deze hoogtechnologische elektronische diensten laten toe om actuele gegevens in real time te verspreiden.

In combinatie met draadloze netwerk(en)-diensten zijn de mogelijkheden van deze lokatiegebonden diensten onbegrensd. Zo wordt de combinatie van een online Gouden Gids en een GPS al volop gebruikt in de auto-industrie. Met antwoorden op vragen zoals welke eetgelegenheden zijn er in deze buurt, wat is het dichtstbijzijnde tankstation en waar is er een garagist, worden de mogelijkheden aangetoond.

De nieuwe technologie rond mobile mapping of het al rijdend in kaart brengen van het landschap is veelbelovend en zal nieuwe technieken en diensten opleveren om bepaalde gegevens actueel te houden.

---

⁶ Richtlijn 2007/2/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2007 tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap (INSPIRE)

De komst van goedkope mobiele GPS-toestellen heeft ook een nieuwe soort geoproducten voortgebracht. Zo worden vandaag veel trage wegen in kaart gebracht door ijverige particulieren die tijdens een ontspannende wandeling, fietstocht of paardenrit hun traject laten opmeten om vervolgens te delen met anderen. In Nederland en Vlaanderen ontstaan er zelfs open GIS-gemeenschappen waarbij burgers samenwerken. Voor de bijhouding van bepaalde onderdelen ruimtelijke objecten zitten er hier mogelijks ook opportuniteiten voor de Vlaamse overheid.

Toenemende vraag naar nauwkeurige informatie

De mondige geoconsument of bedrijfsleider stelt ook meer en meer kwaliteitseisen aan overheidsinformatie. Hierbij maakt de vraagsteller abstractie van de bestuurlijke organisatie van de overheid. Om de keten van antwoorden zo transparant mogelijk op te stellen is een doorgedreven samenwerking met de lokale besturen noodzakelijk. De uiteenlopende GIS-maturiteit van de Vlaamse gemeenten vormt hierbij vandaag een hinderpaal.

Vanuit de bouwsector is er een groeiende vraag naar correcte (liggings)informatie over ondergrondse kabels en leidingen om graafschade te vermijden. De Vlaamse overheid kan hierin verder een faciliterende rol spelen opdat de kabel- en leidingbeheerders nauwkeurige informatie tijdig en op een uniforme wijze verstrekken.

In 2013 wordt Galileo, het Europese civiele globale satellietnavigatiesysteem, operationeel. Dit Europese GPS-systeem wordt het nauwkeurigste systeem ter wereld waarbij heel wat nieuwe toepassingen mogelijk zullen worden. Bij het ontwerp van Galileo is gedacht aan millimeterpositiebepaling waardoor niet alleen voor blinden maar ook voor de bouwsector nieuwe toepassingen mogelijk worden.

De Europese regelgeving met betrekking tot de actieve openbaarheid van geografische informatie (INSPIRE-richtlijn) en het hergebruik van overheidsinformatie⁷ zorgen voor hefboomen die Vlaanderen kan benutten bij het uitbouwen van een kenniseconomie. Het commercieel hergebruik van geografische bestanden met gebouw-, adres- en wegenisgegevens kan nuttige diensten opleveren zoals GPS-wegnavigatie met een hogere positionele nauwkeurigheid van huisnummers.

Door de verdere uitbouw en permanent onderhoud van de Geografische Data-Infrastructuur kan de Vlaamse overheid de geschetste uitdagingen aangaan.

Europese ontwikkelingen zoals Galileo en INSPIRE brengen voor zowel de publieke als de private sector nieuwe mogelijkheden met zich mee. Om ze ten volle te kunnen benutten is een omschakeling naar een uniform Europees geografisch referentiesysteem nodig. Dit vergt wel een aanzienlijke financiële en organisatorische bijdrage van alle betrokkenen, ook van de Vlaamse overheid.

7.2. Voorstellen

Het samenwerkingsverband GDI-Vlaanderen bouwt aan een Geografische Data-Infrastructuur (GDI) voor Vlaanderen dat een operationeel, organisatorisch en technisch kader biedt voor een geografische kruispuntbank, waarbij geografische informatie vlot bruikbaar wordt voor zowel overheid, bedrijf als burger. Een verdere uittekening van onderstaande voorstellen in concrete projecten is opgenomen in fiche 2.

7.2.1. De Geografische Data-Infrastructuur als ondersteuning van een efficiëntere en effectievere overheid door interbestuurlijke gegevensuitwisseling

Een geografische kruispuntbank is een platform voor de uitwisseling van actuele geografische informatie die onderling koppelbaar is en waarbij garanties over de kwaliteit en de beschikbaarheid

---

⁷ Richtlijn 2003/98 van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake het hergebruik van overheidsinformatie

gegeven worden. Een dergelijk platform is noodzakelijk voor de ondersteuning van het Vlaams grondgebonden beleid, het Vlaams e-governmentbeleid en het Europese milieubeleid⁸.

Een geografische kruispuntbank maakt het bijvoorbeeld mogelijk om:

- inplanting van nieuwe bouwwerken en infrastructuren te ondersteunen, met betere onderbouwing naar het vergunningenbeleid (milieu, RO, landbouw);⁹
- een minder-hinder beleid uit te bouwen door de coördinatie van werken op het openbaar domein efficiënter te organiseren en informatie uit te wisselen tussen alle betrokkenen;
- ondersteuning te bieden bij mobiliteitsvraagstukken;¹⁰
- interventies van hulpdiensten te ondersteunen door het aanbieden van correcte liggingadressen (tijdswinst), informatie over nutsleidingen (inschatting gevaar) en correcte bouwplannen (doelgericht zoeken);
- internettoepassingen te maken om een antwoord bieden op vragen als waar mag ik bouwen, wat is het risico op overstroming, welke gemeenschapsvoorzieningen zijn er in de buurt, en welke bedrijventerreinen hebben nog vrije ruimte.

Een efficiënt overheidsapparaat steunt op een ondubbelzinnige en eenmalige registratie (of authentieke registratie) van referentieobjecten. Een aantal administratieve referentieobjecten komen steeds op de voorgrond: personen, bedrijven, percelen, gebouwen, adressen en kaart (zie GIS-Vlaanderen-plan 2007-2010¹¹). De registraties van deze referentieobjecten worden authentieke registraties genoemd. Een authentieke registratie is een administratief proces dat leidt tot een authentieke gegevensbron die opgezet wordt om te voldoen aan wettelijke of decretale regels. Het is belangrijk dat de Vlaamse Regering de **authentieke geografische gegevensbronnen** bepaalt. Door het eenmalig inzamelen en een meervoudig gebruik, de vermindering van de administratieve lasten en verhoogde rechtszekerheid vormen deze immers de **grondslag** voor een **betere dienstverlening** van de overheden in Vlaanderen naar de burger en de bedrijven.

Voor de referentieobjecten gebouwen, adressen en kaart zijn er nog geen officiële, verplichte standaarden. De opbouw van sommige thematische kaarten die belangrijk zijn voor de burger verloopt hierdoor weinig coherent en gestroomlijnd (bv. de opbouw van het plannen- en vergunningenregister, rechten van voorkoop, ruimtelijke uitvoeringsplannen,...). Het ontbreken van deze authentieke gegevensbronnen staat een efficiënt bestuur, een goede dienstverlening en een administratieve vereenvoudiging in de weg.

Vanuit die nood heeft het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) al belangrijke stappen gerealiseerd met de gefaseerde opbouw van een Grootchalig Referentiebestand (GRB) en een Centraal Referentieadressenbestand (CRAB) met bijbehorend decretaal kader, dit als voorbereiding van een **officieel adressen- en gebouwenregister** met inbegrip van hun geocomponent.

Ook aan een **officieel wegenbestand** dat wordt bijgehouden door de wegbeheerders in Vlaanderen is er grote behoefte.

Om de GDI van Vlaanderen uit te bouwen tot een geografische kruispuntbank is het nodig om de **bijhouding** van geografische gegevens te **integreren in de bestuurlijke processen**, authentieke geografische gegevens op te zetten ze aan te bieden via geografische netwerkdiensten. Geografische netwerkdiensten vormen de technische oplossing om de vlotte beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van actuele gegevens te verzekeren.

Ondersteuning van de lokale besturen bij de implementatie van geografische netwerkdiensten is een kritieke randvoorwaarde bij het realiseren van deze interbestuurlijke gegevensuitwisseling.

---

⁸ volgens de INSPIRE-richtlijn

⁹ zoals aanvragen voor het plaatsen van windmolens sneller en correcter te beoordelen door de koppeling van ruimtelijke plannen, windopbrengstkaarten, natuurgebieden en luchtverkeersgebieden

¹⁰ zoals een slimme kilometerheffing uitwerken gebaseerd op nauwkeurige geografische gegevens

¹¹ Het GIS-Vlaanderen-plan 2007-2010 goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 juli 2007

7.2.2. De Geografische Data-Infrastructuur als bouwsteen voor een Vlaamse kenniseconomie

De GDI van Vlaanderen uitbouwen tot een geografische kruispuntbank is actief bijdragen aan het realiseren van een competitieve Vlaamse kenniseconomie. Als innovatieve sector op zich, met grote buitenlandse spelers, biedt de weloverwogen uitbouw en ondersteuning van de geografische informatiesector een enorm potentieel ten aanzien van innoverende initiatieven op andere domeinen (leefmilieu, mobiliteit, economie,...). Om de concurrentiekracht van de Vlaamse bedrijven te verhogen is het noodzakelijk om een **actief beleid** te voeren over het **vermarkten** van de **geografische informatie en diensten** van de Vlaamse overheid en de lokale besturen. De Vlaamse bedrijven kunnen vervolgens meerwaarde diensten en producten realiseren (zoals locatiegebonden diensten met info over benzinestations, restaurants, ...; het bepalen van de optimale locaties voor inplanting van winkels, bedrijven, haltes openbaar vervoer; het optimaliseren van dispatchingsdiensten, ...).

Ter ondersteuning van deze innovaties is er nood aan een overkoepelend **Vlaams Innovatie Programma Geo-Informatie** met als globaal doel de Vlaamse GDI verder te ontwikkelen door de gecoördineerde inzet van een mix aan innovatie-instrumenten. Het is zaak om het nieuwe instrument “Innovatief aanbesteden” complementair en synergetisch met de overige innovatiestimuli in te zetten om oplossingen te krijgen voor de prangende technologische GDI-uitdagingen. Een Vlaams overheidsinnovatieplatform zal ervoor zorgen dat innovaties worden uitgelokt, uitgetest en ter beschikking gesteld van andere overheden en bedrijven.

Het opzetten van een **beeldverwerkingsketen Vlaanderen** die invulling geeft aan de toenemende vraag van archivering, verwerking en ontsluiting van (innovatief) beeldmateriaal (digitale luchtopnamen, thermische beelden, mobile mapping of lidar data) kan de nodige innovaties stimuleren bij andere instellingen en bedrijven. Via een ketenbenadering kan aan de hand van deze data antwoord gegeven worden op cruciale vraagstukken rond inventarisatie, bijhouding en monitoring van zowel thematische informatie (vegetatie, overstromingen, verkeersborden, informatie rond energieprestatieregelgeving,...) als referentiegegevens (gebouwen, wegen, adres, hoogteinformatie) binnen GDI-Vlaanderen. De beeldverwerkingsketen zorgt tevens voor een operationele invulling zoals gevraagd door de Europese programma's Galileo en GMES (Global monitoring environment and security) en dit conform de INSPIRE principes.

Burgers, bedrijven en administraties wensen zoveel mogelijk geografische gegevens te kunnen raadplegen via het internet. Binnen het kader van de INSPIRE-richtlijn kan met een verdere invulling van **Geo-Vlaanderen** - het geoportaal van Vlaanderen – hieraan worden voldaan.

Via de ontwikkeling van een innovatieve geografische servicebus, met generieke **geografische netwerkdiensten**, kan de meest actuele geografische informatie snel en vlot aangesproken, uitgewisseld en verspreid worden.

7.2.3. De Geografische Data-Infrastructuur afgestemd op de noden van de gebruikers

Om de GDI van Vlaanderen succesvol te kunnen uitbouwen moet er rekening worden gehouden met de behoeften en noden van de bedrijven en de burgers. Het **operationaliseren van de GDI-raad**, een adviesraad voor geografische informatie, kan door de inspraak van verschillende belanghebbenden, een vraaggerichte uitbouw van de GDI mogelijk maken.

De stapsgewijze uitbouw van de GDI als investering voor een Vlaamse kenniseconomie vereist een **financieel programma gekoppeld aan het GDI-uitvoeringsplan** waarin de uitbouw van gegevensbronnen tot authentieke geografische gegevensbronnen en de ontsluiting ervan via netwerkdiensten en Geo-Vlaanderen wordt gepland.

8. Overheidscommunicatie

De Vlaamse overheid voert een beleid dat de burger en zijn voorzieningen centraal plaatst. Ze profileert zich als een daadkrachtige, efficiënte en effectieve overheid, die de kwaliteit van haar contact met de burger hoog in het vaandel voert. De Vlaamse overheid capteert de feedback van de burger, betreft hem actief bij de totstandkoming en de uitvoering van haar beleid en informeert hem consequent over haar beleid, beslissingen en dienstverlening. De overheid prikkelt, vormt, informeert, mobiliseert en daagt haar burgers uit zodat zij actief deelnemen aan de samenleving en zelf verantwoordelijkheid nemen.

De Vlaamse overheid communiceert in een steeds complexere omgeving. De snelle evolutie op het vlak van ICT, maar ook de veranderende maatschappelijke context vragen om een andere aanpak van de overheidscommunicatie.

8.1. De veranderende omgeving

Communicatie is door de technologische evolutie meer en meer iets voor iedereen en door iedereen. Het klassieke communicatiemodel met een zender (de overheid) die via (georganiseerde) media communiceert met ontvangers (de burgers, bedrijven en organisaties) volstaat niet meer. Onder meer door de sociale media is er meer en meer sprake van 'intercasting' dan van 'broadcasting'. Burgers communiceren steeds vaker mee en ontvangen ongefilterde informatie van tal van andere zenders.

Hoewel technologie een steeds belangrijkere rol gaat spelen in communicatie en steeds meer mensen toegang hebben tot digitale media ¹² en die ook actiever gaan gebruiken, blijft de digitale kloof bestaan. Hij lijkt bovendien in bepaalde gevallen structureel te worden. Steeds meer mensen kunnen geavanceerde technologische toepassingen gebruiken, en verbeteren op die manier hun eigen positie in werk, studie en hun maatschappelijke invloed, terwijl bepaalde doelgroepen (ouderen, kort geschoolden, gezinnen met een laag inkomen, mensen zonder betaald werk en mensen zonder formele sociale netwerken) daar niet in slagen. Op die manier dreigt een groep mensen geïsoleerd te raken. Een recent onderzoek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering ¹³ toont nochtans aan dat ook voor die groep de digitale kloof te overbruggen is (in IJsland is de ICT-penetratie ook bij ouderen en lager geschoolden bijvoorbeeld behoorlijk beter).

Onderzoek in Nederland¹⁴ toont aan dat de klassieke massamediale campagnes wel informeren maar zelden of nooit in staat zijn om houding of gedrag te veranderen. Om gedragsverandering te realiseren, is betrokkenheid van de doelgroep nodig. Overheidscommunicatie is doeltreffender wanneer ze tot stand komt in overleg en samenwerking met de doelgroep waarvoor ze bedoeld is. Deze manier van werken is arbeidsintensief, maar de snelle evoluties op het vlak van technologie kunnen hier helpen.

Ook het Pact 2020 daagt de overheidscommunicatie uit. Het pact benadrukt onder meer het belang van het unieke loket, maar roept ook op om met het middenveld en specifieke doelgroepen samen te werken en nieuwe vormen van participatie uit te werken.

8.2. De aanpak

Ook in een voortdurend veranderende omgeving moet de Vlaamse overheid haar verhaal (als dienstverlener, werkgever, partner, regio, bestemming...) blijven vertellen. Daarvoor volgt ze de evoluties op het vlak van media- en informatiegebruik bij haar doelgroepen van zeer nabij op en verwerft ze verder inzicht in haar doelgroepen. Op basis van die kennis verfijnt de Vlaamse overheid haar communicatiestrategie voortdurend en vertaalt die naar een innovatieve

---

¹² In 2007 beschikte 72% van de Vlamingen over een PC en 65% over een internetaansluiting (SVR – Webpublicatie 2009/1. ICT in Vlaanderen – Internationaal vergeleken).

¹³ SVR – Webpublicatie 2009/1. ICT in Vlaanderen – Internationaal vergeleken

¹⁴ Bert Pol, Christine Swankhuisen en Peter van Vendeloo: Nieuwe aanpak in overheidscommunicatie – mythen, misverstanden en mogelijkheden (Coutinho, 2007)

communicatieaanpak, met een mix van nieuwe en bestaande instrumenten. Zo legt ze op vernieuwende wijze contact met haar klanten en brengt ze haar verhaal consistent en met voldoende effect.

8.2.1. Nieuwe wegen bewandelen

De evolutie van internettechnologie en –gebruik (web 2.0 en opvolgers, sociale media, pod- en videocasting, ...) en mobiele technologie biedt mogelijkheden en uitdagingen voor de overheidscommunicatie. De Vlaamse overheid omarmt de nieuwe instrumenten en start zowel voor de interne als voor de externe communicatie met doelgerichte experimenten, begeleid door interne en externe experts. Op basis van die experimenten beschikt de Vlaamse overheid op termijn over een innovatieve mix van instrumenten die op basis van haar strategische visie op overheidscommunicatie doelgericht ingezet worden.

De Vlaamse overheid verplaatst de aandacht naar het boeiende verhaal dat zij wil vertellen over een topregio met efficiënte overheidsdiensten die een klantvriendelijke dienstverlening bieden. Dat verhaal biedt ze aan aan wie het wil, waar hij het wil en wanneer hij het wil. In dat verhaal staat de burger centraal.

Die aanpak is overigens niet beperkt tot de ‘nieuwe’ sociale media. De ‘sociale netwerkmethode’ betreft leden van een doelgroep bij opzet en uitvoering van communicatie. Door de betrokkenheid in het communicatieproces verhoogt de doeltreffendheid van de communicatie. Ook het gebruik van de ‘eigen’ kanalen van die doelgroepen biedt een meerwaarde en verhoogt de kans op een waardevol contact. In Vlaanderen vormen middenveld, verenigingen, lokale overheden, ... de natuurlijke partners.

Om contacten tot stand te brengen overschrijdt de overheidscommunicatie de grenzen van de bestuursniveaus. De verschillende overheden (van Europees tot lokaal) zijn partners zijn in het informeren van burgers. Het Contactpunt Vlaamse Infolijn speelt zowel binnen de Vlaamse overheid als voor andere overheden een coördinerende rol in het ontsluiten en hergebruiken van informatie over de bestuursniveaus heen.

In alle contacten besteedt de Vlaamse overheid bovendien bijzondere aandacht aan begrijpelijkheid, toegankelijkheid, consistentie en duurzaamheid van haar communicatie. Duurzame overheidscommunicatie heeft niet enkel respect voor het milieu maar is ook structureel (geen *one shots* of eenmalige initiatieven).

8.2.2. Bestaande instrumenten voortdurend evalueren en verbeteren

De Vlaamse overheid beschikt voor haar interne en externe communicatie over sterke en succesvolle organisatiebrede instrumenten (1700 als uniek loket, www.vlaanderen.be, extranet, het personeelsblad 13, Dito, het elektronisch bestelloket voor publicaties, ...).

Het Contactpunt Vlaamse Infolijn wordt verder ontwikkeld als laagdrempelig uniek loket, toegankelijk via alle nuttige kanalen (telefoon, internet, fax, interactieve digitale televisie, sms, 1700Mobiel, ...). Onder meer dankzij 1700 als telefonisch loket overbrugt de Vlaamse overheid ook de digitale kloof. Om die rol te kunnen opnemen wordt 1700 als uniek loket intern en extern intensief gepromoot. Het personeelsblad 13 en de koepelsite van het extranet blijven de interne speerpunten voor organisatiebrede communicatie.

Alle bestaande instrumenten worden permanent geëvalueerd op basis van reëel gebruik, lezers- of gebruikersonderzoek en worden verbeterd, bijgestuurd of herdacht met bijzondere aandacht voor toegankelijkheid en interactiviteit.

8.3. Een professionele organisatie

Om efficiënt en effectief te communiceren, is de Vlaamse overheidscommunicatie professioneel georganiseerd. Een aantal initiatieven maken die verdere professionalisering mogelijk.

8.3.1. Het imagoproject

Het imagoproject zal met het merkboek voor de Vlaamse overheid (en Vlaanderen) een leidraad bieden bij alle communicatie-uitingen van de Vlaamse overheid en op die manier het verhaal dat de Vlaamse overheid wil vertellen als dienstverlener, werkgever, partner, ... mee bepalen.

Op die manier kan de Vlaamse overheid de gewenste identiteit continu 'branden', zowel in de communicatie over specifieke dienstverlening als in organisatiebrede, enthousiasmerende communicatieacties. In beide vormen van communicatie wordt blijvend geïnvesteerd. Dat vergt structurele en substantiële sectorale en centrale communicatiebudgetten.

8.3.2. Aandacht voor meten en evalueren

De Vlaamse overheid moet haar communicatie voortdurend evalueren. Het meten van de efficiëntie en effectiviteit van communicatie-inspanningen maakt integraal deel uit van elk communicatieproject. Op termijn leidt dit tot een set van indicatoren voor de evaluatie van de overheidscommunicatie. De indicatoren vormen samen met de campagnedatabank (voorzien in het decreet over de normen voor overheidscommunicatie) de instrumenten om overheidscommunicatie zorgvuldig op te volgen en er verantwoording over af te leggen.

8.3.3. Regelgeving overheidscommunicatie vereenvoudigen

Vier decreten regelen de Vlaamse overheidscommunicatie. In de sperperiode gelden bovendien nog specifieke afspraken en voor de controle zijn twee commissies verantwoordelijk¹⁵. De Vlaamse overheid moet samen met het Vlaams Parlement de bestaande regelgeving maximaal coördineren.

8.3.4. Aandacht voor communicatie zo vroeg mogelijk in het beleidsproces

Bij het nemen van beleidsbeslissingen wordt in de vroegst mogelijke fase aan communicatie gedacht. Op die manier worden beleidsmakers (en –voorbereiders) zich ook bewust van de mogelijke gevolgen van hun beslissing voor de communicatie. Een 'communicatieparagraaf' in elk dossier op de Vlaamse Regering geeft aan op welke manier de overheid over de beslissing zal communiceren. De communicatieparagraaf moet een hefboom zijn om het denk- en bewustmakingsproces op gang te trekken.

8.3.5. Nieuwe vormen van samenwerking met externe partners

Professionele overheidscommunicatie betekent ook gebruik maken van externe expertise. De afdeling Communicatie (dep. DAR) benut maximaal de mogelijkheden van raamcontracten om de Vlaamse overheidscommunicatie flexibel te laten ondersteunen door externe partners.

9. Ten dienste van de overheidsklant/Klantgerichte dienstverlening/Klantgerichte overheid

Burgers, bedrijven en organisaties – de 'klanten' van de overheid – stellen steeds hogere eisen aan de dienstverlening van de overheid. Ze moet snel, betrouwbaar, begrijpbaar, efficiënt en volledig zijn. De burger verwacht dat de overheid haar dienstverlening uitwerkt volgens zijn individuele logica.

Daarnaast zien we dat de overheid zelf zich zo efficiënt mogelijk organiseert, met verschillende bestuursniveaus en agentschappen om beter resultaatgericht en kostenbewust te kunnen werken.

---

¹⁵ De Expertencommissie voor overheidscommunicatie voor wat de normen voor de Vlaamse overheidscommunicatie betreft en de Commissie voor controle van regeringsmededelingen

Dit overheidslandschap is bovendien nog continu in beweging. De keerzijde hiervan is dat de burger steeds moeilijker begrijpt hoe de overheid werkt en waar hij met zijn vragen terecht kan.

De overheidsklant wil dat “de overheid” hem verder helpt, over de grenzen van de bestuursniveaus heen. Momenteel kan dat nog niet altijd.

Met het multikanaal loket 1700, uitgebaat door het Contactpunt Vlaamse Infolijn, beschikt de Vlaamse overheid over een uniek instrument in Europa om klantgerichte, geïntegreerde, correcte, éénduidige en actuele informatie te verstrekken aan haar klanten en om de klantenrelaties van de overheid verder te valoriseren.

9.1. Meer kanalen met lage drempel – aandacht voor moeilijk te bereiken doelgroepen

De Vlaamse overheid is er zich bewust van dat niet iedereen toegang heeft tot internet en dat het bepaalde doelgroepen ontbreekt aan vaardigheden om optimaal gebruik te maken van de digitale mogelijkheden. In het verleden hebben interactieve diensten van de Vlaamse overheid zich veelal uitsluitend gericht op het gebruik van internet als medium. Hierbij werd dikwijls onvoldoende aandacht besteed aan het feit dat niet alle burgers vlot uit de voeten raken met internettoepassingen. Door meer kanalen te openen naar de burger creëert de Vlaamse overheid een lagere drempel voor het gebruik van interactieve toepassingen.

Het multikanaal loket 1700 is het uitgelezen instrument om de digitale kloof met betrekking tot overheidsinformatie op te vangen en zal ingezet worden om enerzijds de verschillende diensten te sensibiliseren om de nodige aandacht te (blijven) schenken aan de burgers die minder vaardig zijn met computertoepassingen en anderzijds de overheidsinformatie blijvend bereikbaar te houden voor zowel de niet-internetgebruiker als de niet-bekwame internetgebruiker.

9.2. Klantgerichte en geïntegreerde dienstverlening, over bestuursniveaus heen

In een ideale wereld kunnen burgers en bedrijven bij elke overheid aankloppen en worden ze snel en in begrijpbare taal geïnformeerd over de diensten en producten die ze nodig hebben.

Op dit moment zit deze informatie verspreid over de verschillende overheidsniveaus. Een klantgerichte overheid zorgt ervoor dat deze informatie geïntegreerd aangeboden wordt en uitwisselbaar is met andere besturen. Een technisch uitwisselingsplatform moet ervoor zorgen dat de informatie slechts één keer hoeft te worden ingegeven zodat andere bestuursniveaus deze informatie kunnen herbruiken. Elke overheid is verantwoordelijk voor zijn bijdrage aan de producten of diensten die de overheidsklant vraagt, binnen de klijlijnen van de bevoegdheidsverdeling.

De overheid wint hierbij. Door eenmalig redactiewerk en het gebruik van meerdere kanalen draagt een dergelijke samenwerking bij tot een efficiëntere en effectievere overheid. De tweede winst wordt behaald op maatschappelijk vlak. Burgers, bedrijven en organisaties kunnen veel sneller in contact treden met de overheid en de overheidsdienst die ze nodig hebben.

Om dit te realiseren is een nauwe samenwerking tussen de verschillende entiteiten binnen de Vlaamse overheid onontbeerlijk.

Het Contactpunt Vlaamse Infolijn heeft in het verleden aangetoond het meest aangewezen instrument te zijn om op basis van samenwerking met de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid de Vlaamse overheidsinformatie te ontsluiten. Het Contactpunt Vlaamse Infolijn zal ook nu ingeschakeld worden als coördinator op inhoudelijk vlak om de bestaande initiatieven van thematische informatiebestanden beter te integreren en te ontsluiten. Het Contactpunt Vlaamse Infolijn zal tevens het aanspreekpunt zijn voor de uitwisseling van informatie met andere bestuursniveaus.

10. Institutionele aangelegenheden

10.1. Institutionele aangelegenheden

10.1.1. Omgevingsanalyse

Na de deelstaatverkiezingen van 13 juni 2004 trad de Vlaamse Regering aan met een ambitieus institutioneel programma dat als volgt kan worden samengevat:

- het op korte termijn realiseren van de 5 resoluties van het Vlaams Parlement van 3 maart 1999;
- het uitvoeren van de doelstellingen uit het Vlaamse regeerakkoord van 1999 die onafgewerkt bleven;
- het overdragen van bijzondere aangelegenheden en hefbomen van behoorlijk bestuur met het oog op de realisatie van homogene bevoegdheidspakketten.

Op initiatief van het toenmalige College van Secretarissen-generaal werden door de verschillende departementen en Vlaamse openbare instellingen fiches aangemaakt van de in het Vlaams regeerakkoord voorgestelde hervormingen. 64 gedocumenteerde voorstellen werden op 4 mei 2005 aan de minister-president bezorgd. Deze voorstellen werden in de aanloop naar de federale verkiezingen van 10 juni 2007 op initiatief van het College van Ambtenaren-generaal geactualiseerd. Hierbij werd vertrokken van de 5 resoluties, het Vlaamse regeerakkoord van 2004 en de aanvullende regeerverklaring van 18 mei 2005. Deze oefening resulteerde in 104 knelpunten en voorstellen die in fichevorm op 22 juni 2007 aan de Vlaamse Regering werden meegedeeld en nadien ook werden bezorgd aan de federale formateur.

In uitvoering van het federale regeerakkoord werd op 15 januari 2008 de Octopuswerkgroep geïnstalleerd. De Vlaamse wensen en desiderata werden op 2 februari toegelicht door de minister-president. Hierbij werd de nadruk vooral maar niet uitsluitend gelegd op een sociaal- economische staatshervorming met meer instrumenten voor een actief werkgelegenheidsbeleid, de overheveling van economische beleidsinstrumenten, de defederalisering van het wetenschaps- en technologiebeleid en bepaalde nog federale aspecten van de buitenlandse handel. Ook inzake mobiliteit, gezondheids- en gezinsbeleid, energie, justitiel welzijnsbeleid en telecommunicatie werd gevraagd naar grotere homogeniteit in bevoegdheden.

Een belangrijk aandachtspunt was ook de vraag naar financiële responsabilisering door de overheveling van meer fiscale en financiële verantwoordelijkheden. Ook het beginsel van territorialiteit en niet-inmenging kwam ter sprake met de splitsing van het kies- en gerechtelijk arrondissement B-H-V en de niet-uitbreiding van Brussel. Tezelfdertijd werd verwezen naar de Vlaamse visie i.v.m. de fundamentele tweeledigheid op basis van twee deelstaten met een specifiek statuut voor onze hoofdstad en de Duitstalige Gemeenschap.

Op 26 februari 2008 keurde de Octopusgroep een zogenaamd eerste pakket maatregelen goed. Dit politiek akkoord werd in een ontwerp van bijzondere wet gegoten maar werd nog niet behandeld.

Na het ontslag van de federale premier op 14 juli 2008 wordt op 8 oktober de communautaire dialoog opgestart. De Vlaamse Regering onderhandelde binnen het kader dat is vastgelegd door de resoluties van 3 maart 1999, het regeerakkoord van juli 2004, de aanvullende regeerverklaring van 18 mei 2005 en de Octopusnota van 2 februari 2008. Op 16 februari 2009 werd de dialoog afgebroken na verklaringen van de Franstaligen dat het sluiten van akkoorden voor de stembusgang van 7 juni 2009 uitgesloten is.

10.1.2. Voorstellen

Spijts alle goede intenties kwam er tijdens de legislatuur 2004-2009 geen grote staatshervorming.

De recente financiële crisis toont echter pijnlijk aan dat Vlaanderen nood heeft aan slagkrachtige en efficiënte instellingen die op korte termijn belangrijke beslissingen kunnen nemen. De oude Vlaamse vragen blijven meer dan ooit actueel. Vlaanderen stelt een zeer gerichte vraag naar meer

sociaal-economische hefboomen gekoppeld aan een grotere fiscale en financiële verantwoordelijkheid.

Het gaat concreet om:

- het arbeidsmarktbeleid en meer bepaald de mogelijkheid om werkzoekenden te activeren, een doelgroepenbeleid op te zetten en te oordelen over de beschikbaarheid van werklozen voor de arbeidsmarkt. In dit verhaal past ook de controle en het toezicht op uitzendarbeid en de aspecten die verband houden met vorming zoals het educatief verlof, industrieel leerlingewezen en de opleiding in bedrijven;
- de instrumenten voor de ontwikkeling van het zelfstandig ondernemerschap;
- het wetenschaps- en technologiebeleid met inbegrip van het ruimtevaartbeleid, de wetenschappelijke programma's en de impulsprogramma's;
- de aspecten van de buitenlandse handel die federaal zijn gebleven;
- de overheveling van de normerings-, uitvoerings- en financieringsbevoegdheid van het gezondheids- en gezinsbeleid, dus ondermeer met inbegrip van de gezondheidsverzekering en de gezinsbijslagen.

Een grotere homogenisering van bevoegdheden en het tegengaan van bevoegdheidsrecuperatie door de federale overheid wordt nagestreefd in o.a. de volgende domeinen:

- mobiliteit en meer bepaald de reglementering van de binnenvaart, de scheepvaart en het leefmilieubeleid op zee, de regionalisering van de exploitatie van de NMBS en de regionalisering van de verkeersveiligheid;
- het energiebeleid;
- telecommunicatie;
- het justitiële welzijnsbeleid en het jeugdsanctierecht. Ook de problematiek van de handhaving van deelstatelijk recht moet opgelost worden;
- landbouw;
- huisvesting;
- grootstedenbeleid.

Deze opsomming is zeker niet exhaustief en in de door de administratie opgestelde fiches worden nog tal van andere probleemgebieden aangeraakt. Een aantal bovenstaande aspecten worden bovendien meer in detail behandeld in andere beleidsdomeinspecifieke bijdragen (WVG, MOW, WSE, CJSM).

De noodzakelijke hervormingen waar Vlaanderen voor pleit vereisen een grotere fiscale autonomie en meer financiële verantwoordelijkheid. Uitgangspunt en doelstelling hierbij is de solidariteit tussen personen op een zo breed mogelijk niveau te organiseren. Maar vermits beleidsbeslissingen van de regio's de kostprijs van de solidariteit beïnvloeden, is het noodzakelijk dat de regio's meer financiële verantwoordelijkheid krijgen. De solidariteit moet omkeerbaar en transparant worden en gebaseerd zijn op objectieve en relevante parameters.

De klassieke theorie dat overdreven concurrentie tussen deelstaten en sociale dumping enkel kan vermeden worden als de herverdeling van middelen plaatsheeft op het federaal niveau, is voorbijgestreefd. De staatshervorming is in het verleden te veel een slecht compromis geweest waarbij bevoegdheden werden overgedragen in ruil voor geld met de federale overheid als derde betaler. Dit consumptiefederalisme is vandaag nog altijd de kern van het Belgische staatsmodel en de oorsprong van blijvende spanningen.¹⁶

Subsidiariteit blijft één van de uitgangspunten bij de uittekening van de federale staat. In dat verband wil Vlaanderen de discussie aangaan over de uitvoering en toepassing van art. 35 van de Grondwet dat de mogelijkheid voorziet dat de residuaire bevoegdheden uitgeoefend worden door

---

¹⁶ Zie K. ALGOED, D. HEREMANS en T. PEETERS, *Voorrang geven aan meer financieel-fiscale verantwoordelijkheid in een nieuwe staatshervorming*, Leuvense economische standpunten 2007/115, Leuven, 2007;

de Gemeenschappen en/of Gewesten. De uitvoering van dit artikel kan dus een mogelijke alternatieve denkpiste vormen voor de uittekening van een nieuwe bevoegdheidsverdeling.

Een andere belangrijke vaststelling is dat in België – in tegenstelling tot sommige andere federale landen – de deelstaten geen enkele inspraak hebben bij de verdeling en herschikking van bevoegdheden en evenmin betrokken worden bij een herziening van de Grondwet. Dit kan deels opgevangen worden door art. 195 van de Grondwet te wijzigen.

Vervolgens behouden ook een aantal algemene uitgangspunten die in de resoluties en vroegere regeerakkoorden werden geformuleerd hun actualiteitswaarde:

- de fundamentele tweeledigheid op basis van twee deelstaten met daarnaast een specifiek statuut voor Brussel en de Duitstalige Gemeenschap;
- het respecteren van de exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling en het territorialiteitsbeginsel;
- een grotere constitutionele autonomie met in een verdere fase grondwetgevende bevoegdheid voor Vlaanderen en Wallonië binnen de grenzen van een afgesproken federaal kader;
- een Senaat die wordt opgebouwd op basis van de deelstaten én een hervorming van de werking en de organisatie van het Overlegcomité;
- een maximale betrokkenheid van de deelgebieden in de Europese en internationale besluitvorming volgens het principe “in foro interno, foro externo”.

De hierboven gegeven opsomming van aandachtspunten is zeker niet exhaustief. Zolang de Vlaamse beleidsformulering m.b.t. de zesde staatshervorming zich niet concretiseert in politieke besluitvorming, blijven de eerder ingenomen standpunten zoals die werden geformuleerd in de basisresoluties van maart 1999, de latere Vlaamse regeerakkoorden en meer recent de Octopusnota, onverminderd van kracht. Deze standpunten blijven ook de kern van het programma staatshervorming van de volgende Vlaamse Regering. Veel van deze standpunten werden opgelijst in meer dan 100 fiches die in 2007 werden aangeleverd door alle beleidsdomeinen van de Vlaamse administratie. Zij vormen een aanzet en een sterk pleidooi voor een verdere homogenisering en overdracht van bevoegdheden. De fiches werden zonder uitzondering opgesteld vanuit het vaste verlangen te komen tot een meer kwaliteitsvol en slagvaardig bestuur. Ze vinden hun verantwoording in de notie van de optimale bestuurskracht waarbij er naar gestreefd wordt om met toepassing van een aantal beginselen zoals subsidiariteit, verantwoordelijkheid en solidariteit ons model te laten evolueren naar een voldragen federaal systeem.

10.2. Het Vlaams beleid ten aanzien van de lokale overheden

10.2.1 Efficiënte en modern georganiseerde lokale verkiezingen in 2012: naar een Vlaams kiesdecreet

Sinds 2001 zijn de gewesten bevoegd voor de organisatie van de verkiezingen voor de gemeenteraden (en districtsraden in Antwerpen), de provincieraden, de raden voor maatschappelijk welzijn in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren. De organisatie van de verkiezingen in oktober 2006 toonde aan dat er dringend nood is aan een samenhangend, overzichtelijk Vlaams kiesdecreet. Drie aandachtspunten zijn aan de orde (zie ideeën-fiche 3):

- Aanpassingen binnen de huidige bevoegdheden van de Vlaamse overheden
  - a) Provinciaal kiessysteem: afschaffing of sterke vermindering van aantal districten Voor de provincieraadsverkiezing wordt de provincie ingedeeld in districten, die niet meer beantwoorden aan de sociologische realiteit en zeer verschillend zijn qua grootte, bevolkingsaantallen en samenstelling. Het Grondwettelijk Hof stelt dat districten, waar er slechts twee of drie mandaten te verdelen zijn, niet stroken met het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. In uitvoering van dit arrest moet de Vlaamse decreetgever het aantal districten sterk verminderen of ze afschaffen tegen de verkiezingen van 2012. Ook politicologen pleiten voor de invoering van een provinciale kieskring.

b) Discussiepunten in de kieswetgeving. De voorbije jaren zijn veel voorstellen geformuleerd die een belangrijke invloed hebben op de kieswetgeving. Bij de opmaak van een Vlaams kiesdecreet is het aangewezen dat de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement o.m. aandacht besteden aan de volgende discussiepunten: - invoering van de delerreeks D'Hondt (i.p.v. Imperiali) voor de gemeenteraadsverkiezing; - stemplicht versus stemrecht; - een grotere invloed van de burger bij de aanduiding van de burgemeester; - verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd van 18 jaar naar 16 jaar;

- Wegwerken van anomalieën ontstaan door een onvolkomen bevoegdheidsoverdracht naar de Vlaamse overheid (artikel 6, §1, VIII, 4° BWHI)

De Vlaamse Regering moet ijveren voor een bijkomende bevoegdheidsoverdracht, teneinde een oplossing te bieden voor de volgende anomalieën:

a) Stemrecht van EU-onderdanen EU-burgers kunnen momenteel wel deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezing, maar niet aan de verkiezing van de provincieraad en de verkiezing van de OCMW-raad in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren, wat leidt tot een organisatorische complexiteit.

b) Te verkiezen mandatarissen. In de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren worden zowel de schepenen als de OCMW-raadsleden en leden van het vast bureau van het OCMW rechtstreeks verkozen. Dat is niet het geval in de 301 andere Vlaamse gemeenten en OCMW's.

c) Participatie van mannen en vrouwen De verplichte pariteit tussen mannelijke en vrouwelijke kandidaten op de lijsten geldt niet voor de rechtstreekse verkiezingen van de OCMW-raden in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren. In dezelfde gemeenten geldt evenmin de verplichting dat de rechtstreeks verkozen schepenen, OCMW-raadsleden en leden van vast bureau OCMW moeten bestaan uit personen van verschillend geslacht.

d) Technische anomalieën: paritaire samenstelling van de lijsten, devolutief effect van de lijststem, voordrachtsakte en akte van bewilliging, verkiezingscontentieux. De voormelde rechtstreekse verkiezingen in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren worden georganiseerd volgens federale regels die de gewesten niet kunnen wijzigen. Anderzijds werd de Vlaamse kieswetgeving gewijzigd. Daardoor zijn er enkele technische anomalieën die eenvormige verkiezingen bemoeilijken (zie ideeënfiche 3).

- Een vernieuwd en veralgemeend geautomatiseerd stelsysteem invoeren in alle Vlaamse gemeenten

De problematiek van de invoering van een nieuw elektronisch stelsysteem is bijzonder actueel omdat de bestaande stemapparatuur totaal verouderd en quasi niet meer te onderhouden is. Op 7 maart 2008 besliste de Vlaamse Regering principieel om, voor de verkiezingen waarvoor zij bevoegd is, het geautomatiseerd stemmen in alle gemeenten van het Vlaamse Gewest te veralgemenen en de volledige kosten voor de aankoop van de apparatuur ten laste te nemen, na aftrek van de tussenkomst van de federale overheid. Deze beslissing kan enkel genomen worden in samenspraak met de federale overheid. De Vlaamse overheid heeft daarvoor een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De overheidsopdracht voor het ontwikkelen van een prototype is in uitvoering.

10.2.2 Correcte toepassing van de taalwetgeving in Vlaanderen

Sommige Vlaamse randgemeenten weigeren doelbewust en manifest om zich neer te leggen bij de democratisch tot stand gekomen wetgeving inzake het gebruik der talen in bestuurszaken. Het gaat bovendien om een federale wetgeving, gestemd met bijzondere meerderheden. De Raad van State heeft in diverse arresten (5 arresten van 23.12.2004 en recent arrest van 19.6.2008) formeel gesteld dat in de faciliteitengemeenten de bestuurstaal het Nederlands is en dat de omzendbrieven Peeters en Martens louter de taalwetgeving bevestigen, zoals die moet geïnterpreteerd worden.

De Vlaamse Regering moet, zoals dat in het verleden al het geval was, er verder nauwgezet blijven op toezien dat de wetgeving inzake het taalgebruik in de lokale besturen correct toegepast wordt, inzonderheid in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren.

11. Stedenbeleid

Sinds 2000 voert Vlaanderen een stedenbeleid gericht op het tegengaan van de stadsvlucht (vooral van jonge gezinnen met kinderen) en de verhoging van het democratisch draagvlak. Het Vlaamse stedenbeleid werkt verder op basis van het reeds gerealiseerde beleid, maar wordt slagkrachtiger en genereert meer effect.

De Vlaamse Regering erkent de steden (stedelijke gebieden) als motor van economische, maatschappelijke en bestuurlijke vernieuwing in Vlaanderen en als hoofdrolspelers voor regionale ontwikkeling, inclusief de ontwikkeling van de omliggende gebieden. Binnen het huidige internationale bestuurlijke model winnen steden als bestuurlijke entiteit aan gewicht waarbij grensoverschrijdende samenwerking steeds belangrijker wordt voor de stedelijke ontwikkeling. Het Vlaams stedenbeleid streeft naar duurzaamheid waarbij densiteit, diversiteit en democratie basiscondities zijn. Dit ondersteunt overeenkomstig het verdrag van Leipzig (mei 2007) een integraal en gecoördineerd beleid en een bundeling van Europese en andere middelen. De middelen van het federale grootstedenbeleid worden naar Vlaanderen overgeheveld.

Stedelijkheid in Vlaanderen breidt zich uit en feitelijke relaties in de samenleving (op vlak van economie, wonen, cultuur onderwijs, welzijn...) doen zich voor in de stedelijke gebieden en laten zich niet binnen administratieve grenzen opsluiten. De scoop van het Vlaams stedenbeleid wordt afgebakend op basis van wetenschappelijk onderzoek. Brussel en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) krijgen een duidelijke plaats binnen het Vlaamse stedenbeleid. Er wordt gezocht naar een manier om de gebieden die buiten de bestuurlijke stadsgrenzen vallen te betrekken bij het Vlaamse stedenbeleid (stadsregionale samenwerking, rasterstad). Nieuwe vormen van stadsregionale samenwerking worden ondersteund en hieraan worden financiële stimuli verleend.

Het Vlaamse stedenbeleid wordt ontwikkeld en uitgevoerd in nauw partnerschap met de steden. Het erkent de steden als volwaardige partners en geeft hen voldoende ruimte en autonomie. Het stedenbeleid streeft naar een verhoogde bestuurskracht - gebaseerd op ondermeer wetenschappelijk onderzoek en kennisuitwisseling - zowel in de steden als binnen de Vlaamse overheid. Het Vlaamse stedenbeleid is een motor voor innovatie zowel op stads- als op stadsregionaal niveau. De Vlaamse steden zijn labo's voor nieuwe ontwikkelingen. De overdracht van kennis en ervaring (stadsmonitor, participatie, conceptontwikkeling stadsvernieuwingsprojecten...) naar kleinere steden en gemeenten wordt gestimuleerd.

De bundeling van middelen - Europees, vanuit verschillende Vlaamse sectoren en de toevoeging van middelen van het federaal grootstedenbeleid - vergroot de slagkracht van het stedelijke beleid en van de Vlaamse steden. Alle financiële middelen worden efficiënt ingezet ondermeer voor ondersteuning stadsvernieuwing, economie, cultuur, leefbaarheid, verhoging bestuurskracht, tegengaan dualiteit, verhoging participatie en burgerbetrokkenheid ... Het Vlaamse stedenbeleid kan sterker nog dan voorheen door middel van stadsvernieuwingsprojecten in een periode van recessie de economie en werkgelegenheid helpen ondersteunen. De impact van stedelijke vernieuwing op wijk- en stadsniveau wordt hierdoor nog vergroot.

Beleidsagenda's van steden en van de verschillende sectoren in de Vlaamse overheid worden in balans uitgevoerd: sociale, economische, culturele, milieudoelstellingen ... moeten gelijktijdig nagestreefd worden. Hiertoe wordt het sectoraal overschrijdend werken en projectmatig werken verder uitgebouwd en geoptimaliseerd. Het Vlaams stedenbeleid werkt beleidsmatig meer coördinerend en horizontaal. De methodiek van de stadscontracten voor een efficiënte samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de steden wordt verder uitgediept. De transparantie voor de steden van de Vlaamse begroting wordt verhoogd. Een horizontaal begrotingsprogramma stedenbeleid biedt steden duidelijkheid over de afstemming en fasering van sectorale financieringsstromen.

Met internationale steden (stedelijke gebieden) wordt samengewerkt en kennis en ervaring gedeeld. Ook grensoverschrijdende samenwerking wordt gestimuleerd. De Vlaamse steden worden op de Europese scène geplaatst.

12. Vlaams beleid in Brussel

12.1. Omgevingsanalyse

Het beleid van de Vlaamse Gemeenschap met betrekking tot Brussel is inclusief en geïntegreerd. Binnen het beleidsveld hoofdstedelijke aangelegenheden kunnen niet alle evoluties of ontwikkelingen aan bod komen. Voor een integraal beeld wordt daarom verwezen naar de indicaties en tendensen die worden aangegeven binnen andere beleidsdomeinspecifieke bijdragen (onderwijs, cultuur, jeugd, sport, toerisme, welzijn en gezondheid). Hieronder wordt voornamelijk de nadruk gelegd op enerzijds de institutionele en bestuurlijke context en anderzijds een aantal demografische, taalkundige en sociaaleconomische omgevingsfactoren relevant voor een hoofdstedelijk beleid.

12.1.1. Institutionele en bestuurlijke context

De staatshervorming van 2001 en Brussel

Ten gevolge van de staatshervorming van 2001 werd de positie van de Vlamingen op bestuursniveau gewijzigd door een versterking van de Vlaamse politieke vertegenwoordiging in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, een kwantitatieve uitbreiding van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en betere garanties op een Vlaamse vertegenwoordiging in de lokale besturen¹⁷ en standstill-bepaling verbiedt dat de bestaande tweetaligheid en de waarborgen voor de Nederlandstaligen in het Brussels worden afgebouwd. De Brusselse kiezers duiden de Brusselse leden van het Vlaams Parlement voortaan rechtstreeks aan, waardoor de legitimiteit van de Brusselse vertegenwoordiging op gemeenschapsniveau wordt verbeterd¹⁸. Bovendien is een dubbelmandaat Brussels Hoofdstedelijk Parlement–Vlaams Parlement sindsdien onmogelijk¹⁹. Evenwel wordt de interactie en directe band, die bestond op het vertegenwoordigend niveau hiermee losgelaten. De Raad van de VGC heeft in haar huishoudelijk reglement dan ook de mogelijkheid ingeschreven om de zes Vlaamse volksvertegenwoordigers uit Brussel te betrekken bij haar debatten. Ten slotte zijn de besluitvormingsmechanismen in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op sommige punten aangepast om een blokkering van deze instellingen te vermijden.

Een nieuwe staatshervorming?

Na de federale verkiezingen van 2007 en naar aanleiding van de besprekingen over een nieuwe staatshervorming werden in de Senaat een aantal wetsvoorstellen ingediend die de staatsstructuur verder aanpassen en die een bevoegdheidsverschuiving ten voordele van de gewesten en gemeenschappen tot gevolg zouden hebben²⁰. Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest zou méér bevoegdheden krijgen, onder meer de bevoegdheid voor het vaststellen van bijzondere regels betreffende de huur van voor bewoning bestemde goederen, onteigeningen, brandveiligheidsnormen, sociale economie, ruimere bevoegdheden inzake prijsbeleid, energie en het toekennen van extra instrumenten inzake verkeersveiligheid. Ook de gemeenschappen zouden nieuwe bevoegdheden krijgen in het tweetalige gebied door een versterking van de gemeenschapsbevoegdheid inzake media en een toewijzing aan de gemeenschappen van de verkeersveiligheidsopvoeding.

Daarnaast zijn er ook een aantal maatregelen die verband houden met de financiering van de federatie en de deelgebieden. Voor Brussel wordt zo een nieuw Beliris-deelfonds vooropgesteld.

---

¹⁷ Het College van burgemeester en schepenen van de Brusselse gemeenten moet minstens één Nederlandstalige schepenen tellen of het voorzitterschap van het OCMW moet waargenomen worden door een Nederlandstalige. In de politieraden zetelen voortaan een minimum aantal Nederlandstaligen.

¹⁸ Dat was gevraagd in de resolutie m.b.t. Brussel (Parl. St. VI. P., 1998-1999, nr. 1341/2).

¹⁹ Hiermee wordt (gedeeltelijk) tegemoet gekomen aan het bezwaar dat te weinig mensen te veel mandaten uitoefenen in Brussel.

²⁰ Zie voorstel van bijzondere wet houdende institutionele regelingen, Parl. St. Senaat, 2007-2008, nr. 4-602; wetsvoorstel houdende institutionele maatregelen, Parl. St. Senaat, 2007-2008, nr. 4-604.

Daaraan zal een basisbedrag van 30 miljoen euro worden toegewezen met het oog op investeringen in infrastructuur en materieel voor de MIVB. Er wordt bovendien ook gedacht aan een bijkomende financiering van het Brusselse mobiliteitsbeleid als tegemoetkoming voor het grote aantal pendelaars dat dagelijks uit de andere gewesten naar Brussel komt²¹.

Bovenstaande wetsvoorstellen mogen niet los worden gezien van het grotere kader van een gewenste “grote” staatshervorming. Dat betekent dat niet kan worden uitgesloten dat er, als gevolg van verdere onderhandelingen in het kader van de staatshervorming, nog wetgevende initiatieven worden genomen die gevolgen zouden kunnen hebben voor de uitoefening van gemeenschaps- en gewestbevoegdheden in Brussel. Twee van de ideeën die hier niet onvermeld mogen blijven, is het pleidooi ten voordele van een uitbouw van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als een volwaardig derde gewest dat zelfs kenmerken vertoont van een heuse “Brusselse Gemeenschap”²² en, het document van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 januari 2008 (de zogenaamde Octopusnota²³) waarin gepleit wordt voor een sterkere financiering voor het Gewest en de overdracht van bevoegdheden inzake toerisme, inzake sportinfrastructuur, van de federale residuaire bevoegdheden inzake media en omroep. Bovendien zou het Gewest een volwaardige constitutionele autonomie moeten krijgen en de bevoegdheid om normen uit te vaardigen die evenwaardig zijn aan de decreten van de andere gewesten (en de gemeenschappen).²⁴

Specifiek: de positie van de VGC en de centrumfunctie van Brussel

Zowel de geschiedenis, de sociaalgeografische realiteit als de bestuurlijke en institutionele context maken een oefening in subsidiariteit voor Brussel ingewikkelder dan in de rest van Vlaanderen. De schaal- en taakverhouding die in Vlaanderen bestaat tussen de Vlaamse Gemeenschap / Gewest, de provincie en de gemeente is niet zonder meer toepasbaar op de verhouding tussen de Vlaamse Gemeenschap en haar hoofdstad. De rol van de genoemde lokale besturen wordt in Brussel vaak vervuld door de VGC, die daar het bruggenhoofd is van de Vlaamse Gemeenschap.

De evoluties op institutioneel en budgettair vlak nopen tot het herdenken en herdefiniëren van de rol van de Vlaamse Gemeenschap en haar verhouding tot de VGC. De opeenvolgende staatshervormingen hebben de VGC een wisselende rol toebedeeld, nu eens als plaatsvervangend gemeentebestuur, dan weer als provinciaal bestuur en als bemiddelaar tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Brusselse gemeenten. Een kerntakendebat tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC moet de rolverdeling tussen beide overheden, de positionering in en met betrekking tot het (hoofd)stedelijk beleid en de relatie met de andere gemeenschappen optimaliseren en duidelijk

---

²¹ Parl. St. Senaat, 2007-2008, nr. 4-602/1, p. 51: “Een versterking van dit nieuwe mechanisme zal deel uitmaken van de onderhandelingen voor het tweede pakket” [wetsvoorstellen nrs. 4-602 en 4-604 worden gemeenzaam aangeduid als “het eerste pakket”].

²² Zie het speciaal aan de institutionele toekomst van Brussel gewijde nummer van het wetenschappelijke tijdschrift *Brussels Studies* (nr. 19 van 16 juni 2008) waarin de pro's en contra's en de juridische haalbaarheid van dit idee worden getoetst: http://www.brusselsstudies.be/PDF/NL_61_BruS19NL.pdf.

²³ “Investir dans le développement national et international de Bruxelles: une ambition au profit de tous”.

²⁴ Daarnaast zijn er nog tal van al dan niet realistische toekomstscenario's gelanceerd en gedebatteerd zoals:

de politiekterritoriale uitbreidingseis van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest vanuit voornamelijk Franstalige hoek en de meer pragmatische piste omtrent de uitbouw van een structuur voor transregionale samenwerking naar het model van de grensoverschrijdende samenwerking tussen verschillende bestuursniveaus en tussen provincies/grensregio's in het kader van de Euregio's²⁴;

de vraag tot een “modernisering” van de taalwetgeving en een aanpassing van de werking van Selor (“rekening houdende met de “bijzondere noden” van het gewest”) enerzijds en het instellen van het Engels als onthaaltal anderzijds;

de afschaffing van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie waarvan de bevoegdheden voortaan zouden moeten worden uitgeoefend door het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of juist de uitbreiding ervan door naast de zgn. bicommunautaire persoonsgebonden aangelegenheden de GGC uit te bouwen als stedelijk platform voor het vormgeven en ondersteunen van gemeenschappelijke en meertalige culturele activiteiten.

de afschaffing van de negentien Brusselse gemeenten en zes politiezones ten voordele van een sterk Brussels Hoofdstedelijk Gewest en een sterke stad om de bestuurlijke versnippering tegen te gaan;

de omvorming van Brussel tot een Europees district naar analogie met Washington DC.

de afschaffing van de rol van de Vlaamse en Franse Gemeenschap in Brussel ten voordele van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat een eigen onderwijs- en cultuurbeleid kan voeren.

stellen. Tijdens de voorbije Vlaamse legislatuur (2004-2009) is alvast gebleken dat zowel het Vlaams Parlement als de Raad van de VGC niet onverdeeld voorstander waren van een dergelijk debat.²⁵

Tenslotte dient het Vlaamse overheidsbeleid ten aanzien van Brussel ook rekening te houden met de centrumfunctie van Brussel. Deze centrumfunctie heeft zowel een nationale (Brussel als hoofdstad van Vlaanderen), internationale (Brussel als zetel van talrijke Europese en internationale instellingen) als regionale dimensie. Die regionale centrumfunctie uit zich in het feit dat een groot aantal inwoners van de Vlaamse Rand zich richten tot de Brusselse dienstverlening op het vlak van onderwijs, cultuur en gezondheidszorg. Die regionale centrumfunctie is voor wat betreft het gemeenschapsbeleid van belang en kan, al naar gelang van het domein waarop ze betrekking heeft, zich uitstrekken over een groter of kleiner gebied. We verwijzen hiervoor naar de sociaaleconomische en –geografische omschrijving van het stadsgewest van Brussel van 36 tot 62 gemeenten²⁶.

Brussel wint dus zeker aan belang, maar tegelijkertijd verlaten nog steeds goed opgeleide en goed verdienende bewoners de stad²⁷ en verliest het stadscentrum meer en meer centrumfuncties aan het hinterland.

12.1.2. Brussel demografisch, taalkundig en sociaaleconomisch²⁸

De demografische ontwikkeling van Brussel, die zich sedert de 19de eeuw al heeft gekenmerkt door diverse migratiebewegingen, werd sedert de jaren 1950 en zeker 1960 steeds sterker gedomineerd door enerzijds de inwijking van een grote groep EU-onderdanen (invloed van het Europese integratieproces en de groeiende Europese en internationale centrumfunctie van Brussel), en anderzijds, de inwijking van arbeidskrachten uit de mediterrane regio. In Brussel zijn alle nationaliteiten van de wereld vertegenwoordigd en worden meer dan 180 verschillende talen gesproken. De aanwezigheid van buitenlanders in Brussel is zeer belangrijk en heeft tussen 2000 en 2008 voor een bevolkingstoename van niet minder dan 89.000 inwoners gezorgd. De internationale aanwezigheid in Brussel genereert direct en indirect 92.000 jobs of 12,7% van de totale tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent een andere demografische evolutie (1.048.491 inwoners²⁹) dan het Vlaamse en het Waalse Gewest en vertoont de volgende kenmerken:

- De Brusselse bevolking is de jongste van het land en groeit verhoudingsgewijs sneller aan;
- Het aantal huishoudens is er groter en tegelijkertijd zijn de huishoudens er kleiner (meer alleenstaanden);
- 28% van de bevolking leeft onder de armoedegrens, tegenover 8% in Wallonië en 6% in Vlaanderen. De inkomensongelijkheid is er groter door de discrepantie tussen hoogopgeleide en goedbetaalde EU-onderdanen en laagopgeleide en laagbetaalde “migranten”. Het aantal jongeren en kinderen die leven in huishoudens met onvoldoende of weinig bestaansmiddelen is er het hoogst.
- Het aantal hogergeschoolden ligt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest significant hoger dan in de andere regio’s. Waar het aantal hogergeschoolde Belgen tussen 2000 en 2007 toenam van 23,8% tot 28,1% evolueerde dat in Brussel van 31,7% naar 35,2%;
- Anderzijds ligt het aantal leerlingen dat zonder diploma de school verlaat in Brussel significant hoger dan in de rest van het land. Waar in België in zijn geheel zo’n 17% van de jongeren in de

---

²⁵ Antwoord dd. 28 mei 2008 van Minister Bert ANCIAUX op schriftelijke vraag nr. 111 dd. 25 april 2008 (DELVA).

²⁶ Studie door Sarah Luyten en Etienne Van Hecke (Instituut voor Sociale en Economische Geografie, K.U.Leuven). FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. December 2007.

²⁷ Brussel verliest jaarlijks een tienduizendtal inwoners aan de periferie.

²⁸ Gebaseerd op recente synthesesnota’s van Brussels Studies (<http://www.brusselsstudies.be>) en W. Naudts en M. Plompen, Onderzoek Brusselnorm en Brusseltoets, Brussel, BRIO, 2007, 44.

²⁹ D.i. de toestand op 1 januari 2008 volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). Er wordt opgemerkt dat het aantal inwoners in de realiteit hoger ligt, gezien de cijfers van het NIS uitsluitend gebaseerd zijn op het rijksregister (en daarin zijn de personen ingeschreven in het wachtregister en de personen die feitelijk op het grondgebied verblijven niet opgenomen).

leeftijdscategorie van 20 tot 24 jaar geen diploma secundair onderwijs heeft, loopt dat cijfer in Brussel in 2007 op tot 28%.

Wat het taalgebruik bij de Brusselse bevolking betreft, blijkt uit de resultaten van de zgn. Taalbarometer³⁰ dat het meertalige karakter van de bevolking, het hoge aantal taalgemengde gezinnen en het feit dat steeds meer Brusselaars gebruik maken van de dienstverlening van beide traditionele taalgemeenschappen, tot gevolg heeft dat het steeds moeilijker is om een persoon aan een specifieke taalgemeenschap te linken. Zo kan men Frans- of anderstaligen, die in het Nederlandstalig onderwijs school lopen, moeilijk als Nederlandstaligen of leden van de Vlaamse Gemeenschap beschouwen, al behoren ze wel tot de doelgroep van het beleid van de Vlaamse Gemeenschap.

Eenzelfde complexiteit vinden we terug als het om de participatie aan culturele initiatieven en infrastructuur gaat die openstaan voor alle Brusselaars ongeacht hun taalachtergrond. De Brusselnorm die de Vlaamse Gemeenschap voor haar Brusselbeleid hanteert, en waarmee ze zich richt op een doelgroep van 300.000 mensen, vormt een goede afspiegeling van de impact van de Vlaamse Gemeenschap in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Ook het taallandschap op zich wordt complexer. Frans blijft met voorsprong de lingua franca en in Brussel geboren jongeren met een 'allochtone' achtergrond maken in hun nieuwe gezinnen meer en meer de shift naar het Frans. Tegelijk neemt echter het aantal tweetalige gezinnen en het aantal thuistalen toe. Het aandeel van Brusselaars uit eentalig Nederlandstalige gezinnen daalt licht en steeds meer Brusselaars die van huis uit Nederlands spreken, doen dit in combinatie met een andere taal. Desondanks spreken deze personen wel steeds meer Nederlands in de publieke ruimte. Het Engels blijft qua taalgebruik duidelijk op de derde plaats en wordt vooral in de werkomgeving gesproken, al beweren steeds meer Brusselaars deze taal vlotter te beheersen dan het Nederlands. Daar waar de noodzaak van de kennis van het Nederlands door meer en meer Brusselaars wordt onderschreven, drijft de term 'Vlaams' de gemeenschappen juist verder uit elkaar. Het Nederlands wordt vooral met positieve elementen geassocieerd, het Vlaams daarentegen eerder met extremisme. Door de negatieve connotatie met het 'Vlaams' aspect dreigt het label "Nederlands" van een linguïstische keuze te evolueren naar een ideologische.

Wat de sociaaleconomische context betreft, toont vooral de Brusselse arbeidsmarkt een aantal bijzondere kenmerken. In 2006 bedroeg de werkzaamheidsgraad³¹ 52,6% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Vlaamse Gewest: 64,2%, Waals Gewest: 55,8%, België: 60,4%)³². De werkloosheidsgraad³³ bedroeg in januari 2009 19,7% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest t.o.v. 6,48% in het Vlaams Gewest) en 14,1% in het Waals Gewest³⁴. Deze hoge werkloosheidsgraad wordt traditioneel verklaard door de lage scholingsgraad (ruim de helft van de werklozen heeft slechts een diploma lager onderwijs), het gebrek aan kennis van de tweede landstaal (in de praktijk het Nederlands), een ondoeltreffende activeringspolitiek en het gebrek aan efficiënte samenwerking tussen de bevoegde diensten (RVA, VDAB en Actiris).

Om daaraan tegemoet te komen, hebben de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest tijdens de voorbije legislatuur samenwerkingsakkoorden gesloten:

- 1) met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het samenwerkingsakkoord van 4 mei 2006 betreffende de samenwerking inzake het arbeidsmarktbeleid en de bevordering van de mobiliteit van werkzoekenden³⁵.
- 2) met de andere gemeenschappen, gewesten en de Cocof het samenwerkingsakkoord van 24 februari 2005 betreffende de interregionale mobiliteit van werkzoekenden³⁶.

---

³⁰ R. Janssens, Van Brussel gesproken. Taalgebruik, taalverschuivingen en taalidentiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Taalbarometer II), Brusselse Thema's 15, Brussel, VUBPRESS, 2007.

³¹ het percentage werkenden t.o.v. de totale bevolking

³² Cijfers: BISA, cel Statistiek van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

³³ het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen in verhouding tot de totale bevolking

³⁴ Bron: Actiris

³⁵ Zie het Vlaamse decreet van 14 december 2007 tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 4 mei 2006 (B.S. 4 januari 2008).

De Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest zijn niet bevoegd voor tewerkstelling en arbeidsbemiddeling in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De bevoegdheid van de VDAB beperkt zich tot de Nederlandstalige beroepsopleidingen (gemeenschapsbevoegdheid). Vermits deze bevoegdheid betrekking heeft op het arbeidsmarktbeleid en de gewestbevoegdheid inzake tewerkstelling en arbeidsbemiddeling gewestoverschrijdende implicaties heeft, is het nodig dat de Vlaamse overheid rekening houdt met de situatie in Brussel.

Ook het inburgeringsbeleid in Brussel verschilt grondig van dat in het Vlaamse Gewest. Ten gevolge van de bevoegdheidsrechtelijke beperkingen zijn er in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad geen verplichte inburgeraars. Bovendien ligt de verhouding tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Brusselse gemeentebesturen anders dan in Vlaanderen: de gemeenten hebben er geen doorverwijsplicht, zodat het Brussels Onthaalbureau voor Nieuwkomers (BON) zelf moet instaan voor de instroom en rekrutering. Omdat de VDAB slechts een beperkte bevoegdheid heeft, schakelt het inburgeringsbureau BON ook Actiris en de vzw Tracé in. We merken op dat de VGC niet wordt ingeschakeld in het Vlaamse inburgeringsbeleid en hieromtrent geen bevoegdheid of verantwoordelijkheid heeft. Ten slotte mag niet onvermeld blijven dat de Vlaamse decreetgever uitdrukkelijk bepaald heeft dat 15% van de middelen die de Vlaamse Gemeenschap vastlegt voor het Vlaamse inburgeringsbeleid wordt toegekend voor de uitvoering van dat beleid in Brussel. In 2008 behaalden 1156 mensen een inburgeringsattest bij BON.

Ten slotte kan er nog worden gewezen op de impact van de Europese en internationale institutionele aanwezigheid op de vorming van een gespecialiseerde diensteneconomie. Uit internationaal onderzoek (o.a. van politiek geograaf Peter Taylor) blijkt dat Brussel tot de rang van politieke wereldstad is opgeklommen dankzij zijn centrale positie als Europees besluitvormingscentrum en zijn 'global legal services'. Na New York is Brussel het belangrijkste diplomatiek centrum van de wereld. De Vlaamse overheid moet in dat licht haar troeven uitspelen (in termen van opleiding en vorming met het oog op tewerkstelling in deze groeiende sector en in een context van de grote aanwezigheid van hoogopgeleide arbeidskrachten in Brussel). Scoort Brussel hoog als politiek-juridische globale netwerkstad in termen van politieke netwerkmakers (internationale organisaties, agentschappen van de Verenigde Naties) dan duidt Taylor er op dat Brussel zwak scoort in termen van culturele netwerkmakers (design, architectuur, media,...)

12.2 Voorstellen

Om de implementatie van haar beleid in Brussel mogelijk te maken, is de Vlaamse Gemeenschap genoodzaakt om in functie van de institutionele, sociaal-maatschappelijke en linguïstische eigenheid van Brussel denkpijlers en regelingen uit te werken die verschillen van deze van de rest van Vlaanderen. Naast de beleidsdomeïnspecifieke voorstellen, kan vanuit het beleidsveld Brussel een aantal bijkomende aandachtspunten worden geformuleerd:

1. Het toepassen van de Brusselnorm en de Brusseltoets als brug tussen het institutionele en reële kader van Brussel. De institutionele bevoegdheidsverdeling met betrekking tot de bevoegdheden van de gemeenschappen vertrekt vanuit een tweedeling Nederlands-Frans. Studies, zoals die van Rudi Janssens³⁷, wijzen er op dat Brussel sociolinguïstiek een veel complexere stad is dan de juridisch-institutionele structuren doen vermoeden. Een groeiende groep Brusselaars – uit taalgemengde huwelijken en relaties, uit de internationale migratie, uit de omgeving van de Europese instellingen – heeft geen zin meer om zich exclusief te bekennen tot één taalgroep of zich te laten vertegenwoordigen door ofwel Vlaamse ofwel Franstalige hoofdstedelijke politici³⁸. De institutionele structuur en dagelijkse realiteit staan vandaag ver van elkaar. Dit hoeft niet noodzakelijk te conflicteren.

---

³⁶ Zie het Vlaamse decreet van 14 december 2007 tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 24 februari 2005 (B.S. 21 januari 2008).

³⁷ R. Janssens, *Taalgebruik in Brussel. Taalverhoudingen, taalverschuivingen en taalidentiteit in een meertalige stad* (Taalbarometer 1), Brusselse Thema's 8, Brussel, VUBPRESS, 2001 en R. Janssens, *Van Brussel gesproken. Taalgebruik, taalverschuivingen en taalidentiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (Taalbarometer 2), Brusselse Thema's 15, Brussel, VUBPRESS, 2007.

³⁸ "Brussel is complexer en oneindig interessanter dan de optelsom van twee aparte taalgemeenschappen". Uit het Brussels Manifest (www.manifestobru.be)

Er kan vanuit de bestaande institutionele tweeledige structuur een beleid worden uitgewerkt dat voldoende rekening houdt met de sterke taalheterogeniteit en diversiteit van de bevolking. De Brusselnorm waarbij de Vlaamse Gemeenschap voor haar beleid in Brussel 300.000 mensen (5% van de Vlaamse bevolking) als haar doelgroep beschouwt, kan daartoe een oplossing zijn. Het verdient dan ook aanbeveling om deze norm te behouden. Ook een systematische Brusseltoets kan als beleidsinstrument worden gebruikt om Vlaamse decreet- en regelgeving ex-ante te toetsen op de toepasbaarheid in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en op het effect op de band met Vlaanderen. Door het gebruik van afwijkende normen worden bepaalde kenmerken van de Brusselse context in rekening gebracht.

2. Een verhoogde aandacht hebben voor de specifieke sociaaldemografische situatie in Brussel die gekenmerkt wordt door een verjonging van de leeftijdsstructuur, sterke migratie en armoede en die sterke implicaties heeft op verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse Gemeenschap (bv. verdere uitbouw van de scholenvoorzieningen, preventiebeleid binnen de welzijns- en gezondheidssector ...).
3. Het project “Vlaams Communicatiehuis Brussel” op infrastructureel, beheersmatig en inhoudelijk vlak verder uitbouwen in het kader van het gemeenschappelijke informatie-, communicatie- en promotiebeleid van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Dit huis moet in 2010 voor alle bewoners en gebruikers van Brussel een begrip worden, zodat zij voor informatie over de Brusselse, Nederlandstalige voorzieningen, evenementen en andere stadsinformatie slechts aan één adres denken.
4. Het verder uitbouwen van de samenwerkingsverbanden op het vlak van wetenschappelijk onderzoek rond Brussel (interuniversitair, interdisciplinair en transcommunautair). Met name de rol en positie van BRIO (Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum) moet worden uitgeklaard.
5. Het streven naar structurele samenwerking tussen alle actoren van het onderwijsveld van beide gemeenschappen, VGC en COCOF en gemeenten. Het Nederlandstalig onderwijs in Brussel heeft er bijvoorbeeld alle belang bij dat de kwaliteit van het Franstalig Brussels onderwijs – meer bepaald van het Nederlands taalonderwijs in Franstalige scholen – stijgt.
6. Het optimaliseren en versterken van de samenwerkingsverbanden tussen de Vlaamse partners die in Brussel hoger onderwijs aanbieden in de schoot van het pas opgerichte “Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel”. Die samenwerking moet leiden tot een sterk, aantrekkelijk en creatief Brussels hoger onderwijs met een volwaardig en gemeenschappelijk regionaal aanbod op het gebied van studentenwerving, studenten- en personeelsvoorzieningen, diversiteit, communicatie en internationalisering. De werking van het Vlaams Overlegplatform Hoger Onderwijs Brussel moet worden afgestemd op de werking van Quartier Latin, het samenwerkingsverband van de Vlaams-Brusselse hogescholen en universiteiten dat Brussel aantrekkelijk wil maken voor de Vlaamse student door het aanbieden van betaalbare huisvesting.
7. Het organiseren van een kerntakendebat tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC om het regulier gemeenschapsbeleid en het (hoofd)stedelijk beleid te optimaliseren. Het voeren van een kerntakendebat heeft als opzet het Brusselbeleid zo optimaal mogelijk te organiseren door de bevoegdheden en taken tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC duidelijk te verdelen. Het kerntakendebat moet duidelijke keuzes en soepele procedures genereren voor het hoofdstedelijk beleid van de Vlaamse Gemeenschap enerzijds en moet een versterking betekenen van de plaats van Brussel in het reguliere beleid van de Vlaamse Gemeenschap anderzijds.
8. Rekening houdend met het onder het hierboven geschetste taalgebruik in Brussel, verdient het aanbeveling in de eerste plaats vanuit de functionaliteit van het Nederlands te vertrekken (en dus niet vanuit een politiek ideologische discours). Het beheersen van het Nederlands verstevigt in de eerste plaats de (arbeidsmarkt)positie van de anderstalige Brusselaar. Die pragmatische visie wordt ook gehanteerd door het Brusselse Huis van het Nederlands. Een uitbreiding van de focus zou er op volgende punten kunnen komen:

- Het bereiken van groepen mensen die tot nog toe hun weg niet vinden naar het Huis. Het gaat dan onder meer om de “sociaaleconomisch sterkeren” in het oosten van Brussel (o.m. expats);
  - Het verder uitwerken van concepten die oefenmomenten Nederlands mogelijk maken voor de anderstalige. Dit om het probleem van de anderstalige NT2-cursist die het Nederlands in Brussel te weinig kan gebruiken tegen te gaan;
  - Bewustmakingscampagnes naar de pendelaars en de Brusselaars rond de meerwaarde van meertaligheid in de stad.
9. Op het vlak van de gezondheidszorg de tweetaligheid blijven nastreven en garanderen en het eigen Vlaamse zorgnetwerk van Nederlandstalige medici en zorgverstrekkers versterken. Het beter structureren van het Vlaams-Brusselse gezondheidsveld, waar op dit ogenblik teveel actoren met verwante doelstellingen opereren (Pro Medicis, Zorgnet, BHAK, BWR). Een structurele en operationele integratie in een “Huis voor Gezondheid” is het gewenste einddoel.
  10. Staatkundig bestaat Brussel uit twee gelijkwaardige gemeenschappen; in de realiteit is het een lappendeken van nationaliteiten en culturen. Het komt er voor de Vlaamse Gemeenschap op aan zich binnen die meertalige context op een gepaste wijze te tonen. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat een assertieve aanpak niet loont. De Vlaamse Gemeenschap stelt zich best meer dan vroeger op als een positieve partner in het Brussels grootstedelijk project met respect voor het “Brussels Feit”. Het succes van het Nederlandstalig onderwijs en de grote vraag naar taallessen Nederlands vormen de hefboomen voor dat beleid. Op basis van de resultaten van het BRIO-onderzoek naar “De relatie tussen taal en identiteit. De plaats van het Nederlands en Vlaams als element in de identiteitsvorming van de Brusselaars” (verwacht tegen mei 2009) kan een verfijnde communicatieve strategie worden uitgetekend.
  11. Op cultureel vlak kan het afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst tussen de diverse overheden, naast het optimaliseren van (groot)stedelijke bi- of co-communautaire initiatieven, vooral de hoofdstedelijke en internationale uitstraling van Brussel ten goede komen. Het akkoord zou dus niet alleen een betere afstemming tussen de Brusselse cultuurstellingen onderling tot stand moeten brengen, maar er ook moeten voor zorgen dat de wisselwerking en betrokkenheid van de verschillende gemeenschappen in Brussel wordt vergroot en dat een eenduidig, gedragen cultuurbeleid voor Brussel tot stand komt. Cultuur niet enkel als gemeenschapsmaterie, maar als gemeenschappelijke materie.
  12. De onderlinge band tussen de Vlaams-Brusselse mediapartners moet worden versterkt rekening houdende met de eigenheid en sterkte van ieder. Brussel Deze Week, tvbrussel en fmbrussel zijn uitgegroeid tot gewaardeerde professionele media. Die media moeten gezamenlijk en vanuit hun complementaire mediums specifieke werking een kwalitatieve, kritische, regionale en competitieve berichtgeving en opinie brengen over de stad en de Vlaamse netwerken. Er moet worden geïnvesteerd in de verdere uitbouw van de gezamenlijke nieuwssite brusselnieuws.be, die moet evolueren van een eerder “receptieve nieuwsdatabank” tot een interactieve, hedendaagse nieuwswebsite – kort op de bal spelend - met een eigen redactionele stijl en aanpak, die het speerpunt vormt van het nieuws over Brussel.
  13. Het omvormen van het Vlaams Brusselfonds tot een volwaardig investerings- en werkingsfonds, dat functioneert in coherentie met en als aanvulling op het regulier beleid. Alleen een volwaardig Vlaams-Brusselfonds zal in de toekomst de garantie bieden voor de verwezenlijking of verdere uitvoering van projecten zoals de uitbouw van woon- en zorgzones voor senioren, de inrichting en onderhoud van het pand van het huis van het Nederlands, de uitbouw van het Vlaams Communicatiehuis Brussel, het gratis openbaar vervoer voor studenten,...

13. De Vlaamse Rand

13.1 Omgevingsanalyse

De Vlaamse Rand wordt vaak aangezien als een verlengstuk van Brussel en dus ook in functie van de hoofdstad bekeken. De band met de stad mag niet ontkend worden, dat zou onrealistisch zijn. Toch dient benadrukt te worden dat het institutioneel om een deel van Vlaams-Brabant gaat en dus ook van Vlaanderen. Dit sluit echter niet uit dat naar een goed nabuurschap met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet worden gestreefd. Tot de Vlaamse Rand behoren 19 gemeenten: de 6 gemeenten met bijzonder taalstatuut alsook de gemeenten die grenzen ofwel aan één van deze 6 gemeenten ofwel aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze gemeenten hebben met elkaar gemeen dat ze een relevant aantal anderstalige inwoners hebben.

13.1.1. Sociaaleconomisch³⁹

De bevolking in de Vlaamse Rand groeit sneller aan (+5,7%) dan in het Vlaamse Gewest (+3,4%). Dit is vooral te danken aan het positieve migratiesaldo. De bevolkingsstructuur is niet zo sterk vergrijsd en heeft nog relatief veel jongeren beneden de 20 jaar. Dit kan deels verklaard worden door de instroom van jonge gezinnen met kinderen vanuit het Brusselse Gewest.

De Vlaamse Rand biedt redelijk wat jobs aan. De werkgelegenheidsgraad ligt ver boven het Vlaamse gemiddelde (74,6% t.o.v. 63,7%) maar dekt niet volledig de inzetbaarheid van bewoners op beroepsactieve leeftijd (18-64j). De grootste werkgevers vinden we in de tertiaire sector (68,9% t.o.v. 59,4% in Vlaams Gewest), vooral bij de zakelijke diensten en de groothandel. Het aandeel van deze sector groeit nog. De quataire sector is in de Rand niet zo belangrijk als men zou vermoeden in de nabijheid van de hoofdstad, er treedt zelfs geen inhaalbeweging op. 29% van de jobs behoren tot kennisintensieve diensten, het dubbele van het Vlaamse Gewest (14,5%). De tewerkstelling in de secundaire sector daalde in tien jaar tijd met 31% (tussen 1993 en 2003), veel meer dan in het Vlaamse Gewest (-10%). Dé grote specialiteit in de Vlaamse Rand is de luchtvaart, uiteraard verbonden aan de activiteiten in en rond de luchthaven van Zaventem, in absolute aantallen gaat het om ruim 4.000 loontrekkenden.

Er is minder werkloosheid in deze regio, vooral minder jongeren, minder langdurig en laaggeschoolden bij de werkzoekenden, wel meer hooggeschoolden.

De Vlaamse Rand is een welstellende regio met een hoog inkomensniveau (gemiddeld inkomen per inwoner ligt 13,6% boven Vlaams Gewest) en een relatief gering armoederisico.⁴⁰ De inkomens groeien er de laatste jaren minder snel dan elders in Vlaanderen, weliswaar vertrekkende van een hoog beginpunt. Het aanbod aan welzijns- en gezondheidsvoorzieningen, zowel residentieel als ambulant, ligt met uitzondering van de rusthuizen, onder het niveau van het Vlaamse Gewest.

Er is een ruim aanbod aan cultuur- en gemeenschapscentra gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, maar het aantal voorstellingen en cultuurevenementen buiten deze centra is gering. Dit kan verklaard worden door de concurrentie met naburige grote steden en door de beperktere gemeentelijke inzet (vooral in de gemeenten met taalfaciliteiten). Vier faciliteitengemeenten hebben nog steeds geen erkende Nederlandstalige openbare bibliotheek.

13.1.2. Ruimtegebruik en wonen

Een relatief hoog aandeel van het territorium is bebouwd (27,9% t.o.v. 18,6% in het Vlaamse Gewest), vooral de residentiele woonfunctie is er belangrijk (19,9% t.o.v. 12,7% in het Vlaamse Gewest). De bevolkingsdichtheid bereikt er hoogten die vergelijkbaar zijn met verstedelijkte gebieden. Het aandeel van de bebouwde oppervlakte steeg in 20 jaar met globaal 45,1% maar dit is

---

³⁹ SVR – rapport 2007/1: Sociaaleconomisch profiel van de Vlaamse Rand en een blik op het Vlaamse karakter

⁴⁰ Dit blijkt uit meerdere indicatoren zoals geringer aandeel kinderen in kansarme gezinnen, minder leefloontrekkers, minder bejaarden met gewaarborgd inkomen, minder WIGW's.

minder dan in het Vlaamse Gewest (hoog beginpunt). Er was een explosieve uitbreiding voor kantoorgebouwen (10 maal).

De Vlaamse Rand is zeker geen typisch agrarisch gebied: slechts 46,9% van de oppervlakte is akker- en grasland (61,1% Vlaams Gewest). Deze oppervlakte neemt nog verder af, sneller zelfs dan in het Vlaamse Gewest.

Het beeld van de Groene Gordel bestaat echt: er is relatief veel groen, vooral bossen (het Zoniënwoud is een belangrijke troef), boomgaarden, tuinen en parken.

Aankopen van bouwgrond en woningen is een zeer dure zaak, voor een grote woning betaalt men 130.000 euro meer dan in het Vlaamse Gewest en de bouwgrond is in de Vlaamse Rand gemiddeld 47euro/m² duurder. De appartementen zijn er niet zo duur, er is een voldoende aanbod. De vastgoedprijzen lopen tot 1998 ongeveer parallel met het stijgingsritme in het Vlaamse Gewest, nadien breekt de prijzenslag los in alle streken, maar iets minder in de Vlaamse Rand. In 15 jaar tijd zijn de bouwgrondprijzen in de Vlaamse Rand verdrievoudigd, in het Vlaamse Gewest zelfs verviervoudigd. Er zit blijkbaar een druk op bouwgronden rond de economische groeipolen in het oostelijk deel van de Rand. De prijzen liggen er hoog en stijgen snel.

13.1.3. Mobiliteit

De Vlaamse Rand ligt op het knooppunt van vele autosnelwegen, treinsporen, binnenscheepvaartwegen. Dit heeft te maken met de geografische ligging t.o.v. de hoofdstad.

De inwoners bezitten relatief meer personenwagens wat kan verklaard worden door het hoge welvaartsniveau.

16,2% van alle voertuigkilometer op autosnelwegen wordt in de Vlaamse Rand afgelegd. Dit zijn uiteraard niet alleen inwoners, maar ook pendelaars van elders. Dit leidt tot de gekende structurele files.

De Vlaamse Rand scoort relatief goed op het gebied van basismobiliteit en treinvervoer.

13.1.4. Het Vlaamse karakter van de 19 gemeenten

De bedreigingen voor het Vlaamse karakter zijn niet min:

- De Vlaamse Rand telt dubbel zoveel buitenlanders als gemiddeld in Vlaanderen.
- De intensiteit van de migratiebewegingen met gebieden buiten het Vlaamse Gewest, is bijzonder hoog, evenals het migratiesaldo met deze gebieden. Vooral vanuit het Brussels Hoofdstedelijke Gewest is een sterke netto-instroom.
- Het aantal kinderen met een buitenlandse nationaliteit is hoger dan in Vlaanderen.
- Ruim een kwart van de moeders van kinderen geboren in 2005 had bij de geboorte een buitenlandse nationaliteit tegenover 18,8% in heel het Vlaamse Gewest.
- In méér dan de helft van de gezinnen van kinderen geboren in 2005 verloopt de communicatie met de diensten van Kind & Gezin niet in het Nederlands. In één derde van de gezinnen is dit het Frans. De Vlaamse gemiddelden liggen heel wat lager.
- 37,8 % van de leerlingen in het basisonderwijs is anderstalig, tegenover 14,1% in heel het Gewest.
- Ongeveer een kwart van de kiezers kiest bij de gemeenteraadsverkiezingen voor een Franstalige of tweetalige lijst.
- Een vijfde van de kiezers van het arrondissement Halle-Vilvoorde kiest bij de Europese verkiezingen voor Franstalige lijsten.

Over het algemeen is het Vlaamse karakter in de zes faciliteitengemeenten veel sterker bedreigd dan in de overige randgemeenten. Ook de niet-faciliteitengemeenten scoren echter heel wat negatiever dan de arrondissementele, provinciale en Vlaamse cijfers. Grosso modo kunnen we stellen dat de noordwestelijke rand rond Brussel voorlopig de ontvlaamsing beter doorstaat dan de zuidoostelijke rand.

De schaarse indicatoren waarvoor we een tijdsreeks kunnen opbouwen, leren dat de ontvlaamsing verder toeneemt.

- Almaar meer buitenlanders vestigen zich in de Vlaamse Rand. De buitenlandse bevolking stijgt ook heel wat sneller dan het Vlaamse gemiddelde.
- Bij de provinciale en Europese verkiezingen verliezen de Nederlandstalige lijsten traag maar gestaag terrein. In de faciliteitengemeenten gaan de Nederlandstalige en tweetalige lijsten er systematisch op achteruit ten voordele van de Franstalige lijsten. In vergelijking met 2000 boeren de Nederlandstalige lijsten in de negen niet-faciliteitengemeenten waar steeds niet-Nederlandstalige lijsten opkwamen, achteruit.
- De electorale integratiebereidheid van de Franstaligen lijkt minder in tijden van communautaire hoogspanning. Dit lijkt het geval geweest te zijn bij de eerste gemeenteraadsverkiezingen in gefusioneerde gemeenten in 1976, waarbij de fusie in deze regio voor een stuk tot doel had grote gemeenten te creëren die tegen de verfransing weerwerk zouden kunnen bieden. Eveneens zo bij de eerste verkiezingen voor de afzonderlijke provincie Vlaams-Brabant in 1994. Ook de laatste jaren is er heel wat communautaire drukte met de omzendbrieven Peeters en Martens, de heikele kwestie van de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde en de communautaire uitspraken van diverse toonaangevende politici. Natuurlijk verandert dit niets aan de taalverhoudingen binnen de populatie, maar het kan wel de verkiezingsuitslag radicaliseren.
- Het percentage jonge gezinnen die niet in het Nederlands communiceren met de diensten van Kind & Gezin ligt bijzonder hoog. Het percentage Franssprekende Belgische jonge gezinnen ligt in Halle-Vilvoorde vijf procentpunt hoger dan de resultaten van de Franstalige lijsten bij de Europese verkiezingen in hetzelfde gebied. Het valt te verwachten dat als we er niet in slagen deze jonge gezinnen en hun kinderen in de Vlaamse samenleving te integreren, onder meer via het onderwijs, de ontvlaamsing zich mettertijd verder over de populatie zal verspreiden.

Toch kunnen we ook enkele positieve vaststellingen noteren op het gebied van het Vlaamse karakter van de Rand:

- Het marktaandeel van het Nederlandstalig onderwijs in de faciliteitengemeenten stijgt licht.
- Op de sterk gepolariseerde gemeenteraadsverkiezingen in de faciliteitengemeenten na behalen Franstalige en tweetalige lijsten heel wat minder stemmen bij verkiezingen waarbij Franstaligen een eenheidslijst (moeten) vormen en het brede ideologische spectrum van Franstalige lijsten niet beschikbaar is. Blijkbaar vertoont een grote groep Franstalige kiezers in zulke omstandigheden een electorale integratiebereidheid.

13.2 Voorstellen

Dat de Vlaamse overheid zich van de specifieke taalkundige en demografische toestand in de Vlaamse Rand bewust is, mag blijken uit het bijzonder actieve Randbeleid dat de Vlaamse Regering binnen haar bevoegdheden voert. Via onder meer onderwijs, cultuur, inburgering, taallessen, sociaal huisvestingsbeleid en opleiding van anderstalige werkzoekenden gebruikt de Vlaamse overheid de beschikbare hefboomen om het Vlaamse karakter in deze regio te versterken. Toch blijft er binnen de doelstelling om het Vlaamse karakter van de Vlaamse Rand te versterken nog veel werk aan de winkel. Het verdient aanbeveling dit beleid opnieuw toe te kennen aan één minister die hiertoe voldoende instrumenten in handen krijgt om de beleidsopties daadwerkelijk te kunnen realiseren. Tevens kan overwogen worden of, in voorkomend geval, voor bepaalde initiatieven (cfr Vlabinvest) het randbeleid kan uitgebreid worden tot andere gemeenten die een gelijkaardig profiel vertonen met de huidige 19 gemeenten van de Vlaamse Rand.

Binnen de verschillende beleidsdomeinen moet het in het verleden gevoerde beleid minstens worden verdergezet en in een aantal domeinen nog worden versterkt. Daarvoor wordt verwezen naar het eindrapport van de Task Force Vlaamse Rand dat aanbevelingen formuleert voor het te voeren beleid mbt de Vlaamse Rand. Ook tijdens de nieuwe legislatuur wordt de coördinatie en het toezicht op de naleving van het beleid mbt de Vlaamse Rand binnen de verschillende beleidsdomeinen best opnieuw toevertrouwd aan de Task Force Vlaamse Rand.

In het kader van de afbakening van het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel en het noodzakelijk flankerend beleid dat daarmee gepaard moet gaan, dient er een efficiënte coördinatiestructuur te worden uitgebouwd die over voldoende middelen moet kunnen beschikken om deze omvangrijke uitdaging tot een goed einde te kunnen brengen.

De Vlaamse overheid investeert reeds jaren in culturele infrastructuur in de zes faciliteitengemeenten. Naar analogie daarmee moet overwogen worden of dit ook kan mbt jeugdinfrastructuur. Uit een rapport, opgesteld door vzw 'de Rand', blijkt immers dat heel wat jeugthuizen in lamentabele toestand verkeren waarbij de situatie in elk van de zes gemeenten verschillend is. Er moet nagegaan worden of binnen de bestaande mogelijkheden aan deze noden kan tegemoet gekomen worden en/of hier bijkomende inspanningen kunnen genomen worden.

De Vzw 'de Rand' moet, als belangrijke partner van de Vlaamse overheid en de provincie Vlaams-Brabant, verder zijn missie optimaal kunnen realiseren, met name het ondersteunen en bevorderen van het Nederlandstalige karakter van de Vlaamse Rand met inbegrip van de acties in het kader van taalpromotie. Hierbij kan verwezen worden naar de insteeknota die de Raad van Bestuur van de vzw voorbereidt ten behoeve van de nieuwe Vlaamse Regering.

De vzw 'de Rand' beheert zeven gemeenschapscentra die eigendom zijn van de Vlaamse overheid. Deze vzw is als EVA sinds 2006 ingedeeld bij het beleidsdomein DAR waar dit voorheen CJSM was. Bij deze overdracht werden middelen voor het eigenaaronderhoud van deze gebouwen overgeheveld van het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FOCI) naar DAR. Voor investeringen kon de vzw nog steeds beroep doen op het FOCI. Daar deze gebouwen echter niet meer tot het beleidsdomein CJSM behoren, is het aangewezen ook voor investeringen een bedrag te voorzien op de begroting van DAR. Men kan zich daarvoor baseren op hetzelfde principe dat gehanteerd werd voor het bepalen van de middelen voor onderhoud (gemiddelde van de voorbije jaren) alsook op de doorlichting van deze gebouwen die gebeurde door het centrum duurzaam bouwen.

Het informatie- en documentatiecentrum voor de Vlaamse Rand is sinds de start ervan in 2008 op kruissnelheid gekomen. De projectmatige ondersteuning ervan moet structureel gemaakt worden zodat het verder kan fungeren als spil voor het inventariseren van relevant onderzoek- en cijfermateriaal maar ook voor het geven van nieuwe onderzoeksprojecten.

RingTv heeft in de Vlaamse Rand onmiskenbaar een gemeenschapsvormende rol. De Vlaamse overheid moet dan ook nog actiever investeren in deze regionale zender (cfr Tv Brussel in de hoofdstad). Zo kan gedacht worden aan de uitbreiding van de ondertiteling via Teletekst (bv. met de dagelijkse nieuwsuitzendingen). Ook de uitzending van specifieke programma's i.v.m. het beleid in de Vlaamse Rand kan worden uitgebreid.

Ideeënfighe 1
Naam van de actie: Uitvoeringsgraad van het Vlaams Regeerakkoord 2009-2014 in beeld brengen
Beschrijving van de actie: Het regeerakkoord bevat de visie, de strategische doelstellingen en projecten evenals de effecten die de Vlaamse Regering wil realiseren tijdens de legislatuur. Het regeerakkoord wordt verder geëxpliciteerd in 5-jaarlijkse strategische beleidsnota's en in jaarlijkse operationele beleidsbrieven. Om de uitvoering van het Vlaams regeerakkoord duidelijk in beeld te brengen is er de noodzaak aan een specifiek monitoringsinstrument.   In de voorbije legislatuur werd in 2006, 2007 en 2008 door de Stafdienst van de Vlaamse Regering (Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid) een (beperkte) monitoring uitgevoerd om de uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2004-2009 in beeld te brengen. Een aantal resultaten ervan (o.a. inzake uitvoeringspercentage) werden door de minister-president gebruikt bij de septemberverklaring in het Vlaamse Parlement.   In de nieuwe legislatuur moet op de opgedane ervaringen worden verder gebouwd om een monitoringsinstrument te ontwikkelen dat doorheen de Vlaamse administratie als standaardinstrument wordt beschouwd en gebruikt om de uitvoeringsgraad van het Vlaams regeerakkoord in beeld te brengen. Dit monitoringsinstrument moet door het beleidsdomein Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid in samenwerking met de andere beleidsdomeinen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.
Beoogde output: Jaarlijks monitoringsrapport
Te bereiken doel: -de uitvoeringsgraad van het regeerakkoord in beeld brengen zodat de resultaten ervan kunnen gebruikt worden door de Vlaamse Regering en de Vlaamse administratie bij hun strategische en operationele werkzaamheden.   -het faciliteren van de voortgangscntrole door het Vlaams Parlement   -desgevallend andere overheden, doelgroepen of het brede publiek informeren over het uitgevoerde regeringswerk.
Benodigde middelen (budgetten, personeel, wetgeving, ITC): -kan binnen de reguliere werking worden opgevangen

Ideeënfighe 2

Naam:

Uitwerking voorstellen Geografische Data-Infrastructuur

Beschrijving van de acties:

Generiek Informatieportaal Openbaar Domein

Ontwikkeling van een Generiek Informatieportaal Openbaar Domein (GIPOD) dat moet toelaten om op geïntegreerde wijze informatie te kunnen uitwisselen over veranderingen op het openbaar domein, bijvoorbeeld over wegeniswerken. Op die manier wordt er invulling gegeven aan het concept “minder hinder” dat ook het rendement van het weggebruik gevoelig zal verhogen.

Performant verkeers- en vervoerssysteem

Om de vervoersstromen dynamisch te kunnen beheren teneinde de beschikbare infrastructuur optimaal te gebruiken en om een slimme kilometerheffing te kunnen invoeren is het volgende nodig:

een officieel wegenbestand dat wordt bijgehouden door de wegbeheerders in Vlaanderen;

informatie over de verkeerssignalisatie die wordt bijgehouden door de wegbeheerders

een multimodale routeplanner (routeberekening rekeninghoudend met alle mogelijke vervoersmogelijkheden: auto, fiets, te voet en openbaar vervoer) die kan worden ingebouwd in netwerkdiensten;

gegevens over nabij gelegen stedelijk gebied, industriegebied en (waardevol of beschermd) buitengebied met het oog op vaststellen van tarieven voor kilometerheffing;

Economische kaart Vlaanderen

Weergave van het Vlaams economisch weefsel:

Beschikbaarheid van bedrijventerreinen en hun (transport)infrastructuur

Ligging van andere en bedrijvenconcentraties en SEVESO-bedrijven

Visualisatie gronden en onbebouwde percelen gelegen langs waterwegen

Inplantingsmogelijkheden voor windmolens en andere productie-eenheden van hernieuwbare energievormen

Digitale sociale kaart

Weergave zorg & welzijn gerelateerd aanbod:

Aanbod kinderopvangmogelijkheden (zoektoepassing)

Aanbod welzijns-instellingen (bejaardenzorg, ...)

Kinderrechten-rapporten

...

Toeristisch aanbod

Weergave van het toeristisch en cultureel aanbod:

Locatie-gebaseerde toeristische dienstverlening   Toeristische planner   Reisrouteplanner voor toerisme   Recreatieve fietsrouteplanner   Loket “mijn perceel”   Bundeling van alle gegevens over woningen en percelen: Bestemmingsplannen (gewestplannen, BPA’s, ruimtelijke uitvoeringsplannen, ...)   Bouw- en andere vergunningen (verkavelings- en milieuvergunningen)   Openbare onderzoeken   Onbebouwde percelen in de gemeente   Interactieve mogelijkheden: Indienen van bezwaarschriften ivm vergunningsaanvraag   Indienen van digitale bouwaanvraag   Dit programma/project verschaft de burger overzichtelijk informatie over de rechtszekerheid van zijn woning en biedt een vlotte manier van inspraak en betrokkenheid.   Loket “mijn omgeving”   Bundeling van informatie over de kenmerken van de leefomgeving: Leefbaarheid   Fysisch leefmilieu (mate van verstedelijking/bebouwing, groenvoorzieningen, wegen, waterlopen, industrie, ...)   Milieubelasting (verkeersdruk, verkeersveiligheid, lawaaihinder, lucht- en bodemkwaliteit, risico op overstromingen, aanwezigheid SEVESO-bedrijven, ...)   Fiscaal regime (gemeentelijke opcentiemen personenbelasting en onroerende voorheffing)   Nabije recreatie- en sportfaciliteiten   Parken, (speel)bossen, velden, ...   Wandelwegen, fiets- en ruiterparcours   Sportinfrastructuur   Nabije scholen en kinderopvangmogelijkheden   Dit programma/project verschaft de burger nuttige informatie over zijn (toekomstige) leefomgeving.
Te bereiken doel: De realisatie van deze projecten levert generieke gegevens, componenten en diensten op die door alle betrokken Vlaamse bestuursniveau's kunnen gebruikt worden. De onderliggende informatie wordt éénmalig ingezameld door de best geplaatste administratie en kan meervoudig worden aangesproken (bv. een gemeentelijk en gewestelijk loket die dezelfde actuele gegevens tonen). Voor de optimale realisatie zullen een groot aantal van de onderliggende inter- of intrabestuurlijke informatiestromen moeten geoptimaliseerd worden.
Randvoorwaarden: Enkele noodzakelijke ondersteunende diensten zijn:

De Adres-koppeling

Het volautomatisch koppelen van adressenlijsten met hun corresponderende geografische locatie, ook bekend als geocodering of georeferentie.

Deze herbruikbare component is noodzakelijk om het dienstenaanbod überhaupt te kunnen koppelen aan andere (nabijheid)gegevens en weer te geven op kaart.

De Multimodale routeplanner

Routeberekening rekeninghoudend met alle mogelijke vervoersmogelijkheden (auto, fiets, te voet en openbaar vervoer). Met een dergelijke herbruikbare component kan het (gegeorefereerd) dienstenaanbod beter bereikbaar gemaakt worden.

Ideeënfiche 3

Naam van de actie:

Efficiënte en modern georganiseerde lokale verkiezingen in 2012

Beschrijving van de actie:

Naar een Vlaams kiesdecreet

Verkiezingen zijn sleutelmomenten voor de democratie. Door de Lambermontakkoorden (2001) zijn de gewesten bevoegd voor de organisatie van de verkiezingen voor de gemeenteraden (en districtsraden in Antwerpen), de provincieraden, de raden voor maatschappelijk welzijn in de zes Vlaamse randgemeenten en Voeren.

De Vlaamse overheid heeft deze verkiezingen voor het eerst georganiseerd op 8 oktober 2006. Deze ervaring heeft aangetoond dat er dringend nood is aan een samenhangende Vlaamse kieswetgeving, waarin de toepasselijke regelgeving voor de lokale en de provinciale verkiezingen op een overzichtelijke en samenhangende wijze wordt gebundeld. Deze regels zijn momenteel verspreid in verschillende federale wetten, die de decreetgever ter gelegenheid van de verkiezingen van 2006 gedeeltelijk gewijzigd heeft. Deze situatie komt de doorzichtigheid van het verkiezingsgebeuren niet ten goede.

Het Agentschap voor Binnenlands Bestuur is bezig met de evaluatie van de voorbije gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 8 oktober 2006. Aan de hand van de resultaten van deze evaluatie zal nagegaan moeten worden of aan de kieswetgeving en de praktische organisatie van de verkiezingen fundamentele wijzigingen zullen moeten aangebracht worden. Ook de werking van de raden voor verkiezingsbetwistingen wordt in die evaluatie betrokken.

Inzake deze problematiek zijn drie aandachtspunten aan de orde:

- 1° Aanpassingen binnen de huidige bevoegdheden van de Vlaamse overheden.
- 2° Wegwerken van anomalieën ten gevolge van een onvolkomen bevoegdheidsoverdracht naar de Vlaamse overheid. Dit vraagt een beslissing op federaal niveau.
- 3° De invoering van een vernieuwd en veralgemeend geautomatiseerd stelsysteem in alle Vlaamse gemeenten.

1. Aanpassingen binnen de huidige bevoegdheden van de Vlaamse overheden

1.1. Het provinciaal kiessysteem: afschaffing of sterke vermindering van het aantal districten

Bij de provincieraadsverkiezingen wordt een zeer ingewikkeld kiesstelsel gebruikt. In de eerste plaats wordt de provincie opgedeeld in districten. Daarop vindt de verdeling plaats van het totaal aantal te begeben zetels in de provincieraad. Dit gebeurt onder de districten op basis van hun bevolkingsaantallen via de formule Hare en de grootste overschotten voor restzetels. De zeteltoewijzing per partij gebeurt eerst via Hare binnen het district. Dit resulteert in een aantal verworven zetels per partij. Dan blijven er nog restzetels over. De verdeling van die restzetels gebeurt op het niveau van het arrondissement. Die tweede fase is enkel toegankelijk voor de partijen die het quorum halen (66 % van de kiesdeler). In deze fase wordt de delerreeks D'Hondt toegepast. De restzetels die op het niveau van het arrondissement zijn verworven worden dan terug over de districten verdeeld. Uit die toewijzing komt dan de districtsverdeling per partij voort.

De districten die op provinciaal niveau worden gebruikt zijn verouderd. Ze beantwoorden niet of nauwelijks aan de hedendaagse sociologische realiteit. De districten zijn geen homogene gebieden die een gezamenlijke vertegenwoordiging verantwoorden. Ze zijn bovendien zeer uiteenlopend qua grootte, bevolkingsaantallen en samenstelling. Er is geen enkele logica die kan verklaren waarom er in Vlaams-Brabant 5 districten zijn en in West-Vlaanderen 12. In Limburg bedraagt het gemiddelde bevolkingsaantal per district grosso modo 3,5 keer minder dan in Antwerpen. Binnen één provincie blijkt verder het zeer uiteenlopende karakter van de kiesdistricten. Zo is het inwonersaantal van het grootste kiesdistrict Brugge bijna 10 keer groter dan dat van het kleinste kiesdistrict Poperinge.

Prof. dr. W. Dewachter en dr. B. Wauters (K.U.Leuven) concluderen dan ook: “Gezien de heterogeniteit en het verouderde karakter van het kiesdistrict wordt dit beter afgeschaft. Te meer daar het district in zeer veel gevallen sociologisch niet bestaat en er dan ook geen grond voor enige eigenheid te vinden is waarop doeltreffend gebouwd of gewerkt kan worden.”⁴¹ [...] “De invoering van de provincie als kieskring maakt automatisch een einde aan dit probleem en aan die verduivelde ingewikkeldheid.”⁴²

In dit verband moet ook gewezen worden op het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 149/2007 van 5 december 2007. Het Hof vernietigt de « tabel vermeld in artikel 6, §1, derde lid, van het provinciedecreet van 9 december 2005 », die, bij artikel 2 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 2 juni 2006 tot wijziging van het provinciedecreet van 9 december 2005, als bijlage bij dat decreet is gevoegd, maar handhaaft de gevolgen van de vernietigde bepaling voor wat betreft de provincieraadsverkiezingen die aan de bekendmaking van dit arrest zijn voorafgegaan. Concreet betekent dit dat het Hof oordeelt dat indien er te weinig vertegenwoordigers te verkiezen zijn in een district, dit niet strookt met het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. In elke kieskring moeten volgens het Hof minstens vier of vijf (met een voorkeur voor 5) vertegenwoordigers te verkiezen zijn. Op dit moment zijn er in 9 van de 32 kiesdistricten minder dan 5 vertegenwoordigers te verkiezen. Het Hof oordeelt: “Ofschoon kan worden aanvaard dat een kiesdistrict waar vier mandaten zijn te verdelen verenigbaar is met het bij de provincieraadsverkiezingen gehanteerde stelsel van de evenredige vertegenwoordiging, is dit niet het geval voor districten waar slechts twee of drie mandaten zijn te verdelen en waar de natuurlijke kiesdrempel om die reden onredelijk hoog is.”

1.2. Discussiepunten in de kieswetgeving

De voorbije jaren zijn heel wat voorstellen geformuleerd die een belangrijke invloed hebben op de kieswetgeving. Bij de opmaak van een samenhangend Vlaams kiesdecreet is het aangewezen dat de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement deze aandachtspunten evalueren. Het gaat met name vooral om:

a) Invoering van de delerreeks D'Hondt op gemeentelijk niveau

Politiciologen hebben al meermaals vastgesteld dat de delerreeks die men bij verkiezingen gebruikt om de verdeling van zetels in functie van het stemmenaantal door te voeren niet neutraal is. De ene reeks bevoordeelt de grotere partijen en penaliseert de kleinere en een andere reeks doet net het tegenovergestelde. De volgorde voor de meest bekende reeksen is, vertrekkend van het voordeel voor de grote partijen:

- Imperiali

⁴¹ W. DEWACHTER en B. WAUTERS, Provincieraadsverkiezingen : een illusie van democratie. In: Burger, Bestuur en Beleid, jaargang 3, nr. 1, 2006, p. 9-14.

⁴² W. DEWACHTER en B. WAUTERS, a.w., p. 16.

- D'Hondt
- Gewijzigde Sainte Lague
- Hare met grootste overschot
- Sainte Lague
- Deense delerreeks

De kans dat de delerreeks D'Hondt leidt tot vertekeningen bij het omzetten van stemmenaantallen naar zetelaantallen is kleiner dan bij de delerreeks Imperiali. Vanuit democratisch oogpunt is de invoering van de delerreeks D'Hondt bij de gemeenteraadsverkiezingen een verbetering.

Bovendien wordt de delerreeks Imperiali enkel nog toegepast bij de berekening van de zetels bij de gemeenteraadsverkiezingen, terwijl voor de districtraadsverkiezingen in Antwerpen de delerreeks D'Hondt wel gebruikt wordt. De verkiezingen op alle andere niveaus hanteren de delerreeks D'Hondt. Vanuit het oogpunt van de uniformiteit van de regelgeving is het dus aangewezen dat de delerreeks D'Hondt ook bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt toegepast.

b) de overige discussiepunten:

- stemplicht versus stemrecht;
- een grotere invloed van de burger bij de aanduiding van de burgemeester;
- verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd van 18 jaar naar 16 jaar;
- vermindering van het aantal bestuurslagen in Vlaanderen (cfr VIA-forum); **(noot: is federale bevoegdheid)**

...

2. Wegwerken van anomalieën, ontstaan door een onvolkomen bevoegdheidsoverdracht naar de Vlaamse overheid (artikel 6, §1, VIII, 4° BWHI)

Artikel 8 van de Grondwet heeft betrekking op het stemrecht van EU- en niet-EU-onderdanen waarvoor de gewesten momenteel niet bevoegd zijn. Anderzijds mag het Gewest niet raken aan de regelingen die de Pacificatiewet van 9.8.1988 ingevoerd heeft in diverse organieke wetten. De Vlaamse Regering moet ijveren voor een bijkomende bevoegdheidsoverdracht, ten einde een oplossing te bieden voor deze anomalieën.

Artikel 8 Grondwet

Artikel 8 Grondwet bepaalt: *“De staat van Belg wordt verkregen, behouden en verloren volgens de regelen bij de burgerlijke wet gesteld. De Grondwet en de overige wetten op de politieke rechten bepalen welke de vereisten zijn waaraan men moet voldoen, benevens de staat van Belg, om die rechten te kunnen uitoefenen.*

In afwijking van het tweede lid kan de wet het stemrecht regelen van de burgers van de Europese Unie die niet de Belgische nationaliteit hebben, overeenkomstig de internationale en supranationale verplichtingen van België.

Het stemrecht bedoeld in het vorige lid kan door de wet worden uitgebreid tot de in België verblijvende niet-Europese Unie onderdanen, onder de voorwaarden en op de wijze door haar bepaald.”

Het tweede lid van artikel 8 GW behandelt op een algemene manier de kies- en verkiesbaarheidsvereisten en dateert van vóór 1980. Dit houdt in dat de erin vermelde aangelegenheid door de decreetgever slechts kan worden uitgeoefend, voor zover hij daartoe in de BWHI wordt gemachtigd; een dergelijke machtiging ligt vervat in artikel 6, §1, VIII, 4°, BWHI.

Het derde en vierde lid van artikel 8 GW daarentegen hebben betrekking op het stemrecht van EU-onderdanen en niet-EU-onderdanen en zijn pas met de grondwetsherziening van 11 december 1998 ingevoegd, dus na 1980. De decreetgever kan met betrekking tot deze materies derhalve niet tussenkomen - d.w.z. decreterend optreden -, tenzij de grondwetgever hier wijziging(en) in aanbrengt.

Pacificatiewet

Het Vlaamse Gewest mag niet raken aan de regelingen die door de Pacificatiewet van 9 augustus 1988 werden ingevoerd in de gemeentewet, gemeentekieswet, organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, provinciewet, kieswetboek, wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en wet tot regeling van de gelijktijdige parlements- en provincieraadsverkiezingen (art 6, §1, VIII, 4°, a BHWI).

Onder deze uitzondering vallen:

1°) de rechtstreekse verkiezing van de schepenen in de zes Vlaamse randgemeenten en in de gemeente Voeren (art. 15, §2, Nieuwe Gemeentewet, ingevoegd bij de Pacificatiewet);

2°) de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raden en van het vast bureau in de zes Vlaamse randgemeenten en in de gemeente Voeren (art. 17bis en art. 27bis, §1, tweede lid, organieke OCMW-wet 8 juli 1976, gewijzigd bij de Pacificatiewet).

Vastgestelde anomalieën

a) Stemrecht van niet-Belgen

In de huidige stand van de kieswetgeving kunnen de EU-burgers wel deelnemen aan de verkiezingen voor de gemeenteraden, maar niet aan de verkiezingen voor de Raden voor Maatschappelijk Welzijn in de gemeenten waar deze raden rechtstreeks worden verkozen, in casu de gemeente Voeren en de zes gemeenten in de Vlaamse Rand. Zoals gesteld is de decreetgever niet bevoegd om ter zake regelend op te treden.

Dit gebrek aan eenvormigheid in het kiezerskorps voor de beide lokale verkiezingen die bovendien gelijktijdig worden georganiseerd, is voor de burger moeilijk verklaarbaar. Bovendien leidt dit tot een ongewenste organisatorische complexiteit voor de gemeenten, die ook aanleiding kan geven tot vergissingen bijvoorbeeld bij de afgifte van kiesbrieven aan de kiezers die zich in het stembureau aanbieden.

De EU-burgers kunnen evenmin deelnemen aan de verkiezingen voor de provincieraden, hoewel die op dezelfde dag worden georganiseerd als de verkiezingen voor de gemeenteraden. De decreetgever beschikt evenmin over de bevoegdheid om hierin desgewenst regelend op te treden.

b) Te verkiezen mandatarissen

In de gemeente Voeren en in de zes Vlaamse randgemeenten worden zowel de schepenen als de OCMW-raadsleden en de leden van het vast bureau van het OCMW rechtstreeks verkozen, wat niet het geval is in de 301 andere Vlaamse gemeenten en OCMW's.

De rechtstreekse verkiezing van de schepenen waarborgt in de praktijk slechts in enkele randgemeenten de aanwezigheid van Vlamingen in het college van burgemeester en schepenen. In die gemeenten met een rechtstreeks verkozen Vlaamse schepen wordt, bij gebrek aan consensus in het schepencollege, het betrokken punt besproken in de gemeenteraad. Om die reden is het noodzakelijk dat de uit te werken

regeling terzake in de noodzakelijke waarborgen blijft voorzien inzake de betrokkenheid van beide taalgroepen bij het bestuur van de gemeenten en OCMW's. Dat kan door, ter gelegenheid van de bevoegdheidsoverdracht, in de bijzondere wet te bepalen dat de Vlaamse overheid in de Vlaamse randgemeenten en de gemeente Voeren de betrokkenheid van de beide taalgemeenschappen bij het bestuur van de gemeente waarborgt, inzonderheid inzake hun aanwezigheid in het college van burgemeester en schepenen en in het vast bureau van het OCMW, alsook de bevoegdheid om bij gebrek aan consensus in die colleges een aangelegenheid voor te leggen aan de raad.

c) Participatie van mannen en vrouwen

Voor de verkiezingen van 8 oktober 2006 werden een aantal beleidsmaatregelen genomen om de participatie van vrouwen aan de lokale politiek te vergroten. Zo kwam er een verplichte pariteit tussen mannelijke en vrouwelijke kandidaten op de lijsten voor zowel de provincieraads-, de gemeenteraads- als de districtsraadsverkiezingen. Bijkomend mochten de eerste drie kandidaten niet van hetzelfde geslacht zijn. De verplichte pariteit gold niet voor de rechtstreekse verkiezingen van de raden voor maatschappelijk welzijn in de Vlaamse randgemeenten en Voeren.

Tenslotte werd naar aanleiding van de vernieuwing van de gemeente- en provincieraden nog een belangrijke maatregel genomen. Er werd uitvoering gegeven aan artikel 11bis van de Grondwet. Dit artikel voorziet in de aanwezigheid van personen van verschillend geslacht binnen de deputaties, de colleges van burgemeester en schepenen, de raden voor maatschappelijk welzijn, de vaste bureaus van de OCMW's en in de uitvoerende organen van elk ander interprovinciaal, intercommunaal of binnengemeentelijk territoriaal orgaan. Die verplichting gold ook niet voor de zeven gemeenten waar een rechtstreekse verkiezing van de schepenen, de leden van de OCMW-raad of het vast bureau plaatsvond.

Op vlak van het aantal vrouwelijke kandidaten, het aantal vrouwelijke verkozenen en het aantal vrouwen in uitvoerende organen kon na de verkiezingen van 2006 een positieve evolutie worden vastgesteld in vergelijking met de voorgaande lokale verkiezingen. De vraag rijst of deze maatregelen moeten worden behouden of verder worden uitgebreid met het oog op een nog sterkere evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de lokale bestuursorganen.

d) Technische anomalieën

De rechtstreekse verkiezingen voor de schepenen, de raden voor maatschappelijk welzijn en het vast bureau OCMW in de voormelde zeven gemeenten worden georganiseerd met toepassing van federale regels, die de gewesten niet kunnen wijzigen.

Daardoor ontstaan, ten gevolge van wijzigingen aan de kieswetgeving op het niveau van de Vlaamse decreetgever, een aantal veeleer technische anomalieën, die doorzichtige verkiezingen bemoeilijken. De meest in het oog springende zijn:

Paritaire samenstelling van de lijsten

Voor de verkiezing van de gemeenteraden in alle 308 Vlaamse gemeenten geldt de verplichte paritaire samenstelling van de lijsten (man-vrouwverhouding), terwijl die verplichte pariteit niet geldt voor de lijsten voor de rechtstreekse verkiezingen van de OCMW-raden in Voeren en in de zes Vlaamse randgemeenten.

Devolutief effect van de lijststem

De lijststem telt mee om het aantal bekomen zetels voor een lijst te bepalen en ze bepaalt mee de volgorde van de toewijzing van de effectief gekozenen en de opvolgers. Voor de aanwijzing van de gekozenen bij de gemeenteraadsverkiezingen telt die lijststem voor één derde mee in de 308 Vlaamse

gemeenten, terwijl voor de aanwijzing van de verkozen OCMW-raadsleden en leden van het vast bureau in de zes Vlaamse randgemeenten en in Voeren het effect van de lijststem voor 50% in aanmerking genomen wordt voor het bepalen van de rangorde van de gekozenen en van de opvolgers.

Voordrachtsakte en akte van bewilliging

Het kiesdecreet van 10 februari 2006 heeft de akte van bewilliging afgeschaft. Via deze akte moest een kandidaat aangeven dat hij instemt met zijn voordracht verbond hij zich ertoe de wetgeving op de verkiezingsuitgaven na te komen en kon hij een getuige aanduiden, die in het hoofdstembureau controleerde of alles volgens de regels verliep. Dat alles wordt nu opgenomen in de voordrachtsakte.

De akte van bewilliging blijft echter wel bestaan voor de OCMW-raadsverkiezingen in de zes Vlaamse randgemeenten en in Voeren. Voor de andere verkiezingen in deze gemeenten, namelijk de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen, is de akte van bewilliging wel afgeschaft. De akte van bewilliging blijft ook bestaan voor de kandidaten die Europese Unie-onderdanen zijn voor de gemeenteraads- en districtsraadsverkiezingen.

Verkiezingscontentieux

Er geldt in Vlaanderen een verschillende regeling voor het verkiezingscontentieux voor de lokale verkiezingen. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen doet uitspraak over bezwaren tegen de gemeenteraadsverkiezingen in alle Vlaamse gemeenten en tegen de OCMW-raadsverkiezingen in de Vlaamse randgemeenten, met uitzondering van Voeren.

Anderzijds doet de deputatie uitspraak over betwistingen m.b.t. de rechtstreekse verkiezingen van de schepenen en de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raad en het vast bureau in de zes Vlaamse Randgemeenten.

Daarnaast is het college van provinciegouverneurs bevoegd om uitspraak te doen over betwistingen inzake de gemeenteraadsverkiezingen, de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, de OCMW-raad en het vast bureau in de gemeente Voeren. Het is onontbeerlijk om éénzelfde regeling uit te werken die geldt in heel Vlaanderen m.b.t. het verkiezingscontentieux over lokale verkiezingen.

Voorstel:

Een homogene bevoegdheidsuitoefening over de lokale en provinciale besturen houdt in dat Vlaanderen bevoegd moet zijn voor het hele Vlaamse grondgebied, inclusief voor de regelgeving m.b.t. de verkiezingen in de gemeenten met een bijzonder taalstatuut.

Overdracht naar de gewesten van de bevoegdheid:

- 1°) om het stemrecht te regelen voor de lokale en provinciale verkiezingen, zowel voor EU-burgers die niet de Belgische nationaliteit hebben als voor niet-EU burgers, die in België verblijven;
- 2°) inzake de regelgeving met betrekking tot de gemeenteraads-, OCMW-raads- en provincieraadsverkiezingen, wat de gemeenten met een bijzonder taalstatuut betreft.

In die gemeenten waarborgt de Vlaamse overheid de betrokkenheid van de beide taalgemeenschappen bij het bestuur van de gemeente, inzonderheid inzake hun aanwezigheid in het college van burgemeester en schepenen en in het vast bureau van het OCMW, alsook de bevoegdheid om bij gebrek aan consensus in die colleges een aangelegenheid voor te leggen aan de raad.

3° De invoering van een vernieuwd en veralgemeend geautomatiseerd stelsysteem in alle Vlaamse gemeenten

De problematiek van de invoering van een nieuw elektronisch stelsysteem is bijzonder actueel omdat de bestaande stemapparatuur totaal verouderd en quasi niet meer te onderhouden is.

Op 7.3.2008 besliste de Vlaamse Regering principieel om, voor de verkiezingen waarvoor zij bevoegd is, het geautomatiseerd stemmen in alle gemeenten van het Vlaamse Gewest te veralgemenen en de volledige kosten voor de aankoop van de apparatuur ten laste te nemen, na aftrek van de tussenkomst van de federale overheid.

Deze beslissing kan enkel genomen worden in samenspraak met de federale overheid. De Vlaamse overheid heeft daarvoor een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De overheidsopdracht voor het ontwikkelen van een prototype is in uitvoering.

Communicatie

Daarnaast is de organisatie van verkiezingen een gebeuren waar zeer veel mensen bij betrokken zijn. Er moet op een transparante manier gecommuniceerd worden zowel met de plaatselijke organisatoren (gemeenten, vrederechters, voorzitters) als met de burger. Hiervoor zullen de initiatieven die naar aanleiding van de verkiezingen van 2006 werden opgestart, verder uitgewerkt en geactualiseerd worden. Het gaat om o.m. papieren publicaties, elektronische nieuwsbrief, telefonische helpdesk, helpdesk via e-mail, website, gebruiksvriendelijke formulieren...

Er moet ook aandacht besteed worden aan de "opleiding" van de burger voor het gebruik van het nieuw elektronisch stelsysteem dat zal ingevoerd worden.

BIJLAGE 1: DOCUMENTAIR GEDEELTE

1. Budgettaire massa van het beleidsdomein⁴³

Verdeling beleidskredieten 2009 beleidsdomein DAR per instelling	In KEUR
Ministerie DAR	
- Departement DAR	99.292,00
- Studiedienst Vlaamse Regering (SVR)	3.549,00
- Interne Audit Vlaamse Administratie (IAVA)	2.197,00
Totaal ministerie DAR	105.038,00
Te consolideren instellingen DAR ⁴⁴	
- Sociaal-Economische Raad Vlaanderen (SERV)	10.318,00
- Agentschap Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV)	22.286,00
- Vlaams Brusselfonds	13.932,00
Totaal te consolideren instellingen DAR	46.536,00
Totaal beleidsdomein DAR	151.574,00

Verdeling beleidskredieten 2009 departement DAR per programma (excl. te consolideren instellingen)	In KEUR
AA – Apparaatskredieten	13.529,00
AD – Duurzame ontwikkeling	1.169,00
AE – Publiek-private samenwerking	363,00
AF – Geografische informatie	25,00
AG – Coördinatie Brussel	40.023,00
AH – Coördinatie Vlaamse Rand	5.392,00
AI – Gelijke kansen	5.940,00
AL – Kanselarij, Communicatie en Vlaamse infolijn	32.851,00
Totaal beleidsdomein DAR	99.292,00

Totale beleidskredieten 2009 MVG	25.106.482,00
Totale beleidskredieten 2009 beleidsdomein DAR	151.574,00
Aandeel beleidsdomein DAR	0,60%

2. Wettelijk kader

Gelijke kansen

⁴³ Bron: initiële begroting 2009 en meerjarenbegroting 2009-2014

⁴⁴ De financiering van deze instellingen (SERV, AGIV, De Rand, Vlaams Brusselfonds/financiering Vlaamse Gemeenschapscommissie) wordt opgevolgd door de Stafdienst van de Vlaamse Regering

- Besluit van de Vlaamse Regering van 26 oktober 2007 tot vaststelling van de uitzonderingsprocedure inzake een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid
- Decreet van 13 juli 2007 houdende bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid
- Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid
- Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening betreffende toegankelijkheid
- Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de voorwaarden voor erkenning en subsidiëring van de gelijkebehandelingsbureaus

Coördinatie Brussel

- Decreet van 21/12/2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002 inzonderheid op hoofdstuk XV, afdeling II, (artikelen 65 tot 71 i.v.m. het Vlaams-Brusselfonds) gewijzigd bij het decreet van 20 december 2002
- Besluit van de Vlaamse Regering van 14/2/2003 tot regeling van het beheer en de werking van het Vlaams-Brusselfonds
- Decreet van 5/7/1989 tot organisatie van het toezicht op de Vlaamse Gemeenschapscommissie;
- Taalwetgeving

De Vlaamse Rand

- [Decreet van 7 mei 2004](#) houdende omvorming van de vzw 'de Rand' tot een privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap

Duurzame ontwikkeling

- Decreet van 8 juli 2008 ter bevordering van duurzame ontwikkeling
- Publiek-private samenwerking
- Decreet van 9 juli 2003 betreffende publiek-private samenwerking

Geografische informatie

- Decreet van 30 april 2009 betreffende het Centraal Referentieadressenbestand
- Decreet van 20 februari 2009 betreffende de Geografische Data-Infrastructuur Vlaanderen (GDI-decreet)
- Decreet van 14 maart 2008 houdende de ontsluiting en de uitwisseling van informatie over ondergrondse kabels en leidingen (KLIP-decreet)
- Decreet van 7 mei 2004 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschap "Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen"
- Decreet van 16 april 2004 houdende het Grootchalig Referentie Bestand (GRB)
- Decreet van 17 juli 2000 houdende het Geografisch Informatie Systeem Vlaanderen

Ambtelijke organisatie

Het beleidsdomein DAR is als volgt gestructureerd:

- het departement, met daarin 4 afdelingen:
  - de Kanselarij, die de algemene werking van de Vlaamse Regering ondersteunt (secretarie, juridische, taalkundige, vertaal- en protocollaire aangelegenheden);
  - de Stafdienst van de Vlaamse Regering die de minister-president en de Vlaamse Regering ondersteunt bij de opvolging van het algemeen regeringsbeleid en het beleid m.b.t. de transversale thema's (duurzame ontwikkeling, publiek-private samenwerking, geografische informatie, Brussel, Vlaamse Rand en gelijke kansen);

- de afdeling Communicatie, die de generieke interne communicatie (met inbegrip van het informatiemanagement) en de externe communicatie van de Vlaamse overheid verzorgt en die de Vlaamse Regering en haar diensten adviseert bij specifieke communicatieacties;
- het Contactpunt Vlaamse Infolijn dat als aanspreekpunt fungeert voor burgers en bedrijven i.v.m. vragen over de Vlaamse overheid en dat ondersteuning biedt aan diensten van de Vlaamse overheid bij hun voorlichting.

In het departement is tevens de Staf van de leidend ambtenaar gesitueerd, alsook de MOD-entiteit (Managementondersteunende Dienst) die dienstverlening verzorgt voor de beleidsdomeinen DAR en iV (internationaal Vlaanderen);

- het intern verzelfstandigd agentschap Studiedienst van de Vlaamse Regering: voert analyses en studies uit rond demografische, macro-economische en sociaal-maatschappelijke thema's, bouwt beleidsgerichte gegevensbestanden op en zorgt voor de onderbouwing en uitwerking van de statistiekfunctie;
- het intern verzelfstandigd agentschap Interne Audit van de Vlaamse Administratie: evalueert de interne controlesystemen en formuleert aanbevelingen tot verbetering. Voert daartoe audits uit en administratieve onderzoeken;
- het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: beheert het Geografisch Informatiesysteem (GIS-Vlaanderen) en zorgt – in een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse overheid, de provincies en de gemeenten – voor de coördinatie, de organisatie en de dienstverlening op dat vlak;
- het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap vzw de Rand: ondersteunt en bevordert de uitstraling van het Nederlandstalige karakter van de Vlaamse Rand rond Brussel.
- de SERV als strategische adviesraad voor de beleidsmateries van het beleidsdomein DAR.

3. Recent beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek

Gelijke kansen

- Delmotte, J., Herremans W., Booghman, M., 'Genderjaarboek 2008. Mobiliteit op de arbeidsmarkt', ESF-Agentschap, 2008.
- Krols, Y., Van Robaeys, B., Vranken, J., 'Gelijke Kansen voor morgen. Een verkenning van armoede bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in armoedesituaties.' OASES, 2008.
- Koelet, S., Corijn, M., Lodewijckx, E., Mortelmans, D., d'Hooghe, A. 'Echtscheiding bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2009.
- Leyman, A., e.a., 'Genderjaarboek 2006. MV United. In cijfers', ESF-Agentschap, 2006.
- Mertens, T., Steegmans, N., 'Waar zijn al die kapsters naartoe?: over lagergeschoolde vrouwen op de arbeidsmarkt', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2006.
- Steegmans, N., 'Segregatie (M/V) in het Vlaams hoger onderwijs: onderschap of overroepen?', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2003.
- Valgaeren, E., 'Loopbaankansen van alleenstaande ouders', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2008.
- Vandezande, V., Fleischman, F., Baysu, G., Swyngedouw, M., 'Ongelijke kansen en ervaren discriminatie in de Turkse en Marokkaanse tweede generatie', ISPO- KUL, 2009.
- Van Woensel, A., 'Genderjaarboek 2007. MV United. In cijfers', ESF-Agentschap, 2007.
- Dewaele, A., 'De schoolloopbaan van holebi- en heterojongeren', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2008.
- Dewaele, A., 'Het discours van jongeren over gender en holebiseksualiteit - Over flexen, players en metroseksuelen', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2009.
- Schoonacker, M., Dumon, E., Louckx, F., 'Welebi. Onderzoek naar het sociaal en mentaal welbevinden van lesbische en biseksuele meisjes', Vakgroep Medische Sociologie, Vrije Universiteit Brussel, 2009.

- Vincke, J., 'Zzzip. Een statistisch onderzoek met het oog op het verzamelen van basismateriaal over de doelgroep holebi's', Vakgroep Sociologie, Universiteit Gent.
- Lenaerts, S., 'Kansen en onkansen in Vlaanderen. Resultaten van de Survey Gelijke Kansen 2004', Steunpunt Gelijkekansenbeleid, 2006.
- Motmans, J., Cortier, E., 'Koken in de eigen keuken? Onderzoek naar de mogelijkheden van een Vlaams geïntegreerd gelijke kansen- en/of diversiteitsbeleid', 2009.

Publiek-private samenwerking

- Van Garsse S. & Verhoest K. (2008). Succes- en faalfactoren voor PPS-projecten., SBOV, Leuven, 137 p

Geografische informatie

- Spatial Data Infrastructure and Public Sector Innovation (SPATIALIST). De Katholieke Universiteit Leuven en Vrije Universiteit Brussel hebben opdracht gekregen een antwoord te formuleren op de vraag wat de technologische, wettelijke, economische, sociologische en bestuurskundige eisen zijn om een operationele Vlaamse Geo-Informatie Infrastructuur (GII) te ontwikkelen. Deze GII moet verenigbaar zijn met INSPIRE en bovendien efficiënt, effectief, flexibel en uitvoerbaar zijn. Het interdisciplinaire onderzoeksproject heeft een doorlooptijd van vier jaar (2007 – 2011) en wordt gefinancierd door IWT, het instituut voor aanmoediging van innovatie door wetenschap en technologie. Het idee achter de opdracht is dat een goede geo-informatie infrastructuur de innovatie van de openbare sector positief beïnvloedt. Meer info: <http://www.spatialist.be>
- "Vergelijkende studie met het oog op de uitbouw van een gedifferentieerd instrumentarium naar lokale besturen in het kader van het gebruik en de bijhouding van geografische gegevensbronnen". Beleidsondersteunend onderzoek gefinancierd door Departement DAR - Stafdienst van de Vlaamse Regering - Cel Geografische Informatie. Wordt uitgevoerd door NV Geographic Information Management. Onderzoeksrapport en aanbevelingen worden eind oktober 2009 gefinaliseerd.

De Vlaamse Rand

- Coppin E., Jonkers S. & Verhelst M. Taalstimulering en omgaan met meertaligheid in sportclubs., CTO, KULeuven, 2008.
- Gunst P., Brussel en de Vlaamse Rand: een verhaal van migraties en grenzen.
- De Vlaamse Rand: socio-economisch profiel en een blik op het Vlaams karakter, SVR-rapport 2007/1 en 2009/5
- Lezersonderzoek naar Randkrant en gemeenschapskranten, TNS-media
- Virtueel documentatiecentrum: www.docuvlaamserand.be

BIJLAGE 2: MANAGEMENTSAMENVATTING

1. Algemeen Regeringsbeleid

De Vlaamse Regering neemt Vlaanderen in Actie op als kader voor het nieuwe Vlaamse Regeerakkoord. Met de realisatie van doorbraken van Vlaanderen in Actie en het nieuwe toekomstplan voor Vlaanderen, Pact 2020, zoekt Vlaanderen haar weg naar de top vijf van de Europese Regio's op economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk vlak tegen 2020. De Vlaamse administratie zal hier een voortrekkersrol in spelen, in nauwe samenwerking met de diverse maatschappelijke partners.

Vlaanderen zal haar rol vervullen binnen het kader van het Belgische EU-Voorzitterschap in het najaar van 2010. De volgende jaren zal Vlaanderen actief meewerken aan de voorbereiding en de uitvoering van de nieuwe Europese Strategie voor Duurzame Ontwikkeling en de Lissabonstrategie post 2010.

De Vlaamse overheid versterkt haar partnerschap met de lokale en regionale overheden, met de sociale partners en het verenigingsleven. De Vlaamse Regering zal met de partners binnen de RESOC's vanuit een evaluatie van de dialoogmomenten en de afsprakenkaders die ze ten aanzien van de streekpacten opmaakte met de RESOC's in 2008-2009 gaan voor een welomkaderde overlegstructuur en de monitoring van de bijdrage van de Vlaamse overheid aan de steekontwikkelingsinitiatieven van de RESOC's.

2. Duurzame Ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling is het streven naar een betere levenskwaliteit en meer welvaart, voor de huidige en de toekomstige generaties, hier en elders in de wereld. Dit kan enkel gewaarborgd worden wanneer men in elk handelen een optimaal evenwicht zoekt tussen economische ontwikkeling, sociale vooruitgang en ecologisch evenwicht.

Duurzame ontwikkeling is een inclusief beleid. Dit houdt in dat de door de Vlaamse Regering afgesproken transversale beleidslijnen rond duurzame ontwikkeling door elk van de ministers op eigen wijze wordt vertaald naar het beleid in zijn of haar beleidsdomein. Dit is zo vastgelegd in het decreet van 18 juli 2008 ter bevordering van duurzame ontwikkeling.

De Vlaamse Regering moet in de eerste plaats werken aan een nieuwe of geactualiseerde lange termijnvisie voor duurzame ontwikkeling, met duidelijke doelstellingen, gekoppeld aan een stappenplan naar 2020. Vlaanderen moet voor duurzame ontwikkeling gelijke tred houden met de ontwikkelingen op Europees en internationaal niveau en moet een voorbeeldfunctie vervullen voor bepaalde kernthema's. Een sterke langetermijnvisie rond duurzame ontwikkeling dringt zich nog meer op als we kijken naar de ambities van Vlaanderen binnen het kader van Vlaanderen in Actie en het Pact 2020.

Kernthema's die prioritair uitgewerkt worden zijn duurzame overheidsopdrachten, waarbij de Vlaamse overheid een voorbeeldfunctie wil vervullen naar duurzame consumptie, en duurzaam bouwen en wonen. Om dit laatste te realiseren is er nood aan een objectief evaluatie-instrument voor duurzaamheid op gebouwen- of wijkniveau en een beheersstructuur in de lijn van de World Green Building Council, m.a.w. een Sustainable Building Council op Vlaams niveau. Er zal worden gewerkt aan een gebiedsdekkend adviesnetwerk via provinciale steunpunten duurzaam bouwen en wonen. Binnen de Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid wordt een kenniscentrum duurzaam bouwen en wonen opgericht dat de kennis die momenteel zeer versnipperd zit, meer gestructureerd kan aanbieden.

3. Gelijke Kansen in Vlaanderen

Tijdens de vorige legislatuur is gestart met de uitvoering van het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet. Voor de verdere implementatie van zowel het gelijkebehandelingsluik als het gelijkekansenluik zijn bijkomende inspanningen van de nieuwe regering nodig. Om tegemoet te komen aan de decretale verplichtingen dient het huidige gelijkekansenbeleid (met als thema's gender, holebi en toegankelijkheid) te worden uitgebreid overeenkomstig de scope van het decreet qua thema's en doelgroepen (etniciteit, handicap/gezondheid en leeftijd). Er dient een beleid te worden gevoerd dat de gelijkekansenproblematiek achter deze thema's aanpakt volgens de decretaal vastgelegde methoden. Het beleid moet zich richten op het traceren en wegwerken van achterstellingsmechanismen die een volwaardige participatie aan het maatschappelijke leven in de weg staan en daarbij emancipatie, diversiteit en solidariteit als sleutelprocessen inschrijft. Minimaal dient te worden voorzien in de volgende componenten:

- Het opnemen van een coördinerende, ondersteunende, stimulerende en aansturende rol bij de uitbouw van een transversaal beleid waarin alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen betrokken worden. Hierbij wordt de Open Coördinatie Methode (OCM) toegepast.
- De uitbouw van een functioneel beleid dat steunt op verschillende pijlers (onderzoek, sensibilisering en informatieverstrekking, de uitbouw van een wettelijk kader, instrument- en methodiekontwikkeling), dat tot stand komt in nauwe samenwerking met stakeholders en experts zoals middenveldorganisaties en academici, en dat zich ontwikkelt in samenwerking met en in relatie tot de andere actoren in een multilevelsetting (op supranationaal, federaal, regionaal, provinciaal en lokaal niveau).

Essentieel in dit alles is een doorgedreven afstemming tussen de beleidsvoering rond de verschillende thema's. Alleen via die weg kan ook intersectioneel rond de Gelijkekansenproblematiek worden gewerkt. Zij impliceert dat specifieke dynamieken en mechanismen herkend en bestreden worden die zich voordoen wanneer verschillende achterstellingsrisico's elkaar versterken. Een verhoogde aandacht voor principes die doelgroepoverstijgend zijn, of die te maken hebben met de 'kruising' van verschillende identiteitskenmerken, mag echter niet impliceren dat de aandacht vermindert voor mechanismen die specifiek van toepassing zijn op bepaalde thema's/doelgroepen. Naast oog voor generieke mechanismen vraagt elke doelgroep/thema een eigen benadering en dit vanuit een specifiek uit te bouwen expertise.

Om deze beweging in goede banen te kunnen leiden en met het oog op een betere transparantie naar burgers en doelgroepen toe, pleiten we voor één centrale minister bevoegd voor het Gelijkekansenbeleid ten aanzien van de verschillende decretaal vastgelegde thema's. In een volgende stap dient -in samenspraak met betrokken (beleids)actoren en stakeholders- te worden gewerkt aan een gedragen stappenplan dat streeft naar een feitelijke beleidsvoering rond deze thema's en dat voorziet in een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende betrokkenen.

Daarnaast is het essentieel voor het gelijke behandelingsbeleid om het netwerk van Meldpunten verder uit te bouwen en werk te maken van de oprichting van een onafhankelijk orgaan dat in rechte kan optreden. Hierbij gaat de voorkeur uit naar een wijziging van het statuut van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, waardoor dit Centrum een interfederaal orgaan wordt en de rol van onafhankelijk orgaan ook voor Vlaanderen kan opnemen.

4. Inburgering en integratie

Het Vlaamse inburgeringsbeleid heeft tot doel inburgeraars een begeleide opstap te geven naar een volwaardige deelname aan de samenleving en is een belangrijke hefboom voor een leefbare samenleving. Dit beleid zal de volgende jaren krachtadig worden voortgezet met een verdere professionalisering van de werking van de onthaalbureaus, een verbeterd subsidie-instrumentarium en een behoeftedekkend aanbod aan doelgerichte primaire inburgeringstrajecten. Na een succesvol

inburgeringstraject moet de inburgeraar vlot kunnen doorstromen naar een reguliere voorziening voor een vervolgtraject. De secundaire inburgeringstrajecten moeten afgestemd zijn op en aansluiten bij het integratiebeleid. Er zal voldoende aandacht zijn voor het Vlaamse inburgeringsbeleid in de specifieke Brusselse context.

Het integratiebeleid streeft naar een open samenleving waaraan alle burgers volwaardig kunnen deelnemen ongeacht hun herkomst. Het is een inclusief beleid dat gerealiseerd wordt in het algemeen beleid van de verschillende sectoren en enkel waar nodig via specifieke acties en voorzieningen. Het Vlaamse Minderhedencentrum, de integratiecentra en –diensten, de integratiesector zijn belangrijke instrumenten om dit mee te realiseren. De lokale besturen zijn een belangrijke partner. De Vlaamse overheid wil nieuwe integratiediensten erkennen, de bestaande versterken en ondersteunen. Een belangrijke uitdaging blijft de verhoging van het maatschappelijk draagvlak voor dit beleid: elke burger uitnodigen om mee te werken aan de integratie en aan het wegwerken van discriminerende drempels en racisme.

De Vlaamse overheid blijft inspanningen leveren om te komen tot een behoeftedekkend aanbod aan woonwagenterreinen. Er wordt een specifiek beleid ontwikkeld naar de Roma. Om de taalkloof te overbruggen wordt het aanbod van sociale tolk- en vertaaldiensten verhoogd.

5. Publiek-Private Samenwerking (PPS)

PPS heeft de afgelopen periode een leercurve doorlopen. Rekening houdend met de opgebouwde expertise en de aanbevelingen van het Rekenhof is PPS als concept rijp om, onder de centrale en coördinerende rol van het Kenniscentrum PPS bij het departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid een nieuwe dynamiek te genereren in Vlaanderen en zo bij te dragen tot het ontwikkelen van Vlaanderen als topregio. Om de grote maatschappelijke uitdagingen aan te gaan en doelstellingen van Vlaanderen in Actie en het Pact 2020 te bereiken is een doorgedreven en geprofessionaliseerde samenwerking tussen private en publieke partners immers noodzakelijk. Vlaanderen moet streven naar duurzame, hoogkwalitatieve en innovatieve projecten. Om maximaal profijt te halen uit de kansen die PPS en innovatieve contracten bieden:

- Dient te worden gestreefd naar een maximale standaardisering van de DBFM-contracten (Design, Build, finance, maintain) en de gebiedsontwikkelingscontracten.
- Dient te worden ingezet op kennisuitwisseling en –doorstroming binnen de Vlaamse overheid.
- Dienen diverse randinstrumenten verder ontwikkeld te worden: risicomatrix, methodes om correcte ramingen te maken, meerwaardetoetsing,... Deze instrumenten dienen systematisch ingezet te worden. Grote overheidsprojecten of deze met een investeringswaarde vanaf 50 miljoen euro moeten vooraf systematisch worden gescreend naar de beste realisatiewijze. Onderhouds- en exploitatiekosten van grote klassieke opdrachten dienen duidelijk in kaart te worden gebracht.
- Dient onderzocht te worden of het nuttig is een projectbureau PPS binnen de Vlaamse overheid op te richten, om organisatiebrede projecten efficiënt en tijdig te realiseren. De inplanting binnen de Vlaamse overheid staat garant voor een maximale controle en toezicht door de Vlaamse Regering en voor een optimale transversale werking. Naast de coördinatie van grote projecten kan het ook expertise aanbieden aan diensten waar bepaalde competenties en capaciteiten om grotere projecten op te zetten onvoldoende aanwezig zijn. Het kan ook opgevat worden als een opdrachtcentrale die instaat voor het centraal aantrekken van externe ondersteuning in grote projecten.
- Dient onderzocht te worden in welke mate PPS kan ingepast worden in de meerjarenbegroting. Zo kan de impact van PPS op de begroting beter worden gemonitord.
- Dient de communicatie en rapportering te verbeteren om wantrouwen ten aanzien van PPS te vermijden.
- Dient er gekeken te worden hoe PPS en nieuwe contractvormen passen in de generieke overheidsopdrachtenreglementering en in welke mate PPS verder geïnstitutionaliseerd dient te worden, naar buitenlands voorbeeld.

6. Informatiemaatschappij en digitaal actieplan

In het denken over de informatiemaatschappij heeft het debat rond ICT zich verlegd van ICT als doel op zich naar ICT als middel (of één van de middelen) om tot een efficiënte en geïntegreerde aanpak van maatschappelijke uitdagingen te komen. Maar de investeringen in en het gebruik van ICT vinden hun legitimiteit pas in de aanpak van die maatschappelijke uitdagingen. Het Digitaal Actieplan Vlaanderen dient om die reden te worden geïntegreerd in Vlaanderen in Actie, dat de brede maatschappelijke uitdagingen wil aanpakken via een toekomstplan (Pact 2020). Daarnaast mag de aandacht voor de ICT-component in de verschillende maatschappelijke domeinen niet verslappen, omdat die vaak cruciaal is voor innovatie, duurzaamheid en levenskwaliteit (welvaart en welzijn). Voor het bewaken en waar nodig mogelijke coördinatie van die digitale initiatieven wordt binnen het departement DAR een beleidsceel opgericht.

7. Geografische informatie

Het samenwerkingsverband GDI-Vlaanderen bouwt aan een Geografische Data-Infrastructuur (GDI) voor Vlaanderen dat een geoperationaliseerd, organisatorisch en technisch kader biedt voor een geografische kruispuntbank, waarbij geografische informatie vlot bruikbaar wordt voor zowel overheid, bedrijf als burger. Via de oprichting van een geografische kruispuntbank wordt een platform geboden voor uitwisseling van actuele geografische informatie, die koppelbaar is en waarbij garanties gegeven worden voor de kwaliteit en de beschikbaarheid. Dit platform is noodzakelijk voor de ondersteuning van het grondgebonden beleid, het e-governmentbeleid en het Europese milieubeleid. De Geografische Data-Infrastructuur dient gezien te worden als onderbouw van een optimale dienstverlening van de Vlaamse en lokale overheidsdiensten en zal hierbij rekening te houden met de behoeften en noden van de bedrijven, organisaties en burgers. De stapsgewijze uitbouw van de GDI als investering voor een Vlaamse kenniseconomie vereist een financieel programma gekoppeld aan het GDI-uitvoeringsplan.

Het is hierbij belangrijk dat de Vlaamse Regering de authentieke geografische gegevensbronnen bepaalt. Door een eenmalige inzameling en meervoudig gebruik, de vermindering van de administratieve lasten en de verhoogde rechtszekerheid vormen deze immers de grondslag voor een betere dienstverlening van de overheden in Vlaanderen. Prioritair hierbij zijn een officieel adressen- en gebouwenregister met inbegrip van een geocomponent (gebaseerd op het Grootchalig Referentiebestand en Centraal Referentieadressenbestand) en een officieel wegenbestand.

Om de GDI van Vlaanderen uit te bouwen tot een geografische kruispuntbank is het nodig om de bijhouding van geografische gegevens te integreren in de bestuurlijke processen, authentieke geografische gegevens op te zetten en ze aan te bieden via geografische netwerkdiensten. Ook de ondersteuning van de lokale besturen bij de implementatie van geografische netwerkdiensten is essentieel voor de interbestuurlijke gegevensuitwisseling.

Als innovatieve sector biedt de weloverwogen uitbouw en ondersteuning van de geografische informatiesector een enorm potentieel aan innoverende initiatieven. Daarom is het noodzakelijk om een actief beleid te voeren rond het vermarkten van de geografische informatie en diensten van de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Ter ondersteuning van de innovaties is er nood aan een overkoepelend Vlaams Innovatie Programma Geo-informatie en de inzet van een goede innovatie-instrumentenmix (o.a. rond het opzetten van een beeldverwerkingsketen Vlaanderen en een innovatieve geografische servicebus).

8. Overheidscommunicatie

De Vlaamse overheid voert een beleid dat de burger en zijn voorzieningen centraal plaatst. Ze profileert zich als een daadkrachtige, efficiënte en effectieve overheid, die de kwaliteit van haar contact met de burger hoog in het vaandel voert. De Vlaamse overheid capteert de feedback van de burger, betreft hem actief bij de totstandkoming en de uitvoering van haar beleid en informeert hem consequent over haar beleid, beslissingen en dienstverlening. De overheid

prikkelt, vormt, informeert, mobiliseert en daagt haar burgers uit zodat zij actief deelnemen aan de samenleving en zelf verantwoordelijkheid nemen.

In de voortdurend veranderende omgeving moet de Vlaamse overheid haar verhaal (als dienstverlener, werkgever, partner, regio, bestemming...) blijven vertellen. Ze volgt de nieuwste technologieën, maar volgt ook het media- en informatiegebruik van haar doelgroepen op en vertaalt die naar een innovatieve communicatieaanpak, met een mix van nieuwe en bestaande instrumenten, op maat van de klant. Het verhaal van Vlaanderen en de Vlaamse overheid wordt aangeboden aan wie het wil, waar en wanneer die het wil. In alle contacten besteedt de Vlaamse overheid aandacht aan begrijpelijkheid, toegankelijkheid, consistentie en duurzaamheid (geen one shots) van haar communicatie.

De Vlaamse overheidscommunicatie zal professioneler worden door:

- Het imago-project om de gewenste identiteit uit te dragen.
- Aandacht voor het meten en evalueren van overheidscommunicatie.
- De regelgeving rond overheidscommunicatie te vereenvoudigen.
- Zo vroeg mogelijk in het beleidsproces ook de wijze van communiceren van de beleidsinitiatieven onder de aandacht brengen (via een communicatieparagraaf in elk nota aan de Vlaamse Regering).
- Overheidscommunicatie via nieuwe vormen van samenwerking met externe partners.

9. Ten dienste van de overheidsklant/klantgerichte dienstverlening/ klantgerichte overheid

Burgers, bedrijven en organisaties stellen steeds hogere eisen aan de dienstverlening van de overheid. Ze moet snel, betrouwbaar, begrijpbaar, efficiënt en volledig zijn en toegankelijk vanuit de individuele logica van de klant. De Vlaamse overheid is zich bewust dat niet iedereen even vlot uit de voeten geraakt met internettoepassingen. Het multikanaal loket 1700 is het uitgelezen instrument om de digitale kloof met betrekking tot overheidsinformatie op te vangen en zal worden ingezet om enerzijds de verschillende diensten te sensibiliseren om de nodige aandacht te blijven schenken aan de burgers die minder vaardig zijn met computertoepassingen en anderzijds overheidsinformatie blijven bereikbaar te houden voor zowel de niet-internetgebruiker als de minder bekwame internetgebruiker.

Vandaag zit overheidsinformatie verspreid over meerdere overheden. De burger, de organisatie of het bedrijf moet al weten welke overheid men moet aanspreken voor een specifieke vraag. Een technisch uitwisselingsplatform moet ervoor zorgen dat de informatie slechts één keer hoeft te worden ingegeven zodat de diverse overheidsdiensten en andere bestuursniveaus deze informatie kunnen hergebruiken. Iedere overheid blijft verantwoordelijk voor zijn bijdrage aan producten en diensten die de klant nodig heeft, binnen de klijntijden van de bevoegdheidsverdeling. Burgers, bedrijven en organisaties kunnen via zo een platform veel sneller in contact treden met de overheid en de overheidsdienst die ze nodig hebben. Het Contactpunt Vlaamse Infolijn kan zorgen voor een optimale coördinatie en ontsluiting van informatie van de Vlaamse overheid en fungeren als aanspreekpunt voor de uitwisseling van informatie met andere bestuursniveaus.

10. Institutionele aangelegenheden

Spijts alle goede intenties kwam er tijdens de legislatuur 2004-2009 geen grote staatshervorming. De recente financiële en economische crisis toont pijnlijk aan dat Vlaanderen nood heeft aan slagkrachtige en efficiënte instellingen. De Vlaamse vragen met het oog op een staatshervorming, zoals voorheen al geformuleerd in de basisresoluties van maart 1999, de latere Vlaamse Regeerakkoorden en de meer recente Octopusnota, blijven onverminderd van kracht. Vlaanderen

stelt een zeer gerichte vraag naar meer sociaal-economische hefboomen gekoppeld aan een grotere fiscale en financiële verantwoordelijkheid. Het vraagt een grotere homogenisering van bevoegdheden en het tegengaan van de bevoegdheidsrecuperatie door de federale overheid. Dit wordt nagestreefd op diverse domeinen. De Vlaamse administratie heeft meer dan 100 fiches uitgewerkt om aan te geven wat voorwerp dient uit te maken van de hervorming om te komen tot een kwaliteitsvol en slagvaardig bestuur.

Wat betreft het Vlaamse Beleid ten aanzien van de lokale overheden zijn er de volgende prioriteiten:

Efficiënte en modern georganiseerde lokale verkiezingen in 2012 kan via een Vlaams kiesdecreet, waarbij drie aandachtspunten aan de orden zijn:

- aanpassingen binnen de huidige bevoegdheden van de Vlaamse overheden door de afschaffing of sterke vermindering van het aantal districten in het provinciale kiessysteem en de invoering van een provinciale kieskring. Daarnaast moeten de hangende discussiepunten (invoering delerreeks D'Hondt voor gemeenteraadsverkiezingen, stemplicht versus stemrecht, aanduiding van de burgemeester, verlaging kiesgerechtigde leeftijd van 18 naar 16 jaar) opgenomen worden.
- Wegwerken van anomalieën door een onvolkomen bevoegdheidsoverdracht naar de Vlaamse overheid (art. 6, §1, VIII, 4° BWHI).
- Invoeren van een vernieuwd en veralgemeend geautomatiseerd stelsysteem in alle Vlaamse gemeenten.

De Vlaamse Regering zal er verder nauwgezet op toezien dat de wetgeving inzake het taalgebruik in de lokale besturen correct toegepast wordt in Vlaanderen.

11. Stedenbeleid

Sinds 2000 voert Vlaanderen een stedenbeleid dat gericht is op het tegengaan van de stadsvlucht en de verhoging van het democratisch draagvlak. De scope wordt afgebakend op basis van wetenschappelijk onderzoek. Het wordt uitgebouwd in partnerschap met de steden. Alle financiële middelen worden optimaal ingezet met het oog op de ondersteuning van stadsvernieuwing, economie, cultuur, leefbaarheid, verhoging van de bestuurskracht, tegengaan van dualiteit, verhoging van de participatie en burgerbetrokkenheid. Brussel en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) krijgen een duidelijke plaats binnen dit beleid. Er wordt gezocht naar een manier om de gebieden die buiten de bestuurlijke stadsgrenzen vallen te betrekken bij het Vlaams stedenbeleid (stadsregionale samenwerking, rasterstad).

Men werkt sectoroverschrijdend en projectmatig. Het Vlaams stedenbeleid werkt beleidsmatig meer coördinerend en horizontaal. De methodiek van stadscontracten wordt uitgediept. Een horizontaal begrotingsprogramma stedenbeleid biedt steden duidelijkheid over de afstemming en fasering van sectorale financieringsstromen.

12. Vlaams beleid in Brussel

Om de implementatie van haar beleid in Brussel mogelijk te maken, is de Vlaamse Gemeenschap genoodzaakt om in functie van de institutionele, sociaal-maatschappelijke en linguïstische eigenheid van Brussel denkpluizen en regelingen uit te werken die verschillen van deze van de rest van Vlaanderen. Naast de beleidsdomeinspecifieke voorstellen, kan vanuit het beleidsveld Brussel een aantal bijkomende aandachtspunten worden geformuleerd:

- Het toepassen van de Brusselnorm en de Brusseltoets als brug tussen het institutionele en reële kader van Brussel.

- Aandacht voor de specifieke sociaaldemografische situatie in Brussel (verjonging, sterke migratie en armoede) en die specifieke implicaties heeft op diverse beleidsdomeinen.
- De realisatie van het project “Vlaams Communicatiehuis Brussel”.
- Het verder uitwerken van de samenwerkingsverbanden op het vlak van wetenschappelijk onderzoek rond Brussel, waarbij de rol van BRIO wordt uitgeklaard.
- Het streven naar structurele samenwerking tussen alle actoren van het onderwijsveld van beide gemeenschappen, VGC, COCOF en gemeenten.
- Een sterk, aantrekkelijk en creatief aanbod aan hoger onderwijs in Brussel met een volwaardig en gemeenschappelijk regionaal aanbod op het gebied van studentenwerving, studenten- en personeelsvoorzieningen, diversiteit, communicatie en internationalisering.
- Het organiseren van een kerntakendebat tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VCG om het reguliere gemeenschapsbeleid en het (hoofd)stedelijk beleid te optimaliseren.
- Bij de bevordering van het Nederlands als taal in Brussel uitgaan van de functionaliteit en meerwaarde van de kennis van het Nederlands.
- Op het vlak van de gezondheidszorg de tweetalige dienstverlening blijven nastreven.
- De Vlaamse Gemeenschap stelt zich in de multiculturele en multilinguïstische realiteit van Brussel best op als een positieve partner voor het Brussels grootstedelijk project met respect voor het “Brussels Feit”.
- Het opstellen van een samenwerkingsakkoord tussen de gemeenschappen op het vlak van cultuur.
- De onderlinge band tussen de Vlaams-Brusselse mediapartners wordt versterkt voor een betere berichtgeving.
- Het Vlaams Brusselfonds dient omgevormd te worden tot een volwaardig investerings – en werkingsfonds.

13. De Vlaamse Rand

Binnen de specifieke taalkundige en demografische realiteit van de Rand is het aan te bevelen om het beleid opnieuw in handen te leggen van één minister die voldoende instrumentarium in handen krijgt om het Vlaams karakter in de Rand te versterken. Het gevoerde beleid van de diverse beleidsdomeinen dient minstens gehandhaafd te blijven. De coördinatie blijft in handen van de Task Force De Rand. Vzw De Rand is een belangrijke partner in het bevorderen van het Vlaamse karakter in de Rand met inbegrip van de taalpromotie. Gezien het beheer van de zeven gemeenschapscentra binnen het beleidsdomein DAR valt, zou men bij DAR naast de middelen voor onderhoud ook de nodige investeringsmiddelen moeten kunnen voorzien. In het kader van de afbakening van het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel en het noodzakelijke flankerend beleid dat hiermee gepaard gaat, dient een efficiënte coördinatiestructuur te worden uitgebouwd die over voldoende middelen moet kunnen beschikken.